

Соцыум

Свавольны перамантаж...

Першапраходцамі ў сумнай справе "рэзаць па жывым" мультыплікацыйныя фільмы было тэлебачанне. Але ў наш час, калі апырыёры ставіцца аўтарскае права і воля аўтара, такія дзеі выглядаюць, прынамсі, недарэчна. Іншая справа — фармат, але ён нярэдка апынаецца па-над творчай задумай...

Настасся ПАНКРАТАВА

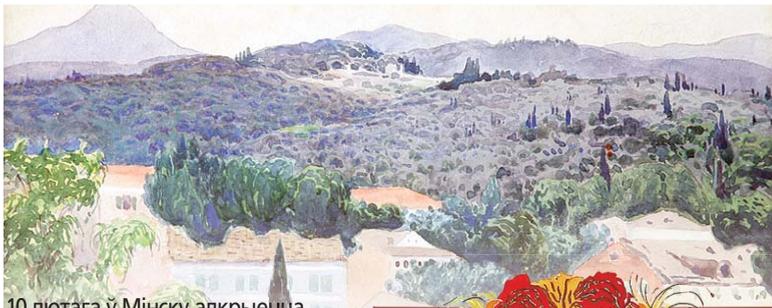
Сапраўды, за савецкім часам у праграмах нахштальт "Калыханкі" і "Спокойной ночы, малышы" на анімацыйную стужку пасля ўсіх рэпрыз з мяздзвіжкам Топам альбо Хрушам і Сцяпашкам заставалася хвілін пяць. Стужка магла мець большы хранаметраж, і тады рэдактары без аніякіх дакораў уласнага сумлення проста адсякалі "лішнє". На думку рэжысёра-аніматара, дацэнта кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіла Тумеля, гэтым была закладзена першая міна пад стаўленне да волі аўтара ў анімацыйнай стужцы. Зараз жа мультыплікацыя ўсё часцей становіцца ахвярай свавольнага перамантажу тэлевізійшчыкаў ды пакутуе ад межаў, што вызначаюцца навязанымі тэлефарматамі.

Мінус кадр у тэлекарму

У масавым усведамленні мастацтва, прызначанае дзецям, знаходзіцца, на жаль, дзесьці на мяжы не зусім сур'езнага, недастаткова важнага. Узяць хаця б становішча з дзіцячымі тэатрамі, якія з савецкіх часоў атрымлівалі меншае фінансаванне ў параўнанні з "дарослымі" калектывамі, а іх артысты — заробак, меншы за калег. З анімацыйным кіно, на жаль, тая ж гісторыя: некаторым падаецца, што можна ўлезці ў стужку з перамантажом, маўляў, непаўналетняя аўдыторыя не заўважыць нестыкоўкі. Я ўжо не кажу пра відэафрагменты: такія гора-рэдактар забывае, што фільм з'яўляецца цэласным аўтарскім творам — інакш кажучы, інтэлектуальнай уласнасцю...

— Як я высветліў, тэлеканалы купляюць фільмы з правам перамантажу, — тлумачыць сітуацыю Міхаіл Тумеля. — Звычайна гэта робіцца, каб купіраваць сцэны насілля, іншыя непажаданыя для трансляцыі моманты. Такім чынам, тэлевізійшчыкі маюць сваёй мэтай узняць парог допуску гледача да свайго прадукту. Але ў дзіцячым фільме, які ўжо атрымаў класіфікацыю +0 альбо +6, сцэн згаданага кштальту па вызначэнні не будзе!

Заканчэнне чытайце на старонцы 4.

10 лютага ў Мінску адкрыецца выстава "Час і творчасць Льва Бакста". Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь больш за два месяцы будзе дэманстраваць работы знакамітага ўраджэнца Гродна (іх на выставе — больш за сорак, у тым ліку — дзясяткі тых, што захоўваюцца ў Беларусі: у фондах музея і карпаратыўнай калекцыі "Белгазпрамбанка"), яскравага прадстаўніка выяўленчай культуры мяжы XIX — XX стагоддзяў, чьё імя шануецца сёлета ў календары UNESCO. Атачаць творы Бакста будуць работы яго сучаснікаў: Напалеона Орды, Мікалоюса Канстанціна Чурлэніса, Фердынанда Рушчыца, Жана Както, Мікалая Рэрыха, Ісака Левітана, Мсціслава Дабужынскага, Валянціна Сярова, Барыса Кустодзіева, Станіслава Жукоўскага, Дзмітрыя Стэлецага, Канстанціна Стаброўскага і многіх іншых. Усяго гэты праект, што ладзіцца ў рамках буйной ініцыятывы згаданага банка "Арт-Беларусь" і змяшчае больш за 200 работ...

ГОД БАКСТА ПАВОДЛЕ UNESCO

У афармленні паласы выкарыстаны наступныя творы Льва Бакста: "Пейзаж з кіпарысамі"; эскіз касцюма Жар-птушкі да аднайменнага спектакля; "Купальшчыкі на Лідо. Венецыя"; "Прыцемкі над возерам". / Ілюстрацыі з сайта праекта "Арт-Беларусь"

Надзённае

Менавіта па нестандартным сцэнарыі прайшло 5 лютага пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якая разгледзела пытанне "Аб выніках дзейнасці ў 2015 годзе і праблемах развіцця сферы культуры Беларусі ў 2016-м (у кантэксце рэгіёнаў)".

Яўген РАГІН

Праходзіла мерапрыемства ў Маладзечне, і ўпершыню пленарнаму пасяджэнню папярэднічала работа ў чатырох тэматычных секцыях. І была ў гэтым свая заканамернасць. Агучаныя праблемы рэгіянальнай культуры магчыма эфектыўна вырашыць толькі за

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

Сённяшняя публікацыя пра стан культуры Шклоўскага раёна — заключная ў цыкле артыкулаў апошняга леташняга аўтатура. Час ужо ў сёлетні збірацца... Дык вось Шклоўшчына. Асноўная адметнасць яе культуры ў тым, як нам падаецца, што намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Галіна Валозіна ведае поле ўласнай дзейнасці да драбніц, не першы дзясятка гадоў упэўнена вядзе і накіроўвае развіццё сферы, ведае яе рэзервы ды перспектывы. Нават у жорсткіх умовах аптымізацыі ды складанай эканамічнай сітуацыі.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Круглянскі, Шклоўскі раёны Магілёўшчыны — Мінск

Усе дарогі вядуць да работніка культуры

У выніку бібліятэчная і клубная справы ўдасканальваюцца паралельна, але адначасова. Прынамсі, няма такой сітуацыі, што бібліятэкары, скажам, крэатыўваць ва ўсю, а клубнікі, да прыкладу, чакаюць лепшых часін. Далёка не ў кожным раёне можна пабачыць падобную еднасць. Пастараемся перадаць яе атмасферу...

Установа, якая здзівіла

Бібліятэка ў вёсцы **Чарнаручча** здзівіла не толькі бясконцай колькасцю нечаканых па змесце памяшканняў, але і сваім, так бы мовіць, ідэйным зместам. Уявіце, вось паказвае нам гаспадыня ўстанова Аліна Салаўёва абанемент, а ён і на абанемент не падобны. Хутчэй на музей. Адна паліца са старадаўнімі выданнямі чаго толькі вартая! Усяго гэтага цалкам хапіла б, каб вельмі станоўча ацаніць дзейнасць дасведчанай спецыялісткі. Але ж ёсць тут і іншыя залы, не менш цікавыя, і не адна.

Але будзем паслядоўнымі. Прыгледзімся ўважліва да першай. А лепш, прыслухаемся. Менавіта так, бо пабачыць патэфон ці не з пазамінулага стагоддзя і не паслухаць яго было б вялікім недагледдам. Тым больш, што ёсць у бібліятэцы і калекцыя кружэлак. Акрамя іх музейная прастора бібліятэкі налічвае не адзін дзясятка гліняных збаноў, гадзіннікаў, старых магутных замкоў, газовак і нават асобныя прадметы цяслярскага рыштунку. Большасць

прадметаў знойдзена падчас этнаграфічных экспедыцый па навакольных вёсках, гэтаксама, як і ткацкі станок, дзякуючы якому ў бібліятэцы цяпер ладзяцца ўрокі прадзення, якія наведвае 12 чалавек. Багата рэчаў і падораных. Да прыкладу, у апошнім папаўненні старадрукамі — кніга з творамі Жукоўскага 1885 года выдання. Яе падарылі карыстальнікі бібліятэкі. Не прадраі, не выкінулі, а менавіта добраахвотна перадалі. Ці ж гэта не сведчыць пра выдатную працу ўстанова, уменне знайсці падыход да кожнага?

Але чаго здзіўляцца. Аліна Салаўёва працуе ва ўстанове ўжо 30 гадоў. За гэты час бібліятэка зведала неаднаразовыя пераезды і тым не менш захавала свой экалагічна-краснаўчы профіль. Мо таму і сёння мясцовыя падлеткі, большасць з якіх уваходзіць у аб'яднанне "Крынічка", з задавальненнем дапамагаюць Аліне Віктараўне ў краязнаўчай працы, удзельнічаюць у экскурсіях па ваколіцах вёскі, у тым ліку на веласіпедах. Сумесна з дзецьмі абслугоўвае бібліятэка і людзей сталага веку. Прычым поруч з гэтым запісваюцца іх успаміны, збіраюцца экспанаты для музея бібліятэкі.

Зварнулі ўвагу яшчэ на адзін незвычайны момант: адно з памяшканняў бібліятэкі аддадзена пад відэазалу. Што праўда, зроблена тая зала (можа і не адмыслова) у стылі рэтра...

Заканчэнне чытайце на старонках 10 — 11.

Нестандартны сцэнарыі

што, да прыкладу, выкладчыку ДШМ не надта цікава аналізаваць зробленае бібліятэкарам ці асэнсоўваць перспектывы дзейнасці, скажам, дырэктара СДК. Галоўнае, напэўна, што праблемы "жанравай" спецыялізацыі разглядалі профі сваёй сферы. Час не губляўся на дадатковыя тлумачэнні і не патрэбныя лірычныя адступленні.

Дзелавітасці і канструктыўнасці дадаў падзел работы на падсекцыі. Напрыклад, "Дзейнасць бібліятэк, музеяў і клубу" адсочваў прэзідыум у складзе, у прыватнасці, дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Рамана Матульскага, генеральнага дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Пракапцова, старшыні Беларускага фонду культур

што, да прыкладу, выкладчыку ДШМ не надта цікава аналізаваць зробленае бібліятэкарам ці асэнсоўваць перспектывы дзейнасці, скажам, дырэктара СДК. Галоўнае, напэўна, што праблемы "жанравай" спецыялізацыі разглядалі профі сваёй сферы. Час не губляўся на дадатковыя тлумачэнні і не патрэбныя лірычныя адступленні.

Дзелавітасці і канструктыўнасці дадаў падзел работы на падсекцыі. Напрыклад, "Дзейнасць бібліятэк, музеяў і клубу" адсочваў прэзідыум у складзе, у прыватнасці, дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Рамана Матульскага, генеральнага дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Пракапцова, старшыні Беларускага фонду культур

туры Уладзіміра Гілепа, дырэктара Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алега Хмялькова, начальніка ўпраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Наталлі Задзяркоўскай...

Натуральна, эфектыўнасць абранай формы аналізу зробленага і абмеркавання праблем пакажа толькі час.

Пленарнае пасяджэнне калегіі праходзіла ў Палацы культуры "Маладзечна". Чым была адметная прамова міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова? Вось тое зроблена, а гэта — трэба зрабіць. І пасля кожнага пункту выказанага — акрэслена сфера праблем.

Заканчэнне — на старонцы 2.

Афіцыйна

Ордэны, медалі, званні...

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 28 студзеня падпісаў указ № 32 аб прысуджэнні дзяржаўных узнагарод. Сярод прадстаўнікоў самых розных сфер грамадства імя ўзнагароджаны дзеячы культуры ды мастацтва нашай краіны.

Так, у ліку ўзнагароджаных ордэнам Францыска Скарыны — вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Тадэвуш Кокштэс, а таксама артыст-вакаліст (саліст) — вядучы майстар сцэны Нацыяналь-

нага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Уладзімір Пятроў.

Медаль "За працоўныя заслугі" атрымалі дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі Барыс Ліўшыц, а таксама мастак-дэкаратар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Дзяміян Тоўсцік.

Медалём Францыска Скарыны ўгаранаваны вядучы майстар сцэны Заслужанага калектыву Нацыянальнага акадэмічнага аркестра

сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь Дзмітрый Бударын і артыст-вакаліст (саліст) Дзмітрый Качароўскі, артысты балета вышэйшай катэгорыі Заслужанага калектыву Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі Юлія Галавіна і Максім Кашэвіч, генеральны дырэктар Вялікага тэатра Беларусі Уладзімір Грыдзюшка і галоўны рэжысёр Міхаіл Панджавідзэ, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Пётр Ламан, намеснік дырэктара музея па навуковай рабоце Гомельскага палацава-паркавага ансамбля

Уладзімір Літвінаў, акцёр кіно, каскадзёр і пастаноўшчык трукаў, член Беларускай гільдыі акцёраў кіно Генадзій Чацверыкоў, дацэнт кафедры малюнка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Шкробат, артыст драмы, вядучы майстар сцэны Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача Іван Шрубейка.

Акрамя таго, некаторым прадстаўнікам сферы культуры былі прысвоены ганаровыя званні. У прыватнасці, народным артыстам Беларусі цяпер з'яўляецца артыст-вакаліст (саліст) — вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічна-

га Вялікага тэатра оперы і балета Ніна Шарубіна. Званне "Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь" прысвоена вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Галіне Букацінай і вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Аляксандру Суцкаверу. Акрамя таго, званнем "Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь" уганараваныя загадчык кафедры інструментуўкі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Вячаслаў Кузняцоў і рэпетытар па балете Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі Ігар Музалейскі.

Каментарый з нагоды

"Берагіня" грэе душу. З такім меркаваннем згодны мае калегі, якім давлялася пабываць на Рэспубліканскім фестывалі фальклорнага мастацтва ў Акцябрскім. Гэта адзіны на Беларусі фэст, арыентаваны на пераёмнасць традыцыйнай культуры натуральна: не па кнігах, а з "вуха ў вуха", з "нагі на нагу". І на вынік такой навукі варта паглядзець... У Акцябрскім пераконваешся, што паўнаватаснымі носьбітамі народнага мастацтва могуць быць дзеці ды моладзь, а не адны толькі ссівельны дзядулі і бабулі. "Берагіню" даўно ўжо называюць эксклюзівам у цэнтры Еўропы.

Юген РАГІН

Што значыць патранат UNESCO?

А цяпер ад эмоцый — да фактаў. Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў падчас нядаўняга тэлевізійнага інтэрв'ю паведаміў, што сёлетні Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва ў Акцябрскім пройдзе пад патранатам UNESCO. Каб высветліць падрабязнасці, мы звярнуліся да аўтара праекта "Берагіня", яго навуковага і мастацкага кіраўніка Міколы Козенкі. Вось што ён паведаміў:

— UNESCO і раней фестываль падтрымлівала. Да прыкладу, было выдаткавана пяць тысяч умоўных адзінак на выданне прэзентацыйнага шматмоўнага буклета да "Берагіні"-2012. Але прадстаўнікі гэтай арганізацыі на самой "Берагіні" не прысутнічалі і не маглі на ўласныя вочы пераканацца ва ўнікальнасці фэсту. Справу паскорыў Пасол Беларусі ў Францыі Павел Латушка, ведаючы, што "Берагіня" не мае аналагаў у свеце. Фестываль арыентаваны на аўтэнтчныя формы нацыянальнай культуры, скіраваны на дзяцей і моладзь, на мясцовыя адметнасці ў розных творчых праявах. Еўропа не мае прыкладаў такой масавай пераёмнасці...

Безумоўна, прасоўванне беларускасці каштуе немалых грошай. А працэс наладжвання стасункаў — узаемавыгадны. Урэшце, замежныя навукоўцы вывучаюць сла-

вянскую культуру на прыкладзе нашай, беларускай, бо яна яшчэ жыве і радуе шматграннасцю. Хоць колькасць носьбітаў традыцый сталага веку зменшылася ў разы.

Сёлета на "Берагіні" (23 — 26 чэрвеня), мяркуецца, будуць прысутнічаць калектывы з Партугаліі, Ізраіля, Славеніі... Прынамсі, краіны выказалі жаданне і сябе паказаць, і на нас паглядзець. Зараз вядзецца ліставанне, вырашаюцца аргументы разам з маскоўскім аддзяленнем UNESCO. Як сцвярджае Мікола Козенка, ужо вядомы праект праграмы фэсту (адзін з яе складнікаў — турнір фальклорных калектываў). З новага — конкурс інструментальных капэл. Вельмі хацелася б, падкрэслівае кіраўнік "Берагіні", каб у фестывалі ўзялі ўдзел школы мастацтваў.

Прадстаўнікі UNESCO, спадземся, пабачаць "Берагіню" на ўласныя вочы ды пераканаюцца, што патрэбна сістэма перадафестывальнай падрыхтоўкі, бо, як неаднойчы паўтараў Козенка, не ўсе вобласці краіны сёння ўключаны ў гэты працэс... Хтосьці скажа: зноў мы з працягнутай рукой. Але ж трэба, каб "Берагіня" не выжыла, а развілася ды красавала на карысць не толькі сваёй нацыі. І толькі ад нас залежыць, каб выглядалі мы годнымі партнёрамі, якім ёсць чым здзівіць свет.

Надзённае

Нестандартны сцэнарый

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Возьмем, да прыкладу, кадравыя пытанне. Сярод праблем названы наступныя. Патрэбы арганізацый культуры ў прафесійных спецыялістаў не задавальняюцца год ад году. Летась ВНУ не забяспечылі 59 працэнтаў заявак арганізацый-заказчыкаў, ССНУ — 37 працэнтаў. Асабліва востра стаіць праблема забяспечанасці спецыялістамі, адказнымі за ахову гісторыка-культурнай спадчыны, у першую чаргу, у сферы рэстаўрацыі.

Што ж трэба зрабіць? Павысіць якасць работы з кадравым рэзервам, удаскана ліць работу па замацаванні маладых спецыялістаў, для гэтага — забяспечыць ім жыллёва-побытавыя ўмовы, а таксама — метадычнае суправаджэнне, замацаванне куратараў, арганізаваць кантроль за выплатай надбавак і выкарыстаннем іншых мер матэрыяльнага стымулявання ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам...

На час здачы нумара ў друк было запланавана, што выступяць генеральны

дырэктар — мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы імя Ленінскага Камсамола Беларусі Аляксандр Козак, дырэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Раіса Вайцяхоўская, дырэктар Маладзёжнага тэатра эстрады Аляксандр Далжэўскі, дырэктар Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі Марына Рафеева, начальнік аддзела ўстаноў адукацыі і работы з творчай моладзю Міністэрства культуры

Рэспублікі Беларусь Алена Гуляева, генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Ігар Поршнеў, начальнік упраўлення мастацтва, культурына-асветніцкіх устаноў, народнай творчасці і навучальных устаноў галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч...

У праграме мерапрыемстваў — узнагароджанне работнікаў культуры, якія вызначыліся ў мінулым годзе, урачыстая цырымонія з нагоды перадачы эстафеты добрых спраў ад Года моладзі Году культуры і надання Маладзечну статусу "Культурная сталіца Беларусі". А напрыканцы дня — святочны канцэрт творчых калектываў і выканаўцаў неформальнай сталіцы Міншчыны.

Фота Аліны САЎЧАНКА

Праблематыка пытанняў, узятых на выніковай калегіі Міністэрства культуры, будзе асветлена ў наступных нумарах "К"

На пасяджэнні адной з секцый. Выступае міністр культуры краіны Барыс Святлоў.

Вяртаючыся да надрукаванага

"Летапіс" застаецца. А далей?

Сітуацыя вырашылася проста. Тое пытанне, якое з пачатку новага года не давала спакою кінематаграфічнай супольнасці і грамадству — ці скасуюць вядомы кінабрэнд краіны, студыю "Летапіс", у сувязі з глабальнай аптымізацыяй "Беларусьфільма"? — атрымала, нарэшце, афіцыйны адказ. "28 студзеня міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў сустрэўся з калектывам студыі дакументальнага кіно", — паведаміла "К" Міністэрства культуры краіны. "Адбылася дзелавая, канструктыўная размова аб далейшым развіцці студыі і беларускага кіно ў цэлым..." І вось яно, доўгачаканае: "На пытанне пра чуткі, якія датычацца закрыцця студыі "Летапіс", Барыс Святлоў адказаў, што Міністэрства ніколі не займалася разбураннем культурных брэндаў, а ўсімі сіламі імкнулася іх захаваць, як бы складана гэта ні было".

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

"Наадварот, у год культуры, у год дзевяностагоддзя з дня выхаду першых дакументальных фільмаў, у год 55-годдзя студыі навукова-папулярных і хронікальна-дакументальных фільмаў, — было адзначана ў паведамленні Міністэрства культуры, — мы чакаем ад кінематаграфістаў новых твораў дакументальнага мастацтва і гатовы фінансава падтрымаць творчыя ініцыятывы, каб у 2018 годзе годна сустрэць 50-годдзе студыі "Летапіс". "...Мі-

ністр звярнуўся да калектыву з просьбай унесці прапановы па тэматыцы дакументальных фільмаў, выхаду на бясстратную дзейнасць і дапамагчы кіраўніцтву студыі "Беларусьфільм" прыняць правільнае кіраўніцкае рашэнне". Такім чынам былі развешаны чуткі, што тычыліся скасавання падраздзялення.

Здавалася б, чаму не ўзрадавацца? Сапраўды, рэакцыя Міністэрства запэўнівае, што студыя захавае сваю аўтаномію. Грошы на документа-

льнаыя фільмы, якія-ніякія, але ёсць. "Былі агучаныя і сумы, якія запланаваны на дакументальнае кіно на даным этапе: 2,5 мільярда рублёў", — пацвердзіў наніву дырэктар "Летапісу" Уладзімір Мароз. Асабісты візіт міністра культуры і зварот да супрацоўнікаў студыі — усё гэта на карысць дыялогу. Тым не менш, канстатаваць стабільнасць для слыннага падраздзялення, як, уласна, і ўсёй кінастудыі, пакуль не даводзіцца. Аптымізацыя "Беларусьфільма" працягваецца і працягнецца далей. "Толькі нядаўна былі аддадзены два паведамленні аб спыненні працоўных адносінаў з супрацоўнікамі "Летапісу", — пацвердзіў стабільную дынаміку гэтай меры эканоміі Уладзімір Мароз. Сышоў у нябыт "Беларускі відэацэнтр", нягледзячы на тое, што больш за тэзіс яго стужак быў паказаны кінасупольнасці на прэс-паказе дакументальнага кіно. На дадзены момант у яго структуры проста няма людзей — з вышэйагучанай прычыны. А няма супрацоўнікаў — навошта і асобная студыя спецпраектаў? Усё зробленае — у мэтах той са-

май эканоміі, бо сітуацыя на "Беларусьфільме", так і скажам, — крызісная.

Пацвердзіў гэта і яе дырэктар Ігар Поршнеў, які аддаў пару хвілін неафіцыйнай размовы з журналістам "К" падчас прэс-паказу "Летапісу". "Што я магу сказаць пра эканамічнае становішча студыі? Вы, калі ідзеце ў краму, разлічваеце толькі на тыя сродкі, якія ў вас ёсць, — правёў ён такую паралель, каментуючы працэсы аптымізацыі і рэарганізацыі, што адбываюцца. — Вы жа не будзеце купляць каўбасу, калі ў вас няма на яе грошай? У такім становішчы зараз і мы. Вымушаны эканоміць на ўсім, выцягваючы комплекс". Больш падрабязны каментар Ігар Поршнеў наконт далейшай аптымізацыі даваць "на хаду" адмовіўся. "У Расіі зараз таксама крызіс, і пакуль нават замоў з расійскага боку няма", — адгукнуўся ён на пытанне аб прапановах ад сталых партнёраў, даючы трохі інфармацыі наконт блягучых праектаў.

Такім чынам, нягледзячы на тое, што "Летапіс" застаецца, "Беларусьфільм" зараз перажывае цяжкія часы, і яго кіраўніцтву трэба прыняць сапраўды крэатыўныя захады, каб "застацца на плаву".

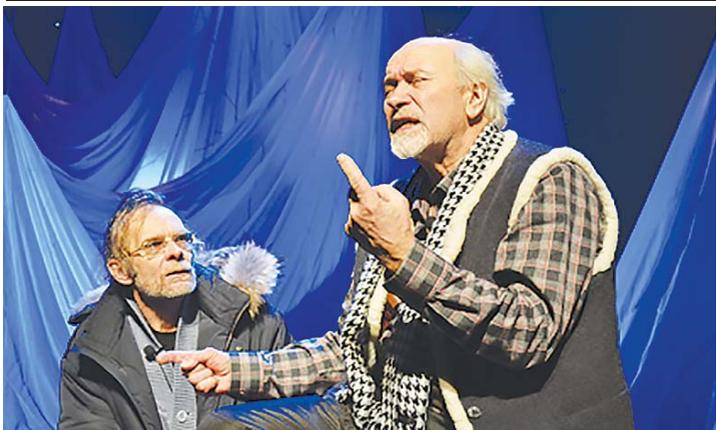
Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦІВІЧ, Барыс КРЭПАК, Юген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ІЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Іаліна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасно імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункта гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуч адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2016. Наклад 5 125. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 05.02.2016 у 16.30. Замова 584. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Сцэна са спектакля "Загадкавыя варыяцыі".

Платформа ў Коласаўскім

З 2 по 6 лютага ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа ўпершыню прайшоў Тыдзень камернай сцэны. Гэтая пляцоўка стала платформай для віцебскіх дзеячаў мастацтва, якіх аб'ядноўвае памкненне да сучаснага творчага эксперымента.

Настасся ПАНКРАТАВА

У лістападзе Коласаўскі тэатр адзначыць 90-годдзе. Перад'юбілейны настрой віруе ўжо зараз, нараджаючы новыя праекты. Як распавёў літаратурны рэдактар тэатра Аляксей Замкоўскі, у коласаўцаў складалася так, што словазлучэнне "камерная сцэна" звязанае не з пэўнай пляцоўкай, а хутчэй тычыцца спектакля, якія граюцца на невялікую публіку.

Распачынаўся тыдзень у тэатральнай гасцёўні. Тут паказвалі трылер рэжысёра Аляксандра Дольнікава "Я вольны!" па рамане сучаснай французскай пісьменніцы Амялі Натомб "Касметыка ворага". Эстафету працягнуў сямейны псіхалагічны дэтэктыў "Кошкі-мышкі" па п'есе Аляксандра Мардана. Рэжысёр Юры Лізнгевіч максімальна наблізіў да акцёраў публіку, расставіўшы глядацкія крэслы непасрэдна на сцэне. Мастацкі кіраўнік тэатра Валерый Анісенка прапанаваў

аўдыторыі пастаноўку па творы французскага драматурга Эрыка-Эмануэля Шміта "Загадкавыя варыяцыі". Прыкметнай падзеяй стала сцэнічнае ўвасабленне артысткай Коласаўскага тэатра Ірынай Цішкевіч гісторыі пра смяротную вайну паміж маці і дачкой. Спадарыня Ірына летась заканчвае рэжысёрскае аддзяленне Акадэміі мастацтваў, і трылер Марціна Мак'Донаха "Каралева прыгажосці з Лінэна" стаўся яе дыпломнай працай. З яе ініцыятывы коласаўцы далучацца да папулярнага руху грамадскіх чытанняў сучасных п'ес. Першая спроба адбудзецца ў красавіку.

— Акрамя спектакляў, мы прапанавалі новы фармат мерапрыемстваў — паэтычна-музычныя вечары. Іх рыхтавалі вядучыя майстры сцэны Наталля Аладка і Святлана Жукоўская, — працягнуў Аляксей Замкоўскі. — Са сцэны гучалі вершы і раманы замежных, а таксама беларускіх аўтараў — Максіма Багдановіча, Уладзіміра Караткевіча, Анатоля Вяргінаскага...

Дадамо, што зараз тэатральны Віцебск знаходзіцца ў прадчуванні наступнай знакавай падзеі: коласаўцы рэпечыруюць п'есу Францішка Аляхновіча "Цені". Прэм'ера запланавана на сакавік. Між іншым, драматург з'яўляўся першым літаратурным рэдактарам тутэйшага драмтэатра.

K

Каб не "Капялюш"...

У выставачнай зале Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці адбылася прэзентацыя праекта "Віцебская батлейка". Наведвальнікі ўбачылі традыцыйны лялечны тэатр, які меў распаўсюджанне ў Віцебскім рэгіёне ў XVIII — XIX стагоддзях.

Аднавіў і даў другое нараджэнне віцебскаму батлеечнаму тэатру-жлобу Андрэй Рэцікаў — кіраўнік народнага тэатра лялек "Капялюш" цэнтра рамёстваў і традыцыйнай культуры Цэнтра культуры Наваполацка. Па адукацыі ён філолаг, у свой час вельмі захапіўся лялечным тэатрам, дасканала вывучыў яго гісторыю. У цэнтры рамёстваў ён — майстар па дрэвапра-

цоўцы, таму два дзясяткі гадоў майструе і сваіх лялечных персанажаў. Батлеечнымі прадстаўленнямі займаецца больш за 12 гадоў і ў цэнтры рамёстваў вядзе клас для дзятвы.

Для навучэнцаў гімназій, каледжаў горада, слухачоў абласнога цэнтра павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў устаноў культуры было паказана традыцыйнае для Віцебшчыны батлеечнае прадстаўленне. А дапамог у гэтым Андрэю Рэцікаву фальклорны калектыў "Субацея" Цэнтра рамёстваў і традыцыйнай культуры Наваполацка (кіраўнік Кацярына Фядотава), які выконваў калядныя канты падчас прадстаўлення.

Ала ЛЯЛЬКІНА, вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці

Андрэй Рэцікаў прэзентуе батлейку.

Пачынаючы з фотавыставы...

Год культуры Гомельскі абласны драматычны тэатр распачаў фотавыставай "Палітра вобразаў выдатных" да юбілею народнай артысткі Беларусі Людмілы Корхавай. Прэзентацыя адбылася ў абласным музеі фатаграфіі.

У экспазіцыі прадстаўлены здымкі з уласнага архіва артысткі, сярод якіх — ейныя партрэты школьных і студэнцкіх гадоў, кадры са знакамітых спектакляў з удзелам актрысы, сямейная хроніка і яркія моманты жыцця. Акрамя здымкаў, наведвальнікі ўбачылі сцэнічныя касцюмы Людмілы Канстанцінаўны.

Нарадзілася яна ў Чачэрску. Па заканчэнні Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута працавала дыктарам

на Беларускім тэлебачанні. Аднак жыццёвыя дарогі вярнулі Корхаву на сцэну. Таму ў 1968-м Людміла вяртаецца ў Гомель, каб пачаць працу ў Рускім драматычным тэатры (зараз — Гомельскі абласны драматычны). Першая роля — студэнтка ў п'есе "Дзесяць дзён за каханне". А за ёй — больш за сорак гадоў служэння драматычнаму мастацтву, любоў і захапленне глядачоў, стаўленне да яе як да музы з боку рэжысёраў, уганараванне шматлікімі тэатральнымі прэміямі, дзясяткі дыпламаў, званне народнай артысткі Беларусі. Таксама Людміла Канстанцінаўна — ганаровы жыхар Чачэрска і ўладальніца медаля Гомельскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы за захаванне духоўных традыцый горада.

Фотавыстава "Палітра вобразаў выдатных" — першае з мерапрыемстваў, якімі драмтэатр будзе здзіўляць гамельчан ў Год культуры. У хуткім часе адбудзецца прэм'ера спектакля "Дзядзькаў сон" у пастаноўцы Лідзіі Манакавай. У галоўнай ролі, дарэчы, Людміла Корхава.

Агата СОЛЬСКАЯ / Фота Дзмітрыя НЕБЯРАВА

Людміла Корхава на акрыціцы выставы.

Вынік — 35 метраў

2 лютага ў Магілёўскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы працягнута рэалізацыя праекта "Купальскі пояс", першы этап якога быў пачаты ў сакавіку 2015 года.

ныя арнаменты ўсё рэгіёнаў Магілёўскай вобласці.

У другім этапе праекта, які завершыцца ў ліпені 2016-га, напярэдадні свята "Купалле" ("Александрыя збірае сяброў"), прымуць удзел майстры з 17 раёнаў Магілёўскай вобласці: Шклоўскага, Глускага, Дрыбінскага, Бабруйскага, Слаўгарадскага, Асіповіцкага, Горацкага, Хоцімскага, Краснапольскага, Быхаўскага, Круглянскага, Клічаўскага, Бялыніцкага, Клімавіцкага, Крычаўскага, Чэрыкаўскага, Мсціслаўскага.

Працэс вырабу пояса — працаёмкая і карпатлівая праца, якая патрабуе зайздроснага цяплення і, безумоўна, выдатных ведаў традыцыйных тэхналогій ткацтва.

Ганна ТУЗЯНКОВА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы

Почас тыждні.

Леташні вынік "Купальскага пояса" быў прадстаўлены на свяце "Купалле", якое адбылося 4—5 ліпеня 2015 года. Прэзентацыя праекта прайшла ў рамках IV Міжнароднага форуму "Традыцыйныя культуры як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства", які праходзіў у Магілёве 10—13 лістапада.

На сённяшні дзень даўжыня пояса складае 35 метраў. Па ўсёй яго даўжыні вытканы традыцый-

Дзяжурны па нумары

Сёння людзі прагнуць жыцця не толькі зручнага, але і прыгожага. Каб не толькі функцыянальна арганізавана, але і эстэтычна аздоблена ўсё было. І тычыцца гэта не толькі прыватнай прасторы, жывілы, але і грамадскага абшару: вуліцы, горада, краіны. А вось ці адпавядае эстэтыка навакольнага асяроддзя нашым патрэбам? І як яно, гэта асяроддзе, фарміруецца?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Дыскусійна?

Улады горада на 1000-гадовы юбілей абласной сталіцы вырашылі ўпрыгожыць ягоны цэнтр мастацкім кавальствам, не скарыстаўшы пры гэтым ні капейкі з гарадскога бюджэту.

Пра гэта я задумаўся ў Брэсце. Прадпрыемствам, установам і прыватным асобам было прапанавана зрабіць падарунак роднаму гораду — усталяваць за свае сродкі іменныя каваныя ліхтарні — адначасова дэкаратыўна-паркавыя скульптуры і асвятляльныя прылады. Акрамя таго, яны з'яўляліся б своеасаблівай рэкламай, занатаванымі ў метале згадкамі пра дабрачыннасць дарыцеля. Грамада адгукнулася на ўладную ініцыятыву. За некалькі апошніх гадоў на брэсцкіх вуліцах з'явіліся дзясяткі гэтых твораў. Ёсць сярод іх рэчы вельмі густоўныя, ёсць так сабе. Не вонкава, але сутнасна ліхтарні нагадваюць папулярныя ў мінулых стагоддзях камінныя гадзіннікі — настольнага фармату самадастаковыя скульптурныя кампазіцыі, часам даволі складаныя, у якія ўплішчваюся круглыя цыферблат. Брэсцкія каваныя ліхтарні — гэта найперш скульптурная пластыка, да якой у невялікай колькасці выпадкаў асвятляльная функцыя "прышпілена" механічна. Часам гармонія, сінтэз не атрымаліся. Гэта адваротны бок адыходу дзяржавы ад фінансавання задуманага мясцовымі ўладамі праекта, бо, як кажуць, даранаму каню ў зубы глядзець не прынята.

■ Зараз варта было б правесці прафесійную экспертызу ўсяго мастацкага кавальства і выпрацаваць эстэтычныя крытэрыі на перспектыву.

Мяркуючы па тым, што пішуць пра тыя ліхтарні ў Сеціве, брэсчане імі ганарацца, ды і госці горада ўспрымаюць станоўча. Маўляў, доўгі час горад знаходзіўся ў цэню славаўтай крэпасці, а вось у Брэсце з'явілася нешта новае — адметнае. Збольшага з гэтай тэмай згодны і я. Але, як кажуць, лепшае — вораг добрага. Зноў жа, няма мяжы дасканаласці.

На маю думку, зараз варта было б правесці ў нашых гарадах прафесійную экспертызу ўсяго мастацкага кавальства, што з'явілася апошнім часам, і выпрацаваць эстэтычныя крытэрыі на перспектыву. Каб не было такога, што аздабляць пэўны горад на свой капітал можа кожны, хто мае грошы.

Тое, што патрэба ў такой экспертызе наспела, мяне пераканала манументальных памераў кампазіцыя з металу на пероне вакзала, убачаная ў час нядаўняга наведвання Брэста. Яна складаецца з указальніка кірункаў, з цягніка, які спаўзае з закругленай дарогі, самотнага паравоза, што нібыта спыніўся ля краю, з фігуры дзяўчыны, выкананай у стылістыцы, не надта адпаведнай вобразу вытанчанага паненкі памежжа мінулага і пазамінулага стагоддзяў, яе багажа і лаўкі, чью большую частку дзяўчына і займае. Мне падумалася, што такім мог быць помнік пасажырам, якім з нейкіх прычын не давялося даехаць з пункта "А" ў пункт "В"...

У нечым агрэсіўная пластыка кампазіцыі рэзка кантрастуе з класіцысцкай архітэктурай вакзала. А вакзал гэты — адзін з лепшых узораў пабудовы такога роду у савецкім дойлідстве, шэд'ўр сталінскага ампіру і, фактычна, яшчэ адзін сімвал горада. Для кожнага скульптара было б за гонар "засвяціцца" на такім тле! А мо гэта той выпадак, калі не варта быць "палітка-рэктным"? Калі-нікалі трэба ўмець казаць "Не!" Урэшце, усё дыскусійна.

K

“Лічбавы” падыход

Як казаў адзін знаёмы, заўсёды можна глядзець толькі на тры рэчы: як гарыць агонь, як цячэ вада і... як адлічваецца заробак ці інвестыцыі. На цябе і твой праект. Але, на жаль, сёння разлічваецца на дзяржаўную падтрымку сваіх ініцыятыў культурна-адукацыйна-агаспадарчых праектаў Беларускага наўрадці вярта. Вось таму спонсарскія ці мецэнацкія грошы сёння — гэта досыць важкі “хлеб” для любога апантанага музейшчыка, бібліятэкара, клубніка. І “хлеб” гэты — абсалютна рэальны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

“Хлебнай” справай супраць аптымізацыі

Так, сёння мецэнаты ды спонсары ў любой сферы дзейнасці — ад эканомікі да культуры — у пашане. Як паведамляла ў мінулым нумары “К”, днямі прайшла імпрэза, на якой ганаравалі мецэнатаў года. За 2015-ы яны ўклалі ў сферу айчыннай культуры 50 мільярдаў рублёў.

Але гэта толькі вяршыня айсберга. Бо тое, што робяць вядомыя беларускія банкі, арганізацыі і прадпрыемствы ў сферы культуры Мінска, ведае кожны жыхар сталіцы. А вось мецэнацкая і спонсарская падтрымка ў рэгіёнах Беларусі культурнымі адукацыйнымі пакулямі не так моцна. І што трэба зрабіць дырэктару раённага музея ці бібліятэкі, каб да іх з грашыма завітаў яшчэ адзін Эдвард Вайніловіч ці браты Тышкевічы?

Праўда, у некаторых раёнах Беларусі на гэтае пытанне ўжо знайшлі свое адказ. Напрыклад, дырэктар Браслаўскага раённага аб’яднання музеяў Надзея Дударонак выходзіць на спонсараў проста: упарта “грукае” ва ўсе магчымыя і немагчымыя дзверы. І гэта практыка прыносіць свой плён. Скажам, пад адну імпрэзу музейшчыкам выдаткаваў грошы ўладальнік сервісу па абслугоўванні аўтамабіляў, пад іншую — кіраўнік крамы канцэлярыяў тавараў... За гэта мясцовы мецэнацкі ўзагадоўваць падчас імпрэзаў, паведамляюць пра іх падтрымку ў мясцовых газетах ды па радыё...

Пра прыклад Музея гісторыі Магілёва і яго няўрымслівага дырэктара Аляксея Бяцкоўскага, які знаходзіць дзясяткі неабыхавых людзей для выкупу тых або іншых гістарычных каштоўнасцей, “К” пісала ўжо не раз і не два. Як каза кіраўнік установы, ён таксама пастаянна звяртаецца да спонсараў і мецэнатаў, адсочвае інфармацыю пра старадрукі, датычныя гісторыі абласнога цэнтры, “піярыцы” той ці іншы фаліант праз медыя, сацыяльныя сеткі, расцяжкі ды ўлеткі на вуліцах горада... Як, натуральна, і ўсіх спонсараў...

Плённа працуюць з мецэнатамі і ў Кобрыне. Скажам, мясцовы дзіцячы забаўляльны цэнтр “Кеша” менавіта дзякуючы ім займае сотні дзіцячых цацак, як кажуць, на любы густ. А прадастаўлены яны кіраўніцтвам сумеснага беларуска-ізраільскага прадпрыемства “Палессе”. Да слова, шмат дапамагае ў працы з мецэнатамі тое, што ўстанова культуры мае статус юрыдычнай асобы і, натуральна, свой рахунак.

Але, што ні кажы, пра зробленае ў Магілёве, Браславе ці Кобрыне мы згадалі шматкроць. А вось наконт новых цікавых праектаў, ажыццяўленых дзякуючы спонсарскай падтрымцы або ў рэчышчы дзяржаўна-прыватнага партнёрства, на

жаль, апошнім часам не чуваць. Мабыць, тут трэба ўлічыць фактар сённяшняй няпростай эканамічнай сітуацыі ды нераспрацаванасць заканадаўчых нормаў, якія заахвочваюць мецэнатаў да ўкладання ў сферу культуры.

Але найпершая праблема, мяркую, палягае ў іншым: спонсарства і мецэнацтва дасюль не з’яўляецца на Беларусі добрай завядзёнкай, статусна абавязковай для кожнага бізнесмена з сур’ёзнай і паважнай рэпутацыяй. І акцыя “Мецэнат года” сведчыць пра тое пераканана: у прызёрах і сёлета, і летась — знаёмыя прозвішчы і твары, вядомыя банкі, прадпрыемствы. А дзе іншыя ўдзельнікі дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры і іх новыя праекты?

Але ж паўтаруся: сёння ўсе праекты, зробленыя, так бы мовіць, у сааўтарстве ці ў тандэме “культурна-агаспадарчых бізнесмен” (“мецэнат”), на мой погляд, найбольш рэальныя і ажыццяўляльныя. Прычына тут адна: дзяржаўная падтрымка сферы пастаянна скарачаецца. Скажам, калі яшчэ пару гадоў таму аб’ём бюджэтных сродкаў на ўтрыманне і развіццё сферы культуры (без уліку сродкаў на капітальнае будаўніцтва) складала прыкладна 0,5% ад ВУП, дык у 2014 — ужо 0,44%, а ў 2015-м, па папярэдніх даных, — толькі 0,39%.

Вось таму за дзяржаўна-прыватным партнёрствам — перспектыва. Хто гэтага не разумее, рызыкуе застацца на ўзбочыне магістральнага шляху развіцця сферы культуры і, кажучы сённяшнімі словамі, апынуцца пад пагрозай аптымізацыі ды рэарганізацыі... І сапраўды, навошта ўстанова культуры — хоць у райцэнтры, хоць у сельскай мясцовасці, — якая не прапануе новых праектаў, не ладзіць цікавыя мерапрыемствы ды акцыі, у тым ліку — і з дапамогай прыцягнення пазабюджэту? Такія рэаліі сённяшняга складанага эканамічнага жыцця сферы культуры...

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Рэжысёры ўжо прызвычаліся да такой хітрасці, як паскоранае пракручванне цітраў, маўляў, каму патрэбна, няхай у запісе на паўзу ставіць і чытае. Хоць, па вялікім рахунку, гэта таксама парушэнне закону аб аўтарскім праве... Але нядбайныя тэле-рэдактары часам ідуць далей, трактуючы права на перамантаж на сваю карысць.

Нядаўна ў аднаго такога супрацоўніка не стыкаваліся часткі эфіру і, каб умясціцца ў зададзеныя межы, ён... павыразаў шэраг кадраў з пазначанай ў сетцы яго канала новай японскай стужкі “Чабурашка” (адзін з мастакоў у гэтай карціне — Міхаіл Тумеля)! Пад нажніцы не патрапіў папулярны баявік ці трылер, бо фанаты вялікага кіно адразу ўзнялі б “хвалю”. Мультыплікацыйныя стужкі крыху менш ведаюць не без неда-рэчнага: “Калі для дзяцей, то апрыёры несур’ёзна”. Вось анімацыя і становіцца пакутнікам...

Скрыні зніклі, а стандарт?

Калісьці стандарты мелі тэхнічнае тлумачэнне. Як распавёў спадар Тумеля, у эпоху плёначнага кіно адна частка фільма павінна была мець памер каля 385 метраў (прыкладна 10 хвілін) — такі аб’ём рулона плёнкі змяшчаўся ў металічнай скрыні з разлікам на тое, каб паміж ім і каробкай яшчэ мог зайсці палец кінамаханіка.

Зразумела, ніхто не забараняў рабіць фільмы з некалькіх частак. Дарэчы, праблем з пракатам з-за “рознафарматнасці” не ўзнікала. Стужкі рознай працягласці і тэматыкі (побач маглі стаяць дыдактычная карціна і авангардны твор з краін сацлагера) аб’ядноўваліся для шырокага пракату ў мультыборнікі. Мой суразмоўца памятае тыя паказы з дзіцінства: іх круцілі ў сталічных і вясковых кінатэатрах. Цікавы фармат застала і я. Але на пачатку новага стагоддзя мультыборнікі практычна зніклі з пракату, рэдкія спробы сталічных кінатэатраў стварыць нешта падобнае праходзяць амаль незаўважанымі большасцю мінчан. Можна, таму пытанне да айчынных аніматараў “А дзе пабачыць вашы фільмы?” якое дзесяцігоддзе застаецца актуальным...

Здавалася б, найноўшыя тэхналогіі павінны былі ліквідаваць праблему стандарту. А вось і не. Лічбавыя стужкі трапілі ў пастку жорсткай лінейнай тэлевізачнага. “Як я разумею, прасцей фарміраваць сетку вяртання, калі яна складаецца з дакладна прагназаваных цаглінак пэўнага фармату, — выказаў здагадку спадар Міхаіл. — Мяркую, за ўзор браўся замежны вяртання патыднёвай тэлевізачнай развёрсткі з разлікам на мультыплікацыйныя серыялы. На Захадзе існуе стандартная працягласць адной серыі — 13 хвілін (бывае і адзінаццаць, калі неабходны дадатковыя хронаметраж на рэкламу). Адпаведна, узнікаюць стужкі, працягласць якіх кратная трынаццаці (3 хвіліны 15 секунд; 6 хвілін 30 се-

Свавольны перамантаж не паводле аўтара

Ці рэжучь па жывым, ці расцягваюць да хронаметражу...

Карты са стужкі “Як служыў жа я ў пана”, якая спазнала новаы сучаснага фарматавання анімацыі.

кунд; 26 хвілін і гэтак далей). З камерцыйнымі серыяламі ўсё зразумела: яны першапачаткова ствараюць прадукт пад гэтыя стандарты. Але нельга такога кшталту прадзюсарскія параметры прымяняць да аўтарскай анімацыі! Яна нібы ў пракрутавым ложы: яе ці рэжучь па жывым, ці расцягваюць да неабходнага хронаметражу...

Сустрэчная хваля

Напрыканцы 1990 — у пачатку 2000-х айчынныя аніматары імкнуліся падладзіць пад патрэбы тэлеканалаў. Нават на студыі анімацыйных фільмаў “Беларусьфільма” пры фарміраванні плана пачалі ўлічваць фармат у 6,5 і 13 хвілін. Уласна кажучы, усе сучасныя праекты адаптуюць гэтай лінейцы — той жа мультсерыял Аляксандра Ленкіна “Рыбка па імені Нельга”. Але не да ўсяго матэрыялу можна падыйсці з агульнай меркай. У якасці прыкладу мой суразмоўца прыводзіць тыповы выпуск айчыннага серыяла пра беларускія гербы “Аповесць мінулых гадоў”. Шэсць гісторый з шасці абласцей краіны аб’ядноўваюцца ў 13-хвілінны адзінку. З улікам заставы і цітраў на кожны тэматычны фрагмент выдаткоўваецца каля 1 хвіліны 45 секунд.

— Але насычанасць падзеямі розная: у кагосьці перыпетый столькі, што ле-

дзве не скарагаворкай прамаўляць прыходзіцца, а ў іншай гісторыі і паўхвіліны хапіла б... Да таго ж, агульнасць драматургічнага графіка выклікае манатоннасць і схематычнасць, — падкрэслівае суразмоўца. — Анімацыя сама па сабе канцэнтрат. Я бачыў па рэакцыі дзяцей на фэстах: яшчэ адзін выпуск з шасці насычаных сюжэтаў яны так-сяк адольваюць, калі ж паставяць два выпускі запар, атрымліваецца перагрузка. Было б куды лепш увогуле пераманціраваць іх так, каб паказваць міні-серыю паасобку. Гэта як прыправа ў супе: адзін кубік яшчэ набыла, а шэсць — ужо перабор...

Рэжысёр упэўнены: кожная стужка мае права на індывідуальную працягласць. Гэта як песня, якая гучыць столькі, колькі ў ёй ад пачатку закладзена. У сувязі з гэтым індывідуальна працягваюць сваю працу ў другім айчынным праекце “Музычная скарбонка”, у фармаце якога неабходна было ўкласціся пад саўндтрэк — беларускую народную песню “Як служыў жа я ў пана”. Як ні імкнуўся рэжысёр разам з кампазітарам “уціснуцца” ў прапанаваныя 3 хвіліны 15 секунд — нічога не атрымалася. У выніку аўтары вырашылі “плясаць” ад песні. І хоць каманда ўкласлася ў выданае Міністэрствам культуры фінансаванне (нягледзячы на тое, што хронаметраж карціны павялічыўся ўдвая), прысдачы работы ўзніклі складанасці: давлялося пісьмова тлумачыць, чаму так сталася...

— Але я быў гатовы вырашаць шматлікія арганізацыйныя пытанні, — тлумачыць ён сваё рашэнне, — бо памятаў аб іншым “фарматным” эксперыменце, калі гэтая ж песня “Як служыў жа я ў пана” ў 2004 годзе “нацягвалася” да патрабаваных тады 10 хвілін. Для гэтага рэжысёр Валодзя Пяткевіч рабіў музычныя ўстаўкі, якія, на жаль, зламалі ўнутраную структуру песні... Як ні круці, анімацыя — мастацтва, залежнае ад часу. Для яго такія хітрыкі не праходзяць бяследна.

Паміж аніматарам і глядачом

Зразумела, развагі на тэму, ці ісці за фарматам, тычацца не толькі Беларусі. У тым жа знакамітым расійскім серыяле “Гара самацветы” хронаметраж у 11 хвілін знівеляваў многія казкі. Па словах спадара Міхаіла, калі можна было б аўтарам памяншаць (напрыклад,

аддаць “лішнія” хвіліны калягу) — можа, і лепш атрымалася б, але такія дамовы парушаюць стройную сістэму стратэгічнага планавання і патрабуюць больш высілак на “ўтрускі”, узгадненні, перамовы... Відавочна, пытанне пры любым раскладзе ўпіраецца ў фігуру пракатычыка. Толькі ён можа забяспечыць, каб карціна ў поўным фармаце і ў добрай якасці дайшла да спажывца.

Зразумела, на рынку працей выжыць буйным гульцам, таму надвор’е будучы рабіць камерцыйнай серыялы. Але і для аўтарскай анімацыі ёсць выйсце. Так, пракат для кароткаметражных стужак амаль памёр — з’ява, знаёмая не толькі Беларусі, але і Расіі, Брытаніі, Францыі. Спадар Міхаіл шмат працаваў у Еўропе і бачыў, як гэта кампенсуецца: тамтэйшыя дастаткова багатыя культурныя каналы выкупляюць гатовую работу, а то і замаўляюць праекты. Бывае, калі бюджэт будучай карціны наадта важкі, аб’ядноўваецца некалькі “тэлекампаніі”.

— Я не здымаю з творцаў адказнасць перад глядачом, упэўнены, што неабходна трымаць руку на пульсе. Самавыяўленне — гэта добра, аднак патрэбна камунікацыя паміж людзьмі мастацтва і чыноўнікамі, якія павінны накіроўваць грошы на магістральныя рэчы, — упэўнены Тумеля. — На мой погляд, рэгулюючая справа дзяржавы заключаецца ў тым, каб не знікала культура.

Пры ўсім жаданні рэжысёр не можа быць адначасова гандлярком. Колькі ўжо “К” узнімала тэму становішча айчыннай анімацыі — і кожны раз размова прыходзіла да аднаго і таго ж: ёй бы паветра неабходныя спецыялісты, якія могуць зладзіць эфектыўныя постпрадакшн. Аўтарская анімацыя дойдзе да глядача, калі менеджар будзе стала вывучаць патрэбы аўдыторыі, дамаўляцца аб выпуску дыскаў, шукаць рынкі збыту прадукцыі і гэтак далей. На яго плечы лягуць пытанні рэдактары дыскаў (бо кожны раз на вокладках неверагодная колькасць недарэчнасцяў пры ўказанні аўтараў і іх прозвішчаў), тыя ж пытанні перамантажу: адсачыць захоўванне аўтарскай праў, калі неабходна — узняць зыходнікі, гукавыя даражкі.

Верагодна, частка праблем знялася б, калі “Беларусьфільм” выкладваў стужкі ў Сеціва (на сваім сайце ці на афіцыйным канале ў відэасервісе). Дарэчы, гэта магло б дапамагчы зняць напружанне з падладжваннем пад фармат. Мы ж маем сітуацыю, калі анімацыя і не прадаецца, і не выкладваюць... Зрэшты, спадар Міхаіл прыгадаў, як у Магілёве на “Анімаёўцы” калісьці прэзентавалі чатыры дыскі з беларускімі мультфільмамі: і дзе іх можна зараз купіць? Працоўванне і распаўсюджванне кінапрадукцыі — асобная высокапрафесійная праца. І нібыта маем у краіне менеджараў на гэтай дзялянцы, але плёну ад іх працы шырокай аўдыторыі не заўважна. Мо пакуль?...

Па заснежанай Оршы мы ехалі ў Цэнтральную бібліятэку імя Пушкіна на сустрэчу з іншай бібліятэкай — зборам кніг, якія падараваў роднаму гораду паэт, празаік, перакладчык Іван Сіпакоў. На сёння ў чыгальнай зале, якая носіць назву “Бібліятэка Янкі Сіпакова”, — звыш пяці тысяч экзэмпляраў кніг, перададзеных самім Іванам Данілавічам, а пасля яго смерці — яго жонкай і сынам (“К” згадала пра імпрэзу ў мінулыя нумары).

Як самае каштоўнае сваё багацце падарыў землякам кнігі колішні белгалоўны хлопчык з вёскі Зубрэвічы, які застаўся без бацькоў, расстраляных за сувязь з партызанамі. Ці мог уявіць юнак Янка, які мусіў, каб хоць трохі падтрымаць сябе і сёстраў, працаваць паштальёнам у родных мясцінах, што стане вядомым паэтам, што будзе жыць у сталіцы, што любоў да чытання дазволіць яму сабраць шыкоўную бібліятэку колькасцю ў 14 тысяч та-

Я проста сумленны з самім сабой. Для мяне мастацтва — форма спазнання свету. Я ствараю, каб самавыяўляцца, і проста не магу гэтага не рабіць. Гэта такія заняткі, які дапамагаюць уваходзіць у стан універсальнай гармоніі. Гэта свядомы акт, спосаб зліцця з чароўнай энергіяй, які прыносіць радасць і геданічнае насычэнне ў жыццё. Стварэнне твораў — выманне ісціны і нейкіх сэнсаў, судакрананне з тагасветным. У працэсе творчасці адкрываецца тая самая Праўда.

Зараз мяне натхняе арыентальная сярэднявечная прытча пра матыля. Кітайскаму мудрацу Чжуанцзы прыснілася, што ён матылёк. У сне ён не ўсведамляў, што ён Чжуанцзы, які бачыць сон. Мудрэц задаўся пытаннем: ён — Чжуанцзы, якому ў сне здавалася, што ён матылёк, ці, быць можа, заснуў матылёк, і яму сніцца, што ён Чжуанцзы. Хто ж мае рацыю? Мудрэц сказаў, што яму не ўдасца вырашыць такую дyleму. Ён тая гісторыя мяне хвалюе, і яна тычыцца маёй скульптуры “Контрбатэрфляй”. Вельмі складана вызначыць, што ёсць рэальнасць для мяне асабіста, асабліва ў эпоху, калі існуе шматвымерная рэальнасць —

Можа, я буду залішне катэгарычны, але ў расійскай сталіцы, куды я пераехаў з Мінска, тэатр памірае. Добра, скажу больш мякка: яго мастацтва абяцэннаваецца.

Калі казаць пра глабальныя рэчы, а не пра фінансаванне (хоць і яно — рэч глабальная) і не пра матэрыяльны дабрабыт публікі, і ў сувязі з гэтым — агульны псіхічны настрой, то прычыны некалькі. Дэградую тэатр у чымсьці з-за слабой сучаснай драматургіі. З-за рэжысёраў, што пераносяць на сцэну замежную лухту і ездзяць па еўропах у пошуках знаходак, месца якім у паноптыкумах, альбо наадварот — карыстаюцца пры настановах тым стандартным інструментарыем, які ўжо даўно амаль паўсюль памёр. З-за акцёраў, якім граць “нішто”, і якія занятыя гульнёй пад назвай “тэатр”, “спектакль”, робячы выгляд, што жывуць і паміраюць (а калі ты прыйшоў у тэатр служыць, то абавязаны ў ім і паміраць “па-сапраўднаму”).

Што такое сучасны расійскі тэатр, растлумачу на прыкладзе кіно, серыялаў. Вось нам паказваюць,

Прыцягненне роднага

Т Э К С Т

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
паэт, дырэктар Дырэкцыі міжнароднага
вясчання Беларускага радыё

моў?.. Што на імпрэзе, прысвечанай яго 80-годдзю, збяруцца ўдзячныя землякі, і яго пляменніца, завуч ягона-най роднай школы Тамара Шачанок, шчыра будзе распавядаць пра свайго дзядзьку, які стаў прыкладам і паходнай ейнага жыцця?.. Што вучні 20-й сярэдняй школы Оршы разам з настаўніцай Аленай Панкратавай будуць цытаваць яго вершы і ўрыўкі з кніг?..

“Усе мы з хат” — некалі напісаў Янка Сіпакоў. Гэтыя словы чуў я не раз з вуснаў самых вядомых і спынных людзей нашай краіны. І ў гэтых словах заўсёды гучала не толькі ўдзячная памяць. У іх заўсёды чулася пэўная справаздача перад сабой і землякамі за далейшы шлях у вялікае жыццё, за тое, што паспеў зрабіць добрага чалавек, каб было

не сорамна, калі прыедзеш дадому, перад землякамі.

А Івану Данілавічу Сіпакову было што дакладзі аднавяскоўцам. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, заслужаны дзеяч культуры. Усё зробленае ім у нашай літаратуры цяжка пералічыць: аўтар паэтычных зборнікаў і кнігі прозы, эсэ, публіцыстыкі, перакладаў... Але сапраўднымі вышынямі яго творчасці былі і ёсць, безумоўна, кніга вершаў “Веча славянскіх балад” і эсэ-роздум “Зялёны лісток на планеце Зямля”.

І пра гэта ўсё важна і трэба было казаць перад землякамі, бо яна, родная зямля, — не проста месца, дзе чалавек нарадзіўся. Гэта — пачатак усведамлення, хто мы ёсць у свеце, гэта вытокі высокага патрыятызму і гонару за свой куток зямлі.

У пошуках сваёй праўды

М Е Р К А В А Н Н Е

Максім ПЯТРУЛЬ,
скульптар

віртуальная, ментальная і гэтак далей. Для мяне самая рэальная рэальнасць тычыцца маёй творчасці, бо яна ліквідуе дыхатамію супярэчнасці — хто ёсць матылёк, а хто — я.

У дзяцінстве маім улюбёным мастаком быў Сандро Батычэлі, але патрапіўшы ў галерэю Уфіцы, я моцна ў ім расчараваўся, як, зрэшты, і ў самой галерэі. Я шмат часу правёў у Кітаі і быў пад уражаннем ад кітайскіх рынкаў. Кітай абсалютна дэманструе які-кольвечы спажывецкі запыхт. Калі ты бачыш у велізарнай колькасці усе гэтыя “гучы”, “прада”, дык вызначаеш іх, як барахло. Дык вось, галерэя Уфіцы нагадала мне сярэднявечны або рэнесансны кітайскі рынак, дзе мноства аднолькавых партрэтаў, мноства сюжэтаў. Мне стала сумна ад усяго гэтага. Тады багатыя людзі замаўлялі карціны. Усе партрэты ў нейкім сэнсе транслявалі прага замоўцы на ўладу. Для свайго чалавека рэнесанснае мастацтва — гэта занадта літаральная вы-

ява багатых жанчын, пекла і раю. Гэта не толькі прыгожа, але і дэманструе ўладу, транслюе свет іншы, чароўны, недаступны чалавеку ў яго сярэднявечнай паўсядзённасці з чумой, халерай і інквізіцыяй. Скажам, творы Леанарда з’яўляюцца квінтэсэнцыяй сацыякультурнага коду свайго часу. А з твораў, якія з’яўляюцца ў нашы дні, актуальнымі застаюцца тыя, якія адпавядаюць нашаму часу, робяць квінтэсэнцыю нейкага агульнага сацыякультурнага кода.

У Кітаі я пражыў больш за год. Больш за ўсё часу правёў у Чанчуні. Гэты горад стаў прытулкам апошняга імператара Кітая, пра яго Бернарда Берталучы зняў фільм. У Чанчуні знаходзіцца Сусветны парк скульптуры, які акумулюе ў сабе пластыку прадстаўнікоў усіх рэгіёнаў планеты Зямля. Там усталявана і мая праца “Стварэнне”. На мяне Кітай зрабіў значны ўплыў. Пасля сваёй

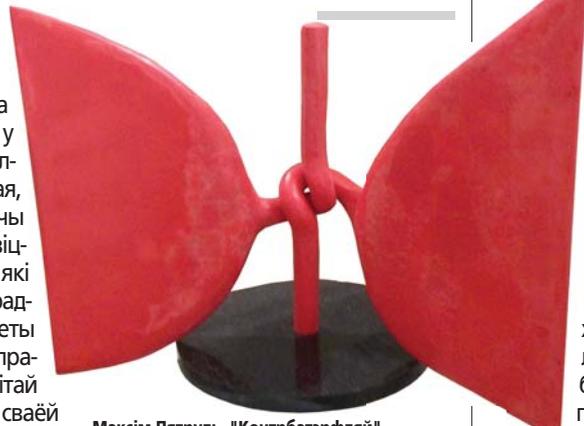
І тут мне падумалася, што ў Год культуры важна вярнуцца да больш цеснай сувязі паміж землякамі і творцамі, якія пакінулі родныя гнёзды, выйшаўшы ў вялікі свет. Большасць з іх з задавальненнем і трапяткім хваляваннем прыязджае на малую радзіму, натхняецца ад наведвання месцаў дзяцінства і юнацтва. Думаецца, што сустрэчы ў школах, ва ўстановах культуры прынясуць не толькі задавальненне ім, але і карысць юным слухачам, ды і равеснікам таксама.

Прыклад такога цікавага і плёнага супрацоўніцтва ёсць у маім родным Полацку, дзе нават заснавалі літаратурныя прэміі ў гонар славетных землякоў. Наколькі я ведаю, такія станоўчыя прыклады можна знайсці і ў іншых гарадах ды райцэнтрах. Але ёсць і іншыя прыклады, калі няўвага ці проста абыякавасць не спрыяюць такім кантактам, не з’яўляюцца дзейным сродкам выхавання патрыятызму, гонару за родныя мясціны.

Дзякую аршанскім бібліятэкарам, што яны дапамаглі яшчэ раз нагадаць пра досвед станоўчы.

першай паездкі ў 2003 годзе я зацікавіўся ўсходняй культурай, пачаў вывучаць дзэн-будызм, канфуцыянства. Тады апынуўся ў міжнароднай групе творчых людзей з 20 краін свету, мы праводзілі вечары ў дыскусіях, кантактавалі з прадстаўнікамі кітайскай культурнай эліты. Мне было тады 25 гадоў, і ў Беларусь вярнуўся я іншым, бо злавіў гэтую інфекцыю стану мастака-маэстра. Прыехаўшы дадому натхнёны, пачаў актыўна выстаўляцца, пазнаёміўся з архітэктарам Леанідам Левіным і стаў рабіць вялікія аб’екты. А аснова даасізму — прыныцп падзеленага — непадзельнага, лёг у аснову маёй творчасці.

Занатавала Вольга
ГОМАНОВА

Максім Пятруль. “Контрбатэрфляй”.

актрысы пытаюся: “А вось я нешта такое чуў...” — “Не трэба, не хадзі”. — “А гэта?..” — “Ой, гэта наогул трындзец...” І ўсё, з цяперашнім тэатральным жыццём беларускай сталіцы я азнаёміўся. Няма падзей, пра якія б усе казалі. Так, падзейкі. Можа, мае калегі прадузятыя, і верыць ім нельга? Але веру, бо сам колькі гадоў варыўся ў той самай кашы, таму прыблізна ў курсе цяперашніх тэндэнцый. У якісці з апошніх прыездаў сутыкнуўся з адным вельмі вядомым тэатральным дзеячам. “Як ты там?” — ён мне. “Нармальна. Шостую прэм’еру выпускаем”. — “За год?” — “Так”. — “Крута... А нам ледзь-ледзь на адну грошай нашкрэблі”. І гэта не абы-які тэатр і не абы-які рэжысёр.

Я перакананы: і маскоўскі тэатр, і мінскі павінны прайсці праз крызіс: змены і там, і тут неабходныя. А крызіс — штука балючая: тэатр кідаецца з боку ў бок, і бакі гэтыя нярэдка непрывабныя, як у выпадку з Масквой. Мінск — больш патрыярхальны, і беларускі тэатр стараецца захаваць карані, ён асцярожны. Напэўна, гэта добра. З іншага боку, не трэба нацягваць стары паншаны фрак на сучасны тэатр.

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Захаванне гумна ў Грушаўцы, што на Ляхавічыне, было б вельмі добрым прыкладам клопату аб гісторыка-культурнай спадчыне Беларусі. Так, гэта не замак і не палац, а частка сядзібы, але... Пачну сваю аргументацыю здалёк.

Ці выжыве пабудова?

Т Э К С Т

Сяргеі СЕРГАЧОЎ,
доктар
архітэктурны

“А ў гумне старонкі поўныя саломкі...” — словы з народнай песні з Іўеўскага раёна Гродзеншчыны, і раней яны слухачам распавядалі шмат пра што. “Старонкі” — звычайны ў народным дойлідстве тэрмін, які азначаў пэўную частку гумна, гаспадарчай пабудовы для захоўвання і малацьбы снапоў збожжа. “Старонкі” — гэта прастора па баках праезда ці тока ў гумне, аддзеленая ад самога праезду невысокімі сценамі. Успамін аб старонках у фальклоры — сведчанне дабрабыту сям’і, удалага вядзення гаспадаркі, добрых перспектываў на будучыню. Бо, калі ў гумне саломы шмат, то і збожжа намалацілі нямала. А гэта спрадвеку — найлепшы паказчык эканамічнай пастыхавасці.

Лета на Беларусі, вельмі часта і ў жніво, бывае дажджлівым. Таму снапы трэба хутчэй з поля знесці пад дах, дзе яны дасушваліся, а потым, калі асноўныя гаспадарчыя работы выкананы, там жа іх і малацілі. Сваімі памерамі гумны заўсёды вылучаліся сярод іншых будынкаў сядзібы. Вазы, загрузаныя снапамі, праз шырокія вароты ўязджалі ў гумно, разгрузаліся і напразткі выяжджалі з будынка. Пасярэдзіне гумна — “ток”, выбітая глінай пляцоўка, на якой малацілі. Ад тока і праезда невысокімі сценамі (“застаранкамі”) аддзялялі адсекі (“стораны”), дзе захоўвалі снапы, а пасля малацьбы — салому. Магла быць знадворку невялікая прыбудова для мякіны (“мякіннік”). Да гумна мог быць прыбудаваны “ма-неж” (конная малатарня) — асобны будынак, у якім коні ці валы круцілі кола, чым праводзілі ў рух прыстасаванні для малацьбы. А на Паазер’і і ў Падзвінні ў гумне магла быць зроблена асець (еўня) — сушня ў выглядзе зруба, дзе з дапамогай курной печы снапы дасушвалі. Зараз усе гэтыя словы выключаюцца з гутарковай мовы, як і пабудовы для сельскагаспадарчых тэхналогій мінулых часоў.

Асаблівай шчыльнасці паміж вянкамі сцен у гумне не дамагаліся. Хай вецер гуляе! Снапы будуць лепш сохнуць. Гумно было пабудовай вялікіх памераў, таму мела высокі дах з саломы ці гонты. Асноўным у канструктыўнай аснове гумна былі слупы ў сярэдзіне, якія гэты дах падтрымлівалі. Слупы злучалі брусамі паміж сабой і са сценамі, што стварала надзейную і ўстойлівую ў гарызантальных кірунках канструкцыю вялікага будынка. Колькасць слупоў вызначалася памерамі гумна, што, у сваю чаргу, залежала ад эканамічнай магутнасці гаспадаркі: колькі зямлі, колькі — пад пашу, колькі свойскай жывёлы...

Заканчэнне — на старонцы 14.

Тэатру патрэбен крызіс?

М Е Р К А В А Н Н Е

Аляксей ШАДЗЬКО,
акцёр Маскоўскага мастацкага акадэмічнага
тэатра імя Максіма Горкага, музыкант

як едзе машына. Здалёк. Спачатку яна маленькая-маленькая. Але ж едзе, набліжаецца, павялічваецца ў памерах, праносіцца міма нас, аддалаецца, становіцца зноў маленькай-маленькай. І так хвіліны тры. А ў машыне сядзяць двое і вядуць размову: “Як прыедем, трэба будзе падпісаць паперы” — “А як жа следчы?” — “Потым патэлефануем туды, Пятровічу”. Насычаная такая размова... Ці пакой перад намі, у якім кабета набірае тэкст на камп’ютары. Доўга, хвіліны тры. Заходзіць іншая жанчына: “Люся, Пятровіч не заходзіць?” — “Не заходзіць” — “Як з’явіцца, скажы, што паперы ад следчага прыйшлі...” Дык вось, тэатр становіцца такім жа.

У маскоўскіх тэатрах стала менш мастацкасці, чалавечнасці, упор

робіцца на забаву, празмерную відовішчасць — лабавую, цясцяком пошлуу, калі творы класікаў прэпаруюцца, інтэрпрэтуюцца, дапісваюцца або абразаюцца так, што гэтыя геніі лакцыямі і каленямі папрабавалі труны, пераварочваючыся ў іх. Яны і падумаць не маглі, што праз шмат-шмат гадоў рэжысёр-наватары “ўзбагацяць” іх п’есы такімі інтымнымі падрабязнасцямі чалавечага жыцця, на якія і намёку не было ў адпачатковых тэкстах. Асабіста мяне ратуе класіка. Урэшце, я сам ішоў у той тэатр, дзе яна была на высокім узроўні, і ўзровень той не знізіўся да гэтага часу.

Прыязджаючы ў Мінск, я ў тэатры не хаджу. Патлумачу. Гады чатыры таму сустрэў на вуліцы знаёмага акцёра: “Што ў Мінску цікавага са спектакляў з’явілася?” — “Нічога”. Тры гады таму: “Што?..” — “Нічога”. Два гады таму... Днямі ў адной

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Тактыка культурнага развіцця

У рамках праекта “Наш любы горад Маларыта” (да 450-годдзя паселішча) цягам 2014 — 2015 гадоў праведзена карпатлівая работа па падрыхтоўцы юбілея. Маларыцкая цэнтральная бібліятэка назапасіла досвед працы па зборы, захоўванні і перадачы ад пакалення да пакалення інфармацыі аб культурнай спадчыне. Праект закліканы надаць новы стымул развіццю краязнаўчай дзейнасці.

Гісторыя ў стылі рэп

Супрацоўнікі бібліятэкі збіраюць усё, што тычыцца мінуўшчыны, у сваім цэнтры краязнаўства. Гэта брэнд нашай бібліятэкі. Работа з краязнаўчым матэрыялам мае не эпизадны характар, а вядзецца стала і планамерна на працягу многіх гадоў. Перад тым, як прыступіць да яе, мы сабралі і сістэматызавалі ўсю краязнаўчую літаратуру, папкі, паказальнікі, фотаальбомы ў краязнаўчым кутку, адрэдагавалі даведачны апарат па краязнаўстве, стварылі новыя фактаграфічныя папкі ў электронным выглядзе на тэмах, якія не былі прадстаўлены раней. Супрацоўнікі праектнай групы ЦРБ вядуць работу па выяўленні і зборы краязнаўчых матэрыялаў. Для гэтага выкарыстоўваюцца бібліяграфічныя і літаратурныя крыніцы, архіўныя матэрыялы, апазданні старажылаў. Вынікам стала выданне кнігі аб ветэранах Вялікай Айчыннай вайны, а таксама стварэнне гарадскога летапісу. Падрыхтаваны альбомы пра гісторыю гарадскіх будынкаў, пра сённяшняю Маларыту.

Фонд медыярэсурсаў бібліятэк недастатковы, а мультымедыяныя праекты дапамагаюць вырашыць гэтую праблему: з’явілася магчымасць прэзентаваць маларытчанам матэрыялы цэнтральнай бібліятэкі. Здольнасць камп’ютара падаваць інфармацыю адначасова ў выглядзе тэксту, графікі, гуку, відэа дазваляе ствараць прэзентацыі, відэаролікі і нават фільмы. Медыятэхналогіі, у адрозненне ад звычайных сродкаў, значна пашыраюць магчымасці бібліятэкараў. Ёсць нават фільм пра горад, дзе тэкст чытаецца ў стылі рэп.

У практыку краязнаўчай работы трывала ўвайшлі цыклы выстаў, слайд-падарожжаў, відэааглядаў, краязнаўчых субот, урокаў краязнаўства, якія праводзяцца па вызначанай праграме (праграма арганізавана так, што на змену выпадковым эпизадным дзеям прыходзіць паслядоўнае і сістэмае раскрыццё самых важных тэм). У пошуках найноўшых шляхоў пашырэння краязнаўчых матэрыялаў бібліятэка часта выходзіць за межы ўласна бібліятэчных форм. У адносінах да краязнаўчай работы гэта заканамерна.

З 2013 года ў ЦРБ дзейнічае праект “Пяць хвілін з бібліятэкай”, у рамках якога забяспечваецца шырокае інфармаванне аб на-яўнасці ва ўстаноў бібліятэцы краязнаўчых матэрыялаў, аб правядзенні значных мерапрыемстваў. Усё гэта здзяйсняецца праз мясцовую газету, абласное і раённае радыё, з якімі мы шчыльна супрацоўнічаем.

Маларыцкая цэнтральная раённая бібліятэка сёлета адзначае 70-годдзе. Яшчэ летась мы стварылі цікавую экспазіцыю, прысвечаную развіццю бібліятэчнай справы ў горадзе. Прадстаўлены фотаздымкі, матэрыялы з архіва і за 70 гадоў. Размешчаны матэрыялы аб першых бібліятэкарах, ветэранах бібліятэчнай справы, актыўных чытачах, аповеды супрацоўнікаў аб працы з дня заснавання і да сёння. Супрацоўнікі праектнай групы “Мой любы горад Маларыта” падрыхтавалі і 18-хвілінны мультымедыяны відэаролік да 70-годдзя Маларыцкай раённай бібліятэкі.

Галіна КУЧЫНА,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77; на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефонуйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kimpressby, instagram.com/kimpressby

Суботнія сустрэчы

Наша сустрэча з заслужаным артыстам Рэспублікі Беларусь Сяргеем КУРЫЛЕНКАМ адбылася напярэдадні яго юбілея. А за ягонай датай — больш як 35 гадоў службы ў трупце Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра, 75 сыграных тут роляў, 14 здзейсненых пастановак. Урэшце, дата — хіба фармальна прычына для гутаркі. Падчас размовы зачалі розныя тэмы: ад творчых планаў і сутнасці прафесіі рэжысёра да спробы агляду становішча сучаснага беларускага тэатральнага мастацтва.

— **Вы — запатрабаваны акцёр. Чаму ж вырашылі звярнуцца да рэжысуры?**

— Я даўно гэтым займаюся, са студэнцтва. Іншая справа, што не ў тэатры. Са студэнтамі, школьнікамі. Атрымліваецца, гэта — другая частка маёй асобы, пра якую ў тэатры многія і не ведалі. Але заўжды хацелася рэалізаваць гэта другое “я” на вялікай сцэне. У студэнцкія гады ў нас быў курс выключна акцёрскі, і мы самі рабілі ўрыўкі. Аднакурснікі ахвотна працавалі са мной. Таму што я мог нешта выдумаць, прапанаваць. Можа, адсюль і мая ўпэўненасць ва ўласных сілах. А ў тэатры — свае майстры-рэжысёры, і побач з імі думаеш: нечага не змагу, бо іншаму вучыўся. Ды з часам задумваешся: а чаму б не папрабаваць? Вось школьнікі часцяком не разумеюць, чаго ты ад іх хочаш, таму паказаць прасцей, чым дагрукацца і растлумачыць. Дык і тут паказваюць, нават масцітыя рэжысёры! Я такі падыход спачатку не прымаў, а потым зразумеў: галоўнае — вырашыць для сябе, чаго ты сам хочаш, і замест таго, каб паказаць “як”, паказаць “што”.

— **Стажыроўку ў свой час вы праходзілі ў Маскве ў Леаніда Хейфеца...**

— І для сябе зразумеў: яшчэ вельмі шмат чаго не ведаў у прафесіі, багата чаму трэба вучыцца і тое, што ў нашым інстытуце няма такіх бясспрэчных аўтарытэтаў, як той жа Хейфец. Мне давалося прысутнічаць на пасяджэнні кафедры ў інстытуце, дзе абмяркоўвалі студэнцкія ўрыўкі. Члены кафедры выказвалі сваё меркаванне. А затым слова ўзяў Леанід Яфімавіч. Ён настолькі дакладна расстаўляў усё па палічках, што прамоўленае раней зблякла. Па ягоным разборы ўрыўкаў было відаць, як дакладна ён разумее дзеянне, бачыць акцёрскія хітрыкі і дакладна на іх указвае. Бо ўся прафесія акцёра — гэта ўменне дзейнічаць. Такі аналіз вельмі важны.

Наогул, больш за ўсё памятаю сваю першую працу з ганнай Каменскай. Можа, яна не стала тады вядомым рэжысёрам, але працаваць з ёй было неверагодна! Урэшце, не думаю, што гэта ўражанне ў мяне склалася таму, што я толькі-толькі прыйшоў у тэатр. На трэцім курсе інстытута да нас прыйшоў рэжысёр Барыс Утораў рабіць адзін з дыпломных спектакляў. Ён любіў казаць: “Вязець у тэатры навучыцца потым. Калі не будзе чаго рабіць”. Ён увесь час заклікаў нас працаваць над сабой, думаць, чым мы будзем займацца. Заклікаў даскана ла вывучыць асаблівасці ўласнага акцёрскага апарата, арганізма. Распавядаў, як аднойчы яму трэба было заплакаць на сцэне. Не атрымлівалася. У думках пахаваў

усіх сваякоў. Зноў не. А іншым разам перад выходам балбатаў за кулісамі, распавядаў анекдот. А потым выйшаў — і заплакаў. Тады ён зразумеў, што яму не трэба доўга рыхтавацца да сцэны. Гэта і ёсць тыя індывідуальныя рысы. Здаецца, ён параўноўваў нават арганізм з музычным інструментам. Трэба добра ведаць, дзе і якая клавіша знаходзіцца, каб потым націснуць на яе ў патрэбны момант. Наогул, шмат было цікавых асоб: усе розныя, усе цікавыя.

Мне вельмі блізка рэжысура нябожчыка Пятра Фаменкі, тое, як ён падыходзіць да матэрыялу. Таксама прыцягваюць працы Эймунтаса Някрошуса, асабліва першыя. Напэўна, тое мая бяда,

Бывае, што зала захоплена, але...

Як спалучыць глабальны разбор і візуальны шэраг?

што апошнія яго спектаклі мне падабаюцца менш. Можа, я пакуль не дарос да іх (усміхаецца).

— **У 2014-м вам давалося працаваць з польскім рэжысёрам Пятром Дамброўскім у спектаклі “Шынель”. Ці моцна адрозніваецца ад нашай манера еўрапейскай школы наогул?**

— Думаю, не. Зноў жа пытанне падыходу. Пётр менш займаўся, скажам, унутранымі справамі, але стараўся ўвесь час знайсці яркую форму. Але так працуюць і нашы майстры. З іншага боку, у нас быў калісьці рэжысёр, які моцна даследаваў унутраны бок, узнімаў такія пласты... А на сцэне нічога не выходзіла. Зноў жа, справа ў індывідуальнасці. Так, артысты любяць глабальны разбор. Але добра, калі да яго прыкладаецца і візуальны шэраг. Тады і глядач зможа ўбачыць ды адчуць глыбіню. А калі матэрыял распрацаваны, прадуманы знутры, быццам усе пра ўсё ведаюць, а на сцэне нічога не адбываецца, то гэта катастрофа. І незразумела тады, навошта прыкладзена столькі намаганняў?

— **А што для вас найскладаней ў працы над спектаклем? У чым сакрэт сцэнічнага поспеху паводле Сяргея Курыленкі?**

— Хутчэй за ўсё, разабрацца ў п’есе, ва ўсіх хітрыках сюжэту, характарах. А сакрэту, на жаль, ніхто не ведае. Адзін са складнікаў — глядачы ды іх цікавасць. Пралічыць гэта вельмі складана, і, прызнацца, рэдка ўдаецца. Бывае, праз некаторы час глядач зразумевае, што ты хацеў сказаць сваёй працай, для чаго рабіў спектакль. Хоць ёсць пэўныя

моманты, пагутарыць пра якія заўсёды дарэчы: хто ты, для чаго прыйшоў у гэты свет. Але хтосьці не дарос да гэтай размовы праз пасрэднасць тэатра, а камусьці яна і не патрэбная.

— **Чым вы кіруецца ў выбары акцёраў?**

— Бывае, і выключна чалавечымі сімпатыямі. Але для глядача істотныя тыпаж, інакш кажучы, для нас вялікую ролю адыгрывае псіхафізічны складнік. Я гэтак жа, як і глядач, павінен паверыць, што ад гэтага чалавека, напрыклад, усе страцяць розум. Але не думаю, што акцёр мае быць ідэальным. Ну, паслухмяны ён, выконвае ўсё... Дык і гэта не лепшы варыянт! Але падзяляць і разумець тваю задуму акцёр мусіць, хоць можа прапанаваць іншае рашэнне і п’есу бачыць інакш.

ўзровень сучаснай тэатральнай адукацыі ў Беларусі, бо не вельмі знаёмы з апошнімі работамі студэнтаў. Але дасюль памятаю словы Леаніда Хейфеца, які адносна нашага Тэатральна-мастацкага інстытута некалі казаў: бяда ў тым, што не могуць навучыць асновам. Напэўна, ён меў на ўвазе, што асновам не можа вучыць малады выкладчык, у якога яшчэ няма вопыту. А калі педагогаў, якія б выкладалі доўга і плённа, малавата, то і школа сыходзіць.

— **Ці моцна адрозніваюцца нашы і замежныя глядачы?**

— З замежным глядачом адрозненне відавочнае. Мы з “Беларускай камедыяй” былі на гастролях у Польшчы, дзе я заўважыў такую рэч: іх глядачы прыходзяць у тэатр гатовымі пасмяяцца, маўляў, дайце нагоду! А нашы чакаюць, каб іх развесялілі, прынамсі, паспрабавалі. Ці назваў бы я беларускую публіку тэатральнай? Гэта глядзячы як разумець тэрмін “тэатральная”. Нехта завітае ад выпадку да выпадку, а ёсць сапраўдныя аматары. Вось апошняя — тэатральная публіка, але іх не так шмат. У гэтым і наша віна, тэатра. Мы пытаемся, чаму наш глядач такі непраборлівы? Да нас прывязджаюць розныя тэатры, антрэпрыза, прывозяць нярэдка зусім жудасныя пастаноўкі. Мы гэта бачым. А зала — у захопленні. Значыць, мы не выхавалі свайго глядача, прапаноўвалі яму не самыя лепшыя ўзоры, воль яму і няма з чым параўноўваць.

— **Атрымліваецца, сучаснаму беларускаму тэатру не стае добрых пастановак. А чаго яшчэ?**

— Грошай (усміхаецца)! Вядома, важная і сцэнічная культура. Можна і за невялікія сродкі зрабіць выдатны спектакль. Такі, “бедны”, тэатр таксама можа быць, але ўвесь час рухацца ў гэтым кірунку нельга. Па драматургіі ж тэатру патрабуецца разнастайнасць. Нельга карміць глядача выключна камедыямі. Гэта зноў-такі пра тэатральнае выхаванне. Глядач павінен бачыць розныя спектаклі, а толькі салодкім зубы сапсуеш. Часам варта і горкія лекі выпіць. На жаль, лекаў сёння не хочучь. Мо гэта мой суб’ектыўны погляд, але, здаецца, раней публіка была іншай. А можа, большасць у зале складаў менавіта глядач-тэатрал.

— **Ці згодны вы з меркаваннем, што беларускае тэатральнае мастацтва сёння перажывае творчы крызіс?**

— Адназначна сказаць мне складана, бо не ведаю ўвесь працэс цалкам. Мы, на жаль, замкнёныя ва ўласным тэатры, мала ездзім на гастролях, на фестывалі. Часам выпадкова даведваешся, што ёсць выдатныя спектаклі. Што да выйсця з сітуацыі... Напэўна, трэба больш запрашаць у тэатр рэжысёраў. Хаця б для таго, каб не варыцца ва ўласным соку. Гэта карысна і акцёрам, у плане параўнання, набыцця вопыту, новых уражанняў. Не заўсёды досвед акажацца станоўчым, але ж гэта вопыт, і гэта нармальна.

— **Традыцыйнае пытанне “пад залону”: вашы творчыя планы?**

— У апошні час ніколі не ведаеш, ці атрымаецца ажыццявіць планы. Мае, на жаль, змяняліся. Хацеў ставіць “Самазабойцу” Эрдмана, але эканоміка зрабіла свае карэктывы: у студзені пачалі рэпетыцыі спектакля “Чорная камедыя”. Спадаюцца, атрымаецца весела.

Вольга МАСЬ, кіраўнік літаратурна-драматургічнай часткі Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра

Сяргей Курыленка. / Фота прадстаўлена тэатрам

Форум

3 года ў год назіраецца тэндэнцыя змяншэння колькасці ўстаноў культуры, якія праводзяць дыскатэкі — у свой час ці не найбольш прыбытковая і запатрабаваная паслуга для сельскіх устаноў культуры. Прычын таго — мноства. Гэта і міграцыя насельніцтва ў раённыя і абласныя цэнтры з вёсак, і абмежаванне часу знаходжання там непаўнагадовых наведвальнікаў, і шмат дзе састарэлая тэхніка і рэпертуар. Тым не менш сёння фармат дыскатэкі яшчэ жывы. Вось толькі пачуць музыку беларускіх выканаўцаў, не кажучы ўжо пра спевы на беларускай мове, праблема яшчэ тая. Пасля наведвання адной з дыскатэк у Шчучынскім раёне ў галоўнага рэдактара газеты “Культура” Сяргея ТРАФІЛАВА і спецыяльнага карэспандэнта Кастуся АНТАНОВІЧА з’явіліся пэўныя думкі, як гэтую справу скрануць з мёртвай кропкі.

С.Т.: — Думаю, мы пераканаліся: не бачна чаргі ахвотных ладзіць беларускамоўныя дыскатэкі ці нават дыскатэкі з уключэннем беларускамоўных трэкаў як у гарадах, так і ў вёсках. Ні пад крылом дзяржавы, ні з боку прыватнікаў. Пад гэтыя імпрэзы патрабуецца адмысловая публіка: для шырокага наведвальніка ні “Старога Ольсу”, ні “Крамбамбулю”, ні нават Тэа з ягоным “Чызкейкама” не ўключыш. Не зразу меюць...

К.А.: — А яшчэ нельга спадзявацца, што адразу ж, толькі пачаўшы справу, заробіш грошы... Але калі ўзнікае пэўная ініцыятыва, то гэта сведчанне таго, што цікавасць да яе ў грамадстве ёсць. І варта тую ініцыятыву выяўляць.

С.Т.: — Дык адна з найважнейшых праблем актыўнасці ў кірунку прасоўвання чаго б там ні было культурнага і беларускамоўнага, асабліва калі твая актыўнасць не выклікана нейкім меркантильным інтарэсам апырэры, як правіла, такая: у нейкі чужоўны момант пачынаеш разумець, што гэта папулярызатарская праца займае практычна ўвесь час, але не прыносіць на аматарскім узроўні ні пажаданага выніку, ні грашовых перспектыв. А выйсці з прафесійную прыступку бракуе ці то ведаў, ці то сродкаў. Не скажу нават, чаго больш. Як пішуць на платформах па зборы грошай на пэўныя праекты, краўндфаўндзінгу не патрэбны вашы “лайкі” — яму патрэбна ваша падтрымка.

К.А.: — Ствараючы пэўным праектам, тымі ж беларускарэпертуарнымі дыскаткамі, супольнасць, і можна чакаць ад яе падтрымкі. Маю на ўвазе не спажываюць дыскатэчнага прадукту, а яго распрацоўшчыкаў. Мэтанакіравана абменьваючыся тымі ж дыскатэчнымі трэкамі, аналізуючы рэакцыю публікі, можна стварыць сваю мясцовую школу.

С.Т.: — Маю досвед супрацы з беларускаарыентаваным праектам, дзе нават мелася спярша падобная супольнасць, пад увагу якой ствараўся сайт, вялася дзейнасць у сацыяльных сетках. І ведаеш, запалу актыўнасці з нагоды новых форм працы хапіла ў групы энтузіястаў прыкладна на паўгода. Я да таго, што задаўшы планку ў дыскатэцы, ты па-

чынаеш самаўдасканаленне і разумець: каб якасна развівацца, табе патрэбна адпаведнае абсталяванне, іншыя тэхнічныя рэчы. А вось твая публіка можа і не вытрымаць такога падыходу (ці абыходу) яе інтарэсаў.

К.А.: — Немагчыма сабе ўявіць, што беларускамоўныя дыскатэкі, як і ўсё новае, публіка адразу прыме “на ўра!”. Вядома ж, спачатку наступіць перыяд насцярожанага прыслухоўвання. Але чаму б дзі-дзю з Гродна, апроч выканання сваёй асноўнай працы па забеспячэнні якаснага ўзроўню правядзення танцавальнага вечара, не рабіць нейкі аўтарскі мікс (мо і з выкарыстаннем беларускіх кампазіцый) і не прэзентаваць яго публіцы? Гэта і эксклюзіў пэўнай дыскатэкі, і, уласна, ненавязлівая метадыка ўкаранення навізны! А калі я дзі-дзэй з іншага горада, дык я ж ехаплюся за такую навінку і пастаўлю яе для сваёй публікі!

С.Т.: — І аўтаматычна парушыш аўтарскія правы. Мяркую, гэта праблема ўсіх беларускіх дыскатэк у СДК і РДК, бо наўрад ці імі выкарыстоўваюцца адмысловыя версіі трэкаў з дыскаў для публічнага праслухоўвання.

наўцаў павінны займаць не менш за 75 працэнтаў ад агульнага часу гучання музыкі. А ці ёсць такія ўмовы для дыскатэкі?

С.Т.: — Вядома, няма. З улікам таго, што дыскатэкі і так наведвае не так шмат людзей, з рознага кшталту абмежаваннямі іх увогуле перастануць наведваць.

К.А.: — Я ж не кажу, што сёння трэба любімымі сродкамі зрабіць так, каб на дыскатэках гучала выключна беларуская музыка. Але ўстанаўленне пэўнага, спачатку невялікага, працэнта абавязковага гучання айчыннага музычнага прадукту магло б стаць стымулам для развіцця.

С.Т.: — Добра, тады давай уявім, песні якога з айчынных выканаўцаў у танцавальнай апрацоўцы будуць пасаваць дыскатэцы? Большасць нашых песень маюць моцнае патрыятычнае гучанне, а для дыскатэкі трэба нешта вяцёлае, з тэмай каханьня, нейкім прыколам.

К.А.: — Літаральна пару гадоў таму расійскія “Буранаўскія бабулі” са сваёй аўтэнткай былі надзвычай папулярнымі, у тым ліку на дыскатэках.

С.Т.: — Менавіта таму, што ў іх быў той самы прыкол.

рыстоўваюцца айчыннымі FM-радыёстанцыямі. Магчыма, таму, што іх перакладаюць літаратары, а не самі выканаўцы. У выніку пазычнасць пераважае над зместам і музыкай. Іншы прыклад — песня “Глядзі” гурта “J:Morc”: яна стала больш папулярнай за ўласны рускамоўны варыянт. Яшчэ адзін нюанс — больш-менш вядомыя айчынныя спевакі, якія маюць рэпертуар на беларускай мове, у сваёй большасці не жадаюць падстройвацца пад нейкія там дыскатэчныя фарматы. Яны маюць публіку, і гэтага ім цалкам дастаткова.

К.А.: — У такім выпадку, мяркую, мае быць зваротная сувязь. Калі айчынныя спевакі адчуваюць, што могуць скласці канкурэнцыю замежным выканаўцам, дык неўзабаве ўключачацца ў барацьбу за ратацыю на дыскатэках. Павінна з’явіцца мода не толькі на вышыванкі, але і на беларускую клубную музыку.

С.Т.: — Кожны год у нас у краіне рэалізуюцца разнастайныя маладзёжныя праекты, у тым ліку, намаганнямі БРСМ. Чаму б гэтай арганізацыі з найшырокімі прадстаўніцтвамі па ўсёй краіне не абвесціць агу-

Ні выніку, ні перспектывы?..

Ці акажацца прыбыткавай дыскатэка з беларускамоўных песень?

К.А.: — Згодны, але ж гэта праблема тычыцца не толькі беларускай музыкі, але і сусветных хітоў. І тут толькі на дзяржаўным узроўні можна стварыць пэўную празрыстую схему з сістэмай аўтарскіх адлічэнняў. Тым больш, ужо распаўсюджана практыка пералічэння ганарараў за выкарыстанне музыкі падчас канцэртаў раённымі аддзеламі ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Паўтаруся, ствараючы цікавы праект, не варта спадзявацца на тое, што гэта ўмомант прынясе вялізныя грошы. Спачатку чалавек глядзіць кліпы Лэдзі Гага на тэлеканалах бясплатна, а ўжо пасля за грошы ідзе на яе канцэрт ці ў клуб, дзе тыя ж песні гучаць у танцавальнай апрацоўцы. Іншая справа, што рабіць нераскручаным беларускім выканаўцам, якія, тым не менш, валодаюць вялікім патэнцыялам?

С.Т.: — Для мяне паказальны прыклад “Песняроў”. Яны пачалі яшчэ безыменным складам у 1967-м і за тры-чатыры гады сталі вельмі папулярнымі. Беларускія праекты такі тэрмін у нашых рэаліях могуць і не працягнуць. Думаю, калі праект адразу не змог раскруціцца, нічога з яго не атрымаецца і ў будучыні.

К.А.: — Але ж былі ў гісторыі тыя ж “ABBA”, “Queen”. Каб стаць знакамітымі, ім давалося працаваць куды больш. Не аднойчы яны былі на мяжы распаду. Тым не менш сёння іх ведаюць мільёны. Ды размова не пра тое. Мяркую, няма нічога заганага пачынаць якраз з дыскатэкі. І варыянт, калі беларускія музыканты прадастаўляюць трэкі на бескаштоўнай аснове дзі-дзэям, зусім не ўтапічны. Зараз на айчынныя радыёстанцыях устаноўлена пэўнае абмежаванне: творы беларускіх аўтараў і выка-

К.А.: — А што перашкаджае апрацаваць у адпаведным рэчышчы песні любанскіх ці сталінскіх бабуль? І няхай сабе гэта будзе эксперыментальная творчасць — мяркую, толькі так можна даведацца пра сапраўдную рэакцыю публікі. Прыгадаем тую ж песню “Турысты” — яна гучала і ў сталічных клубах, і на сельскіх дыскатэках.

С.Т.: — У любой песні мусіць быць “фішка”, “хук”. З адносна свежых прыкладаў вылучу “Чызкейкама” Тэа. Такую песню можна з поспехам круціць і на дыскатэках. Згадваецца і рэмікс на песню “Верасоў” “Белы снег” — вельмі добрая праца. Яго б яшчэ трохі дапрацаваць “на месцы”, на жаль, прыхаваўшы беларускасць, і будзе надзвычай папулярны прадукт. Так-так, на жаль, сёння беларускасць у песнях даводзіцца перасоўваць на другі план, ці, скажам так, не выпячаць, бо многія маюць пэўныя стэрэатыпы адносна якасці айчыннага музычнага прадукту. Вось чаму трэба змагацца з сітуацыяй, калі музыка на беларускай мове з’яўляецца не глабальнай, а, так бы мовіць, “сегментарнай”. “Сябры” Яромленкі, прыкладам, практыкуюць стварэнне двух варыянтаў адной песні — на беларускай і рускай мовах. Мо варта і іншым выканаўцам асвоіць такую практыку?

К.А.: — Ёсць прыватная ініцыятыва, той жа праект “Тузін. Перазагрузка”, калі папулярныя песні беларускіх і нават замежных выканаўцаў, у тым ліку ўдзельнікаў “Еўрабачання” перакладаюцца на беларускую мову. Песні набываюць новае гучанне і ў большасці выпадкаў пачынаюць нават лепш успрымацца.

С.Т.: — Праблема ў тым, што гэтыя песні практычна не выка-

льнарэспубліканскі конкурс на лепшы рэмікс для дыскатэкі, створаны на аснове песні на беларускай мове? А пераможцы атрымаюць магчымасць адыграць свой сэт на вялікай сталічнай пляцоўцы.

К.А.: — А, скажам, 15 трэкаў пераможцаў запісваюцца на кампакт-дыск, які рассылаецца па ўсіх раёнах краіны. Паралельна можна б і абласным метадычным цэнтрам зладзіць павышэнне кваліфікацыі дзі-дзэяў.

С.Т.: — Цікава было б для эксперыменту паспрабаваць далучаць да дыскатэк саміх выканаўцаў сапраўдных хітоў — песень “Турысты”, “Тры чарапахі” ці нават “Касіў Ясь канюшыну”. Можна арганізаваць канцэрт з фрагментамі дыскатэкі.

К.А.: — Мы маем выдатны фестываль беларускай песні і пазіі ў Маладзечне. Арганізатары маглі б зладзіць адмысловыя выступленні выканаўцаў у сельскіх установах культуры — у фармаце дыскатэкі. Адзіная ўмова — спевакі мусяць падрыхтаваць аднаму рэміксу на сваю песню.

Атрымліваецца, што варыянтаў выкарыстання беларускай музыкі на дыскатэках маецца не так і мала. Галоўнае, мяркую, каб не было гвалту ды прымусу ў адносінах да дзі-дзэяў і зацікаўленасць з боку аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, а таксама метадычных устаноў. Яскравы прыклад, на які звярнулі ўвагу пры падрыхтоўцы матэрыяла: выданне Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці, які ў свой час выпусціў дапаможнік “Беларуская музыка ў праграмах дыскатэк і клубных вечароў”...

Тактыка культурнага развіцця

Мікрагісторыя на карце

Улетку 2015 года “К” апублікавала фотафакт з Барысава. У гістарычным цэнтры на адным з будынкаў з’явілася карта старога горада з мікратапонімамі. Пра гісторыю яе стварэння апавёў прэсе ўраджэнец Барысава, эканаміст Дзмітрый Бабіцкі.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Праект рэалізоўваўся цягам 2014 — 2015 гадоў у Барысаве, Брэсце і Гомелі. Мэтай было захаванне гарадскіх культурных ландшафтаў, пад якімі разумеюць вынік узаемадзеяння чалавека і наваколля, сувязі паміж сацыяльнымі структурамі і горадам — як сімвалічнымі, так і утылітарнымі аб’ектамі і месцамі. У Барысаве падчас рэалізацыі праекта адрэдавалі народную гарадскую тапаніміку. Некаторым з нефармальных тапонімаў больш за 200 гадоў, і яны старэйшыя за пэўныя будынкi.

Спачатку мясцовыя краязнаўцы даследавалі, як апавядае часопіс “Гарадскія тактыкі”, пісьмовыя крыніцы: архіўныя дакументы, мастацкія творы, успаміны. Потым была сабраная фокус-група (“круглыя столы”), удзельнікі абмяняліся інфармацыяй і высветлілася, што кожны не ведаў хаця б аднаго тапоніма. Некаторыя мікратапонімы, назвы якіх вядомыя з пісьмовых крыніц, ужо не выкарыстоўваюцца жыхарамі і фактычна страчаныя, іх немагчыма лакалізаваць.

Па выніках даследавання і была падрыхтавана карта, з якой можна даведацца, дзе знаходзіцца Разуваеўка, Казіны Рог, Лужок, Слабада, Слабодка, Барок, Роў (праўда, на карце ўсе назвы чамусьці пішуцца з малой літары). Напрыклад, Разуваеўка звалася так таму, што знаходзілася на ўскрайку горада, і сцягнае, вяртаючыся дамоў, там здымалі абутак, каб яго не псаваць (абутак фабрычнай вытворчасці лічыўся вялікай раскошай, і яго насілі толькі ў выключных і святочных выпадках кшталту наведвання горада і царквы). Пазнейшыя гарадскія легенды інтэрпрэтуюць назву Разуваеўкі праз криміналізацыю раёна, але гэта не адпавядае часу ўтварэння тапоніма.

■ Праекты ў Барысаве, Брэсце і Гомелі былі пілотнымі і павінны былі стварыць мадэль для рэалізацыі ў іншых беларускіх гарадах. Але праход праекта ў Брэсце і Гомелі не атрымалася знайсці інфармацыі.

На Казіным Рогу барысаўцы пасвілі коз, адсюль і назва. “Рог” пазначае не рог казы, а рог вуліцы. Пазнейшыя інтэрпрэтацыі звязвалі назву тапоніма з клінавіднай формай раёна на карце. Акрамя тапонімаў Старога горада, свае назвы ёсць і ў новых мікрараёнаў: яны ўтварыліся ў 1960 — 1990 гадах, але выкарыстоўваюцца пераважна ў асяроддзі падлеткаў.

Вынікі барысаўскай часткі праекта папулярываліся ў мясцовай прэсе, пано з картай, выкананае ў тэхніцы сграфіта, прываблівае і турыстаў, і мясцовых жыхароў, якія звяртаюць больш увагі на гістарычную забудову. Праекты ў Барысаве, Брэсце і Гомелі былі пілотнымі і павінны былі стварыць мадэль для рэалізацыі ў іншых беларускіх гарадах. Мабыць, вынікі піярліся недастаткова: праход праекта ў Брэсце і Гомелі не атрымалася знайсці ніякай інфармацыі.

Дзмітрый Бабіцкі падкрэслівае, што гарадскі культурны ландшафт складаецца як з матэрыяльных, так і з нематэрыяльных аб’ектаў. Да нематэрыяльных, акрамя тапонімаў, адносяцца фестывалі, рэлігійныя абрады, святкаванні гістарычных датаў, традыцыйныя заняткі і цырымоніі. Каштоўнасць нематэрыяльнага складніка, “духа месца” — не меншая за каштоўнасць архітэктурных помнікаў. Тут можа ўзгадаць Канвенцыю UNESCO аб нематэрыяльнай культурнай спадчыне, якая ў Беларусі імплементаецца пераважна шляхам аховы праяў традыцыйнай слянскай культуры. Можна, наспей час для зменаў у такой парадыгме?

Яго называюць самым-самым, да чаго сённяшні герой рубрыкі “Рэдакцыя плюс...” ставіцца даволі скептычна. Ён разумее, што людзей раздражняе той, хто заўсёды навідавоку. І калі працаваць на пасадзе дырэктара тэатра практычна 33 гады, не задаволеных поглядаў не пазбегнуць. Але ён і не імкнецца нешта даказваць, бо добра ведае тэатральную кухню і дакладна бачыць, якім курсам вёсці Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага. Пра жыццёвыя хітрасціяценні, кіраванне тэатральной справай і стаўленне да новых павеваў сучаснага мастацтва з журналістамі “К” разважаў заслужаны работнік культуры краіны Эдуард Герасімовіч.

Падрыхтавала Настасся ПАНКРАТАВА

— Ці павінен дырэктар быць крыху, так бы мовіць, крывавым?

— Аभावязкова. У тэатры лёгка нажыць ворагаў, і тады цябе хутка спішучы і забудуць. Складанасць нашай працы звязана з тым, што кожны тэатр — лічы, свая рэспубліка, усё — ад машыніста сцэны да артыста — індывідуальнасці, і тое неабходна браць да ўвагі. Тут ты альбо сябра, альбо вораг — трэцяга не дадзена. Актёры па арганіцы сваёй на ўзроўні спіннага мозга адчуваюць нягодніка, і такому кіраўніку адкусцяць галаву імгненна. Калі ж крытыкуеш за справу — прыслухоўваюцца. Быць бёлым і пухнатым лёгка і проста, стаць патрабавальным куды больш складана.

— Вы прытрымліваецеся прынцыпа “пастар лютага статку больш люты за пасомых”?

— Дырэктару трэба быць хутчэй Карабасам Барабасам, каб надаваць калектыву энергію, стымуляваць яго для творчага ўздыму. Бывае, артысты яшчэ нічога не сыгралі, а пачынаюць жаліцца: “У глядзельнай зале гукавыя ямы, таму мяне не чуна ў 17 шэрагу!”. Прыхаў на гастролі Малы тэатр з Масквы: іншая школа, іншае стаўленне да прафесіі — усіх паўсюль чуваць! Магчыма, іх пастановкі не такія мадэрнісцкія, як у нашых суседзях з Літвы, з якімі я не заўсёды пагаджаюся, але праз 30 — 40 хвілін залу нібы заваражыла. Напачатку яны вялі нячутную барацьбу з залай — і перамаглі. Вось гэта для мяне эталон!

Усё ж у тэатры ведаюць, што я вельмі любюю наш калектыв і за кожнага з артыстаў стаю гарой. Як вядома, творчыя людзі — асобы дастаткова своеасаблівыя. А пайсці з тэатра складана: ён апаנוўвае на усё жыццё. Аднак маладка, асабліва калі сям’ю ствараюць, адчувае недахоп сродкаў. Яны імкнучыся зарабіць яшчэ недзе. Колькі талентаў шукала лепшай долі за мяжой, колькі лёсай праз тое было зламана! Да гэтай пары сумою па Ларысе Зайцавай, што з’ехала ад нас у Маскву. У яе былі шыкоўныя даныя, магла стаць і заслужанай, і народнай... Але Масква ў чарговы раз паглынула новую ахвяру... Хтосьці знікае з поля зроку, іншым, калі сапраўды добрыя актёры, кажу: “Цзі, паспрабуй, але памятай, што мы ў любым выпадку чакаем цябе”. Я заўсёды пакідаю фортку адчыненай.

— Памятаеце фільм Лёніда Філатова пра Арыстаў, які называўся “Сукіны дзеці”...

— Так, часам азначэнне падаецца надзвычай трапным (усміхаецца). Пры гэтым яны дзеці чароўныя... Актёры, па

вялікім рахунку, залежныя ад рэжысёра, а таму — няшчасныя людзі. Ва ўзаемаадносінах паміж кіраўніком і артыстамі галоўнае, каб не было карысліваасці. Таму я ўпэўнены: пасады дырэктара і мастацкага кіраўніка патрэбна адасабліць! Я часта паўтараю, што для кіраўніка існуе тры табу: нельга браць у жонкі актыву, нельга пісаць п’есы і нельга ставіць спектаклі.

— Ці можна сказаць, што найбольш моцныя кіраўнікі сярод прадстаўнікоў вашага пакалення атрымаліся з тых, хто прайшоў “школу” колішняга міністра культуры БССР Юрыя Міхневіча?

— На мой погляд, Міхневіч — легендарны міністр, ён быў дзіцём сваёй эпохі і праз тое ідэальна ўліваўся ў тагачасную сістэму. Ён быў прыгожым, імпазантным, цудоўна прамаўляў і шмат ведаў. Ён та вялікі талент, калі чалавек арыентаецца ў розных відах мастацтва. У яго быў бліскучы густ, нават не зусім ведаючы тонкасці ўбачанага, ён скопільваў сутнасць і мог ацаніць ямы, таму мяне не чуна ў 17 шэрагу!”. Прыхаў на гастролі Малы тэатр з Масквы: іншая школа, іншае стаўленне да прафесіі — усіх паўсюль чуваць! Магчыма, іх пастановкі не такія мадэрнісцкія, як у нашых суседзях з Літвы, з якімі я не заўсёды пагаджаюся, але праз 30 — 40 хвілін залу нібы заваражыла. Напачатку яны вялі нячутную барацьбу з залай — і перамаглі. Вось гэта для мяне эталон!

Эдуард Герасімовіч / фота Алены СІРНІЧКА

я ў тэатр з раённага аддзела культуры Мінрайвыканкама практыкарыентаваным на культуру і мастацтва. Тут і зраўмеў: знайшоў у жыцці месца.

— Дарчы, праз колькі дзесяцігоддзў вы вярнуліся ў alma mater у якасці выкладчыка — чыталі курсы лекцый па кіраванні тэатральной справай. Ці арыентаваныя сучасныя студэнты на сваю прафесію?

— Я гадоў пятнаццаць займаўся выкладчыкай дзейнасцю. Сярод маіх колішніх студэнтаў стае тых, кім можна ганарыцца: генеральны дырэктар — мастацкі кіраўнік Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы Аляксандр Козак, дырэктар сталічнага тэатра лясак Юген Клімаў, намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Купалы Іосіф Турко, усе тры намеснікі — Ігар Андрэў, Ірына Меліхіва і Настасся Шырэй — мае ж выпускнікі. Але за гэты час адбылася змена яка атласна сістэмы арганізацыі тэатральной справы, так і інтэрсаў навучэнцаў. У апошнім маім выпуску быў моцны студэнт Саша, якому я прапанаваў месца ў нашым тэатры, аднак пачуўшы пра два з паловай міль-

ёны, той справядліва зазначыў: такую суму нават называць несур’ёзна! Ён мае рацыю: абсалютна несумярнае плата за аналагічную работу ў тэатры і, скажам, у бізнес-структурах. Усё разумею, але разбегжа — занадта відавочна... Таму, калі справа даходзіць да размеркавання, шкавае моладзь з сучасным поглядам на справу сыходзіць са сферы культуры...

— А дырэктарству можна навучыць? Ці кожнаму даецца тая навука?

— У свой час на калегіях Мінкульта я шмат казаў пра тое, што будучага спецыяліста неабходна расціць з дзяцінства ўзросту. На дзяржаўным узроўні неабходна выводзіць дабайны адбор з выварыстаннем найноўшых тэхналогій. Ён та не значыць, што патрэбна арганізоўваць нешта нахалт каст, але добра было б зразумець, да чаго схільны кожны вучань. Тады можна будзе

“за” прадстаўлены драматургічны матэрыял, і я пагадзіўся з мастацкай радай.

— Вы шмат займаліся пытаннямі аўтарскага права. Ці ёсць зручкі ва ўзаемаадносінах тэатраў з аўтарамі?

— У параўнанні са справамі ў сферы поп-музыкі, у тэатральной прасторы парадак наведзены, бо мы дамаўляемся яшчэ на беразе, які той кажа. Гучных справаў значна паменшала, хоць некаторыя пытанні ўнікаюць і зараз. Скажам, драматург “зараззіў” сабе пятнаццаць працэнтаў ад агульнага збору замест стандартных шасці — васьмі. Верагодна, тут карпаратыўная змова, бо падобныя сігналы паступалі да нас і з Масквы. Ён та няправільна! Ён не разумее, што яго аўтарскія адлічэнні — не адзіны выдаткі з боку тэатра: яшчэ вылічваюцца сумы з прадажаў упаўнаважаным

— ...справа дойдзе да суда і спытаюць, чаму дырэктар не аплачвае працу. Атрымліваецца, закон аб аўтарскім праве неабходны для абароны не толькі аўтара, але і тэатраў ад аўтарскага самавольства?

— Закон добры. Аўтарскае права павінна абараняцца, але нельга зарывацца. А тэатры трапляюць у пастку хутчэй з-за сваёй нядбаласці. Прынамсі, усім вядома, як Бертольд Брэхт указаў, што яго “Трохграшовая опера” можа быць пастаўлена толькі з музыкай Курта Вайля. Сёння тая музыка падаецца архаічнай, і наш тэатр афіцыйна прасіў дазвол на нейкую яе інверсію (мы зрушылі мелодыю па тэмпе, змянілі аркестраўку...). А потым пабачыў у адным з айчынных тэатраў гэтую п’есу з іншым гукавым шэрагам! Я папярэдзіў дырэктара, што са спадчынікамі Брэхта потым не разлічышся за суды...

— Чалавек нічога не пастее зрабіць.

— Нават спробы не зробіць. Разбегну няма! Цябе ўзялі на год — тым самым адрэзу абрэзалі ініцыятыву, бо навошта варушыцца, калі праз год могуць папрасіць... Вы пытаеце, што адбываецца з тэатрам? Ён існуе ў пэўнай эстэтычнай іпастані, праз якую пажадана не пераступаць. На мастацкім савеце часта гучыць такое вызначэнне, як “наш” ці “не наш” спектакль. Далучым, Шэкспір — наш аўтар, хоць ты лопні! А Чэхаў ні разу “не атрымаўся”.

— А беларускія аўтары “атрымліваюцца”?

— Быў “Знак бяды” па Валсію Быкаву — цудоўная пастановка. Ставіў пакойны Валера Маслюк. Часта ў афішы з’яўлялася прозвішча Аляксэя Дударава. Не абмінуў нас Андрэй Курэйчык, прынамсі, шыкоўна ідзе яго “Пані Кахан-

Тры правілы і досвед біятлона

Чаму Эдуарду Герасімовічу не падабаецца вызначэнне “самы-самы” і якім нельга быць дырэктару тэатра?

— Эдуард Іванавіч, у чым вы бачыце спецыфіку Горкаўскага тэатра ў беларускай прасторы? Як тэатр мяняўся за гады вашага кіраўніцтва?

— У свой час шмат нашай “крыві” было праіта, каб тэатр займеў статус нацыянальнага! Толькі дзякуючы таму, што ва Украіне тэатр рускай драмы імя Лесі Украінікі вызначылі адпаведна статус, удалося пераканаць, што і наш калектыв годны высокага звання. Я тады ўпарта тлумачыў, што сам тэатр з’яўляецца нацыянальна-нага музыканта, спадзяюся, цягам года зможам правесці спектакль па абласных цэнтрах. Але пры гэтым мы маем загрузку глядзельнай залы ніжэй за меркаваную... Тая ж гісторыя з пастановкай па п’есе Макаёнка “Заюцканы апостал”. На мой погляд, Барыс Луцэнка зрабіў бліскучы спектакль. А гледачу ён нешта не ідзе... Мы ўжо вярнулі класічную назву замест рэжысёрскай “Аракул!”, але публіка ўсё адно не запальваецца...

— Будучаму музыканту неабходны такія стартывыя даныя, як слых і пальцы. А што павінен мець апынёры будучы кіраўнік устаноўвы культуры?

— Лідарскія якасці неабходны! Трэба агучваць сваё “не”, але не забывацца прыслухоўвацца да калег. Аднойчы адзін рэжысёр прынёс да пастановкі п’есу. Мне яна не спадабалася, пра што я адкрыта сказаў яму. Юрыдчына дырэктар можа не даць згоду на пастановку: ён распараджаецца бюджэтам, падпісвае загады. Але я прапанаваў вынесці пытанне на мастацкі савет. Дарчы, які Купалы Іосіф Турко, у тым ліку вядучых сталічных тэатраў, адмаўляюцца ад такога абмеркавання, маўляў, навошта дэмагогія разводзіць. А я катэгарычна настойваю на такой форме прыняцця рашэнняў.

— Хутчэй нармальнае гаспадарчае рашэнне...

— Так, але ў вачэй рэжысёра я сапраць, які не даў паставіць твор. Дарчы, сітуацыя мела працяг. Адзін з рэжысёраў прайшоў з прапановай адмовіцца ад ганарару на карысць драматурга. А яму адказваю: “Ён та ўжо самадзейнасць! Не плаціць за работу я не магу. Калі рэжысёру вельмі хочацца паставіць пэўны матэрыял, то ён можа стварыць свой тэатр і рабіць што заўгодна (прадаў, мяркую, фінансавыя законы хутка вернуць яго ў рэчаіснасць...). Насамрэч, гэта блазнятца! Сёння ён адмовіцца, а заўтра...

ку” (дарчы, менавіта Сяргей Кавальчык першым распачаў размову з драматургам пра Радзівілаў, пасля якой той і загараўся ідэяй). На мой погляд, цудоўны матэрыял стварыў Васіль Дранько-Майсюк, на аснове якога з’явіўся спектакль “Пясчяр”, прысвечаны Уладзіміру Мулявіну. З ім мы патрапілі, як кажуць, “у яблычак”. З нагоды юбілею сьпіннага музыканта, спадзяюся, цягам года зможам правесці спектакль па абласных цэнтрах. Але пры гэтым мы маем загрузку глядзельнай залы ніжэй за меркаваную... Тая ж гісторыя з пастановкай па п’есе Макаёнка “Заюцканы апостал”. На мой погляд, Барыс Луцэнка зрабіў бліскучы спектакль. А гледачу ён нешта не ідзе... Мы ўжо вярнулі класічную назву замест рэжысёрскай “Аракул!”, але публіка ўсё адно не запальваецца...

— Многія дакараюць творцаў новай драмы. Маўляў, занадта складаныя творы, яна жорстка, шмат ненадзвычайнай лексікі, надзвычай востра ўзнімае сацыяльныя праблемы. На думку апалагатаў такога меркавання, чалавек ідзе ў тэатр хутчэй адпачыць...

— Бывае такое. Насамрэч прырка, калі нашы зоркі запальваюць у замежжы. Часам запрашаюць прадстаўнікоў нашага творчага цэху і пытаюся, а куды ж вы глядзіце.

— Многія дакараюць творцаў новай драмы. Маўляў, занадта складаныя творы, яна жорстка, шмат ненадзвычайнай лексікі, надзвычай востра ўзнімае сацыяльныя праблемы. На думку апалагатаў такога меркавання, чалавек ідзе ў тэатр хутчэй адпачыць...

— Бывае такое. Насамрэч прырка, калі нашы зоркі запальваюць у замежжы. Часам запрашаюць прадстаўнікоў нашага творчага цэху і пытаюся, а куды ж вы глядзіце.

— Многія дакараюць творцаў новай драмы. Маўляў, занадта складаныя творы, яна жорстка, шмат ненадзвычайнай лексікі, надзвычай востра ўзнімае сацыяльныя праблемы. На думку апалагатаў такога меркавання, чалавек ідзе ў тэатр хутчэй адпачыць...

уמוўныя шалі — выбрацца ажажца немагчыма. Мінным летам увогуле быў спад наведвальнасці — у выніку, з вялікай цяжкасцю, выключна ў апошнія дні атрымалася выканаць план па годзе.

— Репертуарны тэатр падобны на карабель: трэба ўсё разлічыць, каб на мель не сесці. А не было жадання ўзяць ды рызыкунуць — запрасіць, напрыклад, да супрацоўніцтва беларускіх драматургаў-наватараў нахалт Багаслаўскага, Красоўскага ці Пражко, якія ўжо трапілі ў топ-ліст тых жа Расіі?

— На нашай сцэне ішоў цэлы шэраг спектакляў менавіта такога плану, напрыклад, “Запіскі стомленага романтика”, які прывёз да нас Міхал Задорнаў, ці камедыя даль арта “Viva Commedia!” Рыкарда Піла. Я не ўяўляю, што і я там можа паставіць. Але мяне за-

паступаць са сваім гледачом, неабходна размаўляць з ім на яго мове. З гэтай думкай я пагаджуся. Авангард мае права на існаванне, але ў нашым тэатры прытрымліваюцца іншых каштоўнасцяў. Я заўсёды нагадаю, што ў кожнага павінен быць унутраны цензар. Пасля некаторых сучасных пастановак так і хочацца запытаць: “А сумленне дзе?” Напрыклад, я патрабую, каб гастрольныя ці фестывальныя спектаклі, якія мяркуецца паказаць на нашай сцэне, былі загады прагледжаны (сёння Сеціва дапамагае ў гэтым), каб не было ў пастановках здэку над маральнасцю. Не дазволі! Як заўгодна можна да гэтага ставіцца? Часты публікі, можа, і спадабаецца такая інтэрпрэтацыя жыцця, але — добра гэта ці дрэнна — я адказваю за гэты тэатр і не хачу, каб у ім было нешта, што абражае агульначалавечыя

уמוўныя шалі — выбрацца ажажца немагчыма. Мінным летам увогуле быў спад наведвальнасці — у выніку, з вялікай цяжкасцю, выключна ў апошнія дні атрымалася выканаць план па годзе.

— Репертуарны тэатр падобны на карабель: трэба ўсё разлічыць, каб на мель не сесці. А не было жадання ўзяць ды рызыкунуць — запрасіць, напрыклад, да супрацоўніцтва беларускіх драматургаў-наватараў нахалт Багаслаўскага, Красоўскага ці Пражко, якія ўжо трапілі ў топ-ліст тых жа Расіі?

— На нашай сцэне ішоў цэлы шэраг спектакляў менавіта такога плану, напрыклад, “Запіскі стомленага романтика”, які прывёз да нас Міхал Задорнаў, ці камедыя даль арта “Viva Commedia!” Рыкарда Піла. Я не ўяўляю, што і я там можа паставіць. Але мяне за-

паступаць са сваім гледачом, неабходна размаўляць з ім на яго мове. З гэтай думкай я пагаджуся. Авангард мае права на існаванне, але ў нашым тэатры прытрымліваюцца іншых каштоўнасцяў. Я заўсёды нагадаю, што ў кожнага павінен быць унутраны цензар. Пасля некаторых сучасных пастановак так і хочацца запытаць: “А сумленне дзе?” Напрыклад, я патрабую, каб гастрольныя ці фестывальныя спектаклі, якія мяркуецца паказаць на нашай сцэне, былі загады прагледжаны (сёння Сеціва дапамагае ў гэтым), каб не было ў пастановках здэку над маральнасцю. Не дазволі! Як заўгодна можна да гэтага ставіцца? Часты публікі, можа, і спадабаецца такая інтэрпрэтацыя жыцця, але — добра гэта ці дрэнна — я адказваю за гэты тэатр і не хачу, каб у ім было нешта, што абражае агульначалавечыя

уמוўныя шалі — выбрацца ажажца немагчыма. Мінным летам увогуле быў спад наведвальнасці — у выніку, з вялікай цяжкасцю, выключна ў апошнія дні атрымалася выканаць план па годзе.

— Репертуарны тэатр падобны на карабель: трэба ўсё разлічыць, каб на мель не сесці. А не было жадання ўзяць ды рызыкунуць — запрасіць, напрыклад, да супрацоўніцтва беларускіх драматургаў-наватараў нахалт Багаслаўскага, Красоўскага ці Пражко, якія ўжо трапілі ў топ-ліст тых жа Расіі?

— На нашай сцэне ішоў цэлы шэраг спектакляў менавіта такога плану, напрыклад, “Запіскі стомленага романтика”, які прывёз да нас Міхал Задорнаў, ці камедыя даль арта “Viva Commedia!” Рыкарда Піла. Я не ўяўляю, што і я там можа паставіць. Але мяне за-

паступаць са сваім гледачом, неабходна размаўляць з ім на яго мове. З гэтай думкай я пагаджуся. Авангард мае права на існаванне, але ў нашым тэатры прытрымліваюцца іншых каштоўнасцяў. Я заўсёды нагадаю, што ў кожнага павінен быць унутраны цензар. Пасля некаторых сучасных пастановак так і хочацца запытаць: “А сумленне дзе?” Напрыклад, я патрабую, каб гастрольныя ці фестывальныя спектаклі, якія мяркуецца паказаць на нашай сцэне, былі загады прагледжаны (сёння Сеціва дапамагае ў гэтым), каб не было ў пастановках здэку над маральнасцю. Не дазволі! Як заўгодна можна да гэтага ставіцца? Часты публікі, можа, і спадабаецца такая інтэрпрэтацыя жыцця, але — добра гэта ці дрэнна — я адказваю за гэты тэатр і не хачу, каб у ім было нешта, што абражае агульначалавечыя

— Репертуарны тэатр падобны на карабель: трэба ўсё разлічыць, каб на мель не сесці. А не было жадання ўзяць ды рызыкунуць — запрасіць, напрыклад, да супрацоўніцтва беларускіх драматургаў-наватараў нахалт Багаслаўскага, Красоўскага ці Пражко, якія ўжо трапілі ў топ-ліст тых жа Расіі?

— На нашай сцэне ішоў цэлы шэраг спектакляў менавіта такога плану, напрыклад, “Запіскі стомленага романтика”, які прывёз да нас Міхал Задорнаў, ці камедыя даль арта “Viva Commedia!” Рыкарда Піла. Я не ўяўляю, што і я там можа паставіць. Але мяне за-

паступаць са сваім гледачом, неабходна размаўляць з ім на яго мове. З гэтай думкай я пагаджуся. Авангард мае права на існаванне, але ў нашым тэатры прытрымліваюцца іншых каштоўнасцяў. Я заўсёды нагадаю, што ў кожнага павінен быць унутраны цензар. Пасля некаторых сучасных пастановак так і хочацца запытаць: “А сумленне дзе?” Напрыклад, я патрабую, каб гастрольныя ці фестывальныя спектаклі, якія мяркуецца паказаць на нашай сцэне, былі загады прагледжаны (сёння Сеціва дапамагае ў гэтым), каб не было ў пастановках здэку над маральнасцю. Не дазволі! Як заўгодна можна да гэтага ставіцца? Часты публікі, можа, і спадабаецца такая інтэрпрэтацыя жыцця, але — добра гэта ці дрэнна — я адказваю за гэты тэатр і не хачу, каб у ім было нешта, што абражае агульначалавечыя

уמוўныя шалі — выбрацца ажажца немагчыма. Мінным летам увогуле быў спад наведвальнасці — у выніку, з вялікай цяжкасцю, выключна ў апошнія дні атрымалася выканаць план па годзе.

■ “Не ўзімаем цану на білеты вышэй за 120 тысяч. Можна разагнацца, але такі кошт не пацягне большасць са сталых тэатралаў. Калі мяне пачынаюць павучаць, маўляў, не вядзецца працу з гледачом, хочацца прапанаваць прыйсці да нас распаўсюджвальнікам білетаў. Наведванне спектакляў — не рэч першай неабходнасці, выдаткі на гэта ніяк не ўзнаўляюцца ў сямейным бюджэце. Людзі гатовы патраціцца на пэўныя “сплахі”: на зорак”.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы неабходна пакідаць у той установе, якая іх зарабіла. Тады яны змогуць стварыць неабходныя фонды, самастойна вырашаць, куды накіраваць пазабюджэтнае фінансаванне: на паліпшэнне матэрыяльнай базы, павышэнне заробкаў супрацоўнікаў або падумамі, ці не ўзяць на гэтыя грошы яшчэ штатную адзінку.

■ “Доўгія дзесяцігоддзі я стаю на адным: пірагі — справа пірожніка. Калі з’яўляецца від паслуг, у якім маюць патрэбу, — добра. Але часцей тое робіцца з-за беднасці. Нышчасны бібліятэкар выдумляе, як капеіку зарабіць, сума ж усё роўна пойдзе аддзелу культуры (няхай і з верагоднасцю, што грошы

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

...Той жа тэлевізар хоць і значна маладзейшы за патэфон, тым не менш, можа здзівіць сучаснага карыстальніка найноўшых тэхналогій. Тэлебачанне транслюе толькі адзін канал — для большага патрэбна адпаведная прыстаўка і антэна. Маецца тут і касетны відэамагнітафон, на якім праглядаюцца зноў жа рарытэтыныя цяпер дакументальныя стужкі, сямейныя відэахронікі. Двойчы на месяц прыязджае сюды кінаўстаноўка са Шклова.

Але не толькі старасветчынай жыве бібліятэка. Тут — чатыры камп'ютары. Такі вялікі арсенал тлумачыцца не толькі своечасовымі набыццём новага абсталявання, але і папаўненнем за кошт тэхнікі з зачыненай установы культуры ў адной з суседніх вёсак. Адзін з камп'ютараў — гульнявы. Каштуе такое задавальненне для мясцовых жыхароў — 4 тысячы рублёў у гадзіну, а таму карыстаецца нязменным попытам. Тым больш бібліятэка працуе штодня без абеда — дзякуючы таму, што праз аптымізацыю ва ўстанове працуюць два чалавекі.

Пацікавіліся супрацоўніцтвам з сельскім клубам. Як аказалася, у Чарнаруччы, нягледзячы на статус аграгарадка, яго няма. Наколькі мы зразумелі, Чарнаручча разам з суседняй вёскай Клімавічы (там і размяшчаецца Чарнаруцкі сельскі клуб) утвараюць адзін аграгарадок. Адлегласць паміж установамі ў адзін кіламетр не замінае іх супольнай плённай працы — усе вялікія мерапрыемствы праводзяцца сумесна.

Пагутарылі і пра статыстыку. У Чарнаруччы жыве 288 чалавек, пры гэтым карыстальнікаў бібліятэкі афіцыйна налічваецца 570. Можна падумаць, што гэта прыпіскі. Але ж не: у зоне абслугоўвання ўстановы пражывае 637 чалавек, большасць з якіх не абмянае бібліятэкі. З гэтай нагоды ад Аліны Салаўёвай пачулі цікавае меркаванне: "Калі сельскі савет адсутнічае, то менавіта бібліятэка выконвае функцыі цэнтра вёскі". Цяжка з гэтым не пагадзіцца.

Заўвага, бадай, адна. Пасля агляду пэўнай колькасці беларускамоўных выданняў пераканаліся: чытацкім попытам карыстаюцца далёка не лепшыя іх узоры. Таму можна крыху паўшчуваць Аліну Віктараўну за тое, што не так шмат надае ўвагі папулярнасці і беларускай класіцы, і сучаснай нашай паэзіі і прозы.

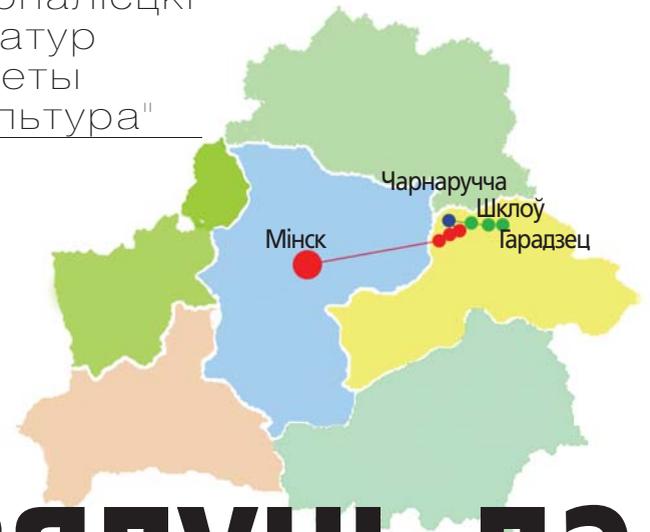
(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Мне вельмі спадабалася ў бібліятэцы Чарнаручча. І не толькі з-за "гідралагічнага" краязнаўчага праекта "Блакітныя стужкі Чарнаручча". Было цікава рушыць па бібліятэчнай спіралі памяшканняў. Абанемент, чытальная зала, відэасалон, пакой дзіцячых кнігі. Усе чатыры памяшканні аформлены з густам і інтрыгай. Дзіцячы абанемент напоўнены не толькі стракатамі яркімі кнігамі (ад іх выбару я ў дзяцінстве, напэўна, знеп-

Спадар Гурок і іншыя

І вось мы ў сталіцы гуркоў. Ля мясцовага РДК. Ягонае месцазнаходжанне ў Шклове — лёсавызначальнае. Тут сыходзяцца ўсе дарогі і шляхі. І не толькі таму, што побач — аўтастанцыя. Дом культуры нібыта прыцягвае ўсе стануючыя памкненні: дабыню, талент, натхненне. На будынку — не толькі шылда, што ўстанова культуры — узорная. Ёсць яшчэ на фасадзе вялізны бігборд, дзе ў якасці казачных герояў Лысай гары (пра творчы і фінансавы складнікі гэтага клубнага праекта мы пісалі

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

Усе дарогі вядуць да

у бібліятэцы вёскі Чарнаручча.

Дырэктар РДК у Гарадцы Галіна Ціханова.

рытомнеў бы!), але і цікавымі лялькамі-цацкамі. Сярод стужак у відэасалоне не толькі экранізацыі, але і ўстаіны сведак пра жорсткія баі ля тутэйшых вёсак Палыкавічы і Трылесіна пры вываленні Шклоўскага раёна ад фашысцкай навалы. Усё гэта не можа не ўзрушыць. Дый аўра ў бібліятэцы для мяне вельмі спрыяльная. Далёка не паўсюль мне бывае так камфортна сярод бібліятэчных кніг. У бібліятэцы Чарнаручча я яшчэ затрымаўся б, але час ужо прыспешваў...

напрыканцы мінулага года) прадстаўлены ці не ўсе супрацоўнікі РДК. Заслужаны і персаніфікаваны пяр мясцовай культуры, ды яшчэ і мясцовага вырабу. Такого мы таксама нідзе не бачылі. Вопыт — варты пераймання. Героі — яны не ў суседняй вобласці, яны побач, сярод нас...

Тут жа — скульптурная выява Гурка, побач з якой — заўжды купка цікаўных. А яшчэ праз колькі крокаў — помнік кінаакцёру і земляку Пятру Алейнікаву. Усё зроблена з любоўю і густам. Словам, ля

РДК — цікава і ўтульна. Любая акалічнасць ландшафту нібыта намякае: і ў самім Доме культуры — не горш. І гэта сапраўды так.

Галіна Валозіна частуе кавай і распавядае пра сваіх улюбёнцаў — клубнікаў ды бібліятэкараў. Яшчэ на Лысай гары мы пераканаліся, што першыя не адстаюць ад другіх. Адзінаццаць мэтавікаў вучацца, шэсць у мінулым годзе адвучыліся і прыступілі да працы. Прыступілі з ахвотай, бо стаўленне да "пачаткоўцаў" самае належнае. Прымаюць гасцінна, старанна

дапамагаюць адаптавацца. Вельмі красамоўны прыклад Валозіна прывяла. Адпрацавалі два маладыя спецыялісты калісцы, з'ехалі былі, паблукалі па свеце, пакаштавалі іншага хлеба і... вярнуліся. Адчуваюць сябе цудоўна. Жыллё ў інтэрнаце для такіх у Шклове — гарантаванае.

Шмат аналагічных прыкладаў і на раёне, што дакладна перадае агульную карціну ўзаемаадносін у сферы шклоўскай культуры. Усе — асобы, усе — творцы. У аграгарадок "Ордаць" прыехала малады

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Мсціслаўшчына /
А што там у куфры?

Захаванне і развіццё народных традыцый ды абрадаў — адзін з кірункаў дзейнасці Капачоўскага сельскага дома культуры. У клубнай установе створаны этнаграфічны куток "Спадчына", працуе фальклорнае аб'яднанне "Скарбніца", удзельнікі яго ведаюць шмат старадаўніх песень, абрадаў. Адрадзілі такія абрады, як Каляды, Багач, Троіца, вясельны абрад Заяц.

Цікавае да мясцовага фальклору ўзнікла і з боку студэнтаў ды выкладчыкаў Гнесінскай акадэміі музыкі Масквы. Імі былі сабраны матэрыялы, якія ўключаюць апісанне мясцовых звычайў, абрадаў, тэксты песень, а таксама рэцэпты беларускай кухні.

Нядаўна ў Капачах прайшлі Каляды. Мстак Сяргей Акеншышын, выпускнік Беларускай дзяржаўнай Акадэміі мастацтваў, член Саюза мастакоў Расіі стварыў карціну "Каляды". Калядоўшчыкі Капачоўскага СДК сталі вобразамі

Знакавай падзеяй для Дома культуры стане правядзенне справядачнага канцэрта, на якім пройдуць вяртункі "Бабулін куфар", звязаныя з адраджэннем традыцый старажытнага тацтва. Удзельнікі "Скарбніцы" дастануць з куфра старадаўнія вопраткі і ручнікі, распавядуць моладзі пра гісторыю іх стварэння і выкарыстання.

Капачоўскі СДК Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Мсціслаўскага раёна стаў пераможцам сярод аналагічных устаноў (народная творчасць, фальклор, традыцыйная культура), а таксама цэнтраў культуры і ўзнагароджаны Дыпламам Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта за лепшую арганізацыю работы па захаванні і развіцці культуры Магілёўскай вобласці. А дом культуры стаў пераможцам раённага спаборніцтва па выніках працы 2014 года.

Наталля ГАНЧАРОВА,
дырэктар Капачоўскага СДК

Астравец /
Шамякіна ведаюць усе

Імя народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна добра ведаюць і любяць чытачы. Яго творы складаюць шматом-

ны летапіс мінулай эпохі, ярка і ўсебакова раскрываюць лёс беларускага народа ў ХХ стагоддзі. Нездарма 95-гадовы юбілей пісьменніка шырока адзначаецца ў рамках абвешчанага Года культуры.

У Астравецкай раённай бібліятэцы да гэтай даты падрыхтавана кніжная выстава-прагляд пад назвай "Вядомы ўсёй краіне", дзе прадстаўлены кнігі аўтара, матэрыялы аб яго жыцці і творчасці.

Юбілей Івана Шамякіна сельскія бібліятэкі раёна ўшанавалі напрыканцы студзеня. Супрацоўнікі бібліятэчных устаноў правялі літаратурныя імпрэзы, гадзіны, вечары, агляды твораў, абмеркаванні кніг, відэаўрокі. Да прыкладу, мерапрыемства "Сейбіт добра і прыгажосці" прайшло ў Альхоўскай сельскай бібліятэцы, "Чалавек вялікай душы і таленту" — у Дайлідскай, Гервяцкай, Падольскай сельскіх бібліятэках, "Талент, дадзены богам" — у бібліятэцы вёскі Кямелішкі, "Сын свайго часу" і "Майстар нацыянальнай прозы" — у Гудагайскай і Рытанскай сельскіх бібліятэках, "Жыццё і дзейнасць Івана Шамякіна" — у бібліятэцы вёскі Мадзі.

Чытачы здзейснілі цікавае падарожжа па кнігах пісьменніка, да-

Карціна прыйшла на Мсціслаўшчыну, а вобразы ўдзельнікаў "пазычань" з карціны Сяргея Акеншышына.

ведаліся аб фактах яго біяграфіі, падзяліліся ўражаннямі ад прачытаных кніг майстра роднага слова.

Галіна ФРАНЦКЕВІЧ,
метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі

Мазыр / **Букет памяці**

Той, хто наведаў у выставачнай зале Мазыра выставу-памяць жывапісу "Букет" Наталлі Чырковай (Кісловай), члена Беларускага саюза мас-

работнікам культуры. Каментары, як кажуць, пазалішня...

Дырэктар РДК Віялета Маськова правяла нас у глядзельную залу. Мы прайшлі па калідоры праз партрэтную галерэю мясцовых работнікаў культуры. Таксама эксклюзіў. І такой жывой сцэны мы нідзе не бачылі. Зараз усё патлумачым. Маляўнічых яркіх заднікаў, звязаных з гісторыяй раёна і прыдатных для наладжвання самых розных урачыстых дзей, на сцэне аж некалькі. І ўзнікаюцца мяняюцца яны механічна. Такое таксама рэдка дзе пабычыш. Для

У РДК Гарадца.

ў райвыканкаме, дзе нас папярэдзілі, што ўстанова ў той дзень не працуе. А шкада! Вельмі цікава было б прасачыць за традыцыямі беларускага земляробства — ад сахі да сучаснага трактара. Застаецца спадзявацца, што гэты музей будзе мець годную рэкламу, а самае галоўнае, не аптымізуецца ці не ліквідуецца.

Будзень Гарадца

Гэта добраяпарадкаванай вёсцы, зразумела, можа пазайздрос-

сонейка, а вось — прыгажосць валошак. На наступных сукенках — буйнае каласоў на ніве ці зарадажне каханя ў душы. Прыгажосць, словам, — рэдкая. Не дзіва, што ўзорная студыя "Залатая саломка" вельмі запатрабаваная ў мясцовай дзятвы. Задзейнічаны тут дзясяткі школьнікаў. Вырабы метадыстаў і юных рамеснікаў прадаюцца ў сувенірнай краме, прыносячы дывідэнды і майстрам, і раёну.

Хочацца адзначыць шматлюднасць у Цэнтры культуры. У час нашага візиту ў мясцовай сельскай бібліятэцы з дзясяткаў падлеткаў актыўна займаліся рукачыннай сувенірнай справай. У харэаграфічнай зале з тузін дзяцей — на занятках аэробікай. Пры гэтым мы нікога не папярэдзілі пра свой візіт. Вывад: гэтыя ўстановы надзвычай запатрабаваны мясцовай супольнасцю. А таму дзейнасць іх сапраўды варта пераймання. Пераймання варты і прыклад мясцовай гаспадаркі, якая актыўна дапамагае Цэнтру культуры — без гэтага ў сённяшніх рэаліях ніяк.

Пагадзіцеся, будзень Гарадца вельмі падобны на свята. Яркае ды запамінальнае. Хочацца, каб такія святамі жылі і іншыя ўстановы культуры краіны.

(Не)лірычнае агульнае завяршэнне

З часу змены статусу аддзелаў культуры прайшло ўжо ладна часу. Можна і пэўныя вынікі падвесці. Не паўсюль яшчэ паміж новымі начальнікамі-ідэолагамі і яго вопытнымі намеснікамі са сферы культуры наладжаны кантакты, які агульнай справе, натуральна, — на карысць. Не заўжды мікраклімат у калектыве спраўляе таму, каб нялёгка праца прыносіла задавальненне ды плён. Хапае і прыкладаў абыякавага стаўлення да маладых спецыялістаў. Не выключэннем застаецца і абыякавасць патэнцыйных спонсараў.

Фота аўтараў

работніка культуры

Шклоўшчына: калі першыя не адстаюць ад другіх

афармлення сцэны ў штаце РДК — асобныя пасады. Дарэчы, гэтыя спецыялісты — і аўтары бігборда на клубным фасадзе.

Мы маглі б бясконца распяваць і пра райбібліятэку. Пра ветлівых бібліятэкараў, пра безліч камп'ютарнай тэхнікі і фітбар, пра шматлікія праекты, звернутыя на сяло. Установа ў Чарнаруччы — хоць і адзіны, але вельмі яркі таму доказ. Маглі б. Але і так зразумела, што культура на Шклоўшчыне дзейнічае як адладжаны гадзіннік. І час на ім — самы спрыяльны для разняволенай творчасці.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Падчас кожнай вандроўкі як па Беларусі, так і за яе межамі заўсёды імкнуся наведаць мясцовыя цікавосткі, у першую чаргу, адметныя музеі — сямейныя, тэматычныя, словам, тыя, якія зроблены з душой і крэатыўнай думкай. Рыхтуючыся да камандзіроўкі па Шклоўскім раёне, для сябе пазначыў абавязкова наведаць Музей сельскагаспадарчай тэхнікі, які з'яўляецца філіялам раённага гісторыка-краязнаўчага. Даведацца пра ягоны адрас змаглі толькі

У Шклоўскай райбібліятэцы.

спецыяліст Вольга Недапытальская. Далі ёй пакой у інтэрнаце. Праз час прапанавалі перайсці ў цэнтр сельсавета, у Гарадзішча, а яна адмовілася: да людзей прывыкла і не хоча развітвацца. А дзяўчына, заўважце, з Магілёва...

Больш за тое, каб і іншыя адчулі смак самарэалізацыі, у аддзеле быў прыдуманы раённы конкурс "Кіраўнік — асоба творчая". З яго дапамогай усе даведаліся, да прыкладу, што дырэктар "Абллёна" Юрый Скараход — цудоўны спявак.

Пра кіраўнікоў-спонсараў — гаворка асобная. Галіна Алегаўна распявае пра Рыгора Кавалёва — дырэктара СВК аграгарадка "Заходы". Ён — вялікі аматар мастацтваў, і вельмі паспрыяў у свой час, каб установы культуры былі ў раёне ў прыстойным стане. Гэта словы Кавалёва: "Хачу, каб песня над сялом лунала". У свой час паспрыяў таму, каб патрапіла ў ягоную вёску спеўная сям'я работнікаў культуры, бо гралі яны і спявалі. Дык дырэктар у першую чаргу не механізатарам дом даў, а тым

агагічных навук Валянціна Заброцкая. — Мастачка любіла прыроду, любіла праводзіць свой вольны час сярод кветак. Таму кветкі — у цэнтры многіх работ, таму столькі любові ў кожным пейзажы. Колеравая палітра — няякідая. Але ж якая падкрэслівае прыгажосць формы і прасторы прадметаў, адлюстраваных на карцінах!"

Нацюрморты, партрэты, пейзажы... І ў кожным — свая выразная дэталі, свая гармонія колераў і іх адценняў. Вось, напрыклад, карціна "Юлечка": дзяўчынка ў лёгкай белае сукенцы, пад белым капялюшкам на белым фоне. А ў позірку — дзіцячая непасрэднасць, вера ў людзей, дабрыню. У другім партрэце — "Ягор" — гэтыя якасці цудоўна перадаюцца праз усмешку хлопчыка, падкрэсліваюцца цёплым фонам.

У пейзажах адлюстраваны куточки роднай прыроды ў розныя поры года. Але ўсе яны нясуць у сабе зарад шчырасці, жыццёвай і эстэтычнай пазітыўнасці. Так, на далёнім плане карціны "Зіма. Бярозы" — бярозавы гай, што нібы хаваецца ў яры, а перад ім — пагорак, усыпаны белізнай снегу, на які выбегла купка маладых дзяўчат чародка стройных бяроз, што, пэўна, хочучы і сябе паказаць, і на іншых паглядзецц. А наадна канціне

Падчас мерапрыемства ў Варонскай СБ.

такую, выкладчыка кафедры выяўленчага мастацтва і графікі Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта, убачыў свет гармоніі і харэаграфіі.

Сінякрылыя валашкі, малочныя, з жоўтымі вочкамі рамонкі, ружовыя флэкссы, белыя і чырвоныя ружы, рознакаляровыя цюльпаны. Якая гама колераў, якая выразнасць і непаўторнасць!

"Пятнаццаць гадоў мы працавалі разам, — падзялілася сваімі ўспамінамі пра Наталлю Рыгораўну педагаг-мастак, кандыдат пед-

Наталля Чыркова. "Лета".

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23!

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

"Зіма" — свята зімы — снегапад. Наваколле як у тумане. Урачыстая мінута зімовага абнаўлення!

Аляксей СОЛАХАЎ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Мазырскага дзяржаўнага педуніверсітэта імя Івана Шамякіна

Узда / Дзівосы Крапівы

Дзесяць гадоў таму Бібліятэка-музей Слова знаходзілася на радзіме Кандрата Крапівы, у вёсцы Нізок. Тады я працавала загадчыкам установы. Сёлета мы адлічваем ужо 120 гадоў ад часу нараджэння класіка.

"Ён пакінуў нам розум і смех..." — такую назву я калісьці дала стэнду, які падавала бібліятэцы-музею пляменніца Крапівы Людміла Спірыдовіч. Там былі цікавыя фотаздымкі. Пад такой жа назвай праходзіла ў 2006 годзе мерапрыемства, прысвечанае юбілею пісьменніка. Тады ж у вёсцы Нізок адбыўся абласны фестываль сатыры і гумару "Я — плячучка-Крапіва".

На парозе новай даты супрацоўнікі Уздзенскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Паўлюка Труса зноў актыўнічаюць. Трэба намалюваць шмат аркушаў з выявай вядо-

май лекавай расліны, што стала пісьменніцкім псеўданімам. Малюнкi будуць размешчаны на кніжных паліцах. А як быць з героямі баек? Баран, конь, вол, жаба, асёл, вожык, дзед і баба. Вырашана было прынесці з дому мяккія цацкі для адмысловай выставы.

Пляменніца Кандрата Кандратавіча сябрвала са мной і прыносіла шмат цікавых дакументаў. Гэта лісты Крапівы да родных, фотаздымкі сына і дачкі, іншыя матэрыялы. Я сканавала іх і перадала ў Цэнтральную бібліятэку. Усё гэта захавалася і таксама будзе выкарыстана ў кніжна-ілюстраванай выставе-экспазіцыі "Крапівінскі скарб". Прэзентацыя яе адбудзецца ў пачатку лютага.

Ёсць сведкі з блізкіх людзей Кандрата Крапівы, якія сцвярджаюць, што ён меў незвычайна здольнасці. На Купалле малады пісьменнік выходзіў у луг, выцягваў руку, на раскрытай далоні якой ляжалі крошкі, і да яго зліталіся птушкі. Без дотыку рукі, сілай позірку, Кандрат Кандратавіч мог прыўзняць над падлогай невядлікі ўслончык, а затым апусціць яго. Калі пыталіся: "Як ты гэта робіш?", пісьменнік адказаў: "Не ведаю." Вось такія дзівосы!

Ліяна ТАПАДЗЭ, бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі ЦРБ імя Паўлюка Труса

Тактыка культурнага развіцця

Можна вас на кракавяк?

Заўжды з прыязнасцю згадваю аграгарадок “Козенкі”, што непадалёк ад Мазыра. Тут дзейнічае не толькі шыкоўны экалагіка-культурны цэнтр, пра крэатыў супрацоўнікаў якога я шмат пісаў на старонках “К”. Ёсць яшчэ не менш цікавы РДК, якім з 1988 года кіруе Мікалай Туравец — пераможца, між іншым, леташняга абласнога конкурсу прафесійнага майстэрства. Калі Мікалай Васільевіч бывае ў Мінску, завітвае да нас у рэдакцыю. І заўжды “частуе” нас цікавымі навінамі.

Яўген РАГІН

Гэтым разам гаворка пайшла пра “Вясковую хату”. Але без пэўнай перадагісторыі тут проста не абыйсціся. У тутэйшым Доме культуры ёсць эстрадна-балетны калектыў “Шанц”, у якім дзеці займаюцца з чатырох гадоў. Танцоры калектыву сталі лаўрэатамі леташняга рэспубліканскага агляду-конкурсу, што праходзіў у Мінску. Мамы не захацелі адставаць ад сыноў ды дачок і разам з імі выступілі ўжо ў некалькіх канцэртных праграмах. Цяпер арганізаваны сумесныя рэпетыцыі бацькоў і дзяцей.

Славіцца ў РДК і народны ансамбль народнай музыкі “Радуніца”. Да слова, калектыў стаў на Гомельшчыне першаадкрывальнікам так званага змяшанага жанру. У рэпертуары “Радуніцы” — песні і музыка мясцовага краю, іншых раёнаў, абласцей ды краін, а таксама — танцы. І выступае “Радуніца” так, што ногі самі танчаць. “Аднойчы прыйшла 84-гадовая бабуля з кавенькай, — расказаў Туравец. — Паслухала наша гучанне, адклала ў бок тую кавеньку і ў скокі так пусцілася, што маладыя пазайздросцілі!”

Інакш кажучы, у Козенках нека спакваля і нечакана распачаўся танцавальны бум. Дырэктару мясцовага РДК Мікалаю Тураўцу сталася толькі скіраваць працэс у патрэбнае рэчышча. Так з восені і ўзнікла імправізаваная “Вясковая хата”. Кожную суботу танцавальная зала РДК аздабляецца ручнікамі, вышыванкамі, поцілкамі. Танцавальная вечарына пачынаецца ў 18.30 і доўжыцца да 21-й гадзіны. Гучыць толькі жывая музыка: баян, гармонік, барабан, цымбалы, кантрабас.

Госці “Хаты” — усе ахвотныя. Танцоры ў асноўным дарослыя, векам ад 50 да 70 гадоў. “Па серадах, — працягвае дырэктар РДК, — распачалі для іх своеасаблівыя танцавальныя курсы”. Але і маладыя завітваюць у “Вясковую хату” ўсё часцей. Не дзіва: на непадманнай эмоцыі сёння — востры дэфіцыт. Пачалі прыходзіць на рэпетыцыі па серадах, завітваюць, натуральна, і на суботнія танцы. Словам, не адстаюць!

Сцэнарыў у мерапрыемства няма. Усе ўжо ведаюць, што цягам вечара можна і патанчыць, і паназіраць за танцорамі, і па чарзе штосьці праспяваць, прачытаць верш ці байку. А калі граеш на гармоніку, калі ласка: можна і тут прадэманстраваць выканальніцкі талент. Танцы, у асноўным, старадаўнія: кракавяк, карапет, падвыспань, нарэчанька, полька, вальс...

Зразумела, атмасфера ў “Вясковай хатэ” — самая спрыяльная для нязмушанага раскрыцця ўласных магчымасцяў. Таму на танцы прыходзяць ужо не толькі з Козенкаў, але і з іншых вёсак раёна ды з Мазыра.

Вось так арыгінальныя творчыя праекты і ўзнікаюць. На першы погляд — з нічога. Пры больш дасканалым разгляду дзе разумееш: не, каб не “Шанц” з “Радуніцай”, ніякіх прычын для “пабудовы” “Вясковай хаты” і не з’явілася б. А з нічога толькі нічога і атрымліваецца.

Штосьці вельмі ў Козенкі захацелася. Сапраўды, даўно там не быў.

К

20 студзеня гэтага года ў Міністэрстве культуры адбылося пасяджэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Рашэннем сяброў Рады падтрымана прапанова аб наданні статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь абраду гукання вясны “Чырачка” ў аграгарадку Тонеж Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці. Папярэднічала гэтаму вялікая праца.

Што гэта за абрад?

Для пачатку расказаў, што гэта за абрад. “Чырачка”, якая праводзіцца ў Тонежы ў апошні дзень Масленіцы, з’яўляецца адметнай этнічнай рысай жыхароў Тураўшчыны. Лічыцца, што качкі на сваіх крылах прыносяць вясну, таму і назву абрада атрымаў ад дробнай качкі “чырачка” (“чырка”), выяву якой у якасці абрадавага частунку — коржыкаў — выпякаюць з цеста. Гэтае печыва ўдзельнікі абраду раздаюць аднасьляччанам, якіх сустракаюць па дарозе на Чарнычовы Горы, самае высокае месца ў ваколіцы. Туды ідуць, каб раскласці вогнішча і спаліць ляльку “Зіму”, пагукаць вясну песнямі-вяснянкамі і заклікаць чырачку-птушачку. На гары таксама водзяць карагоды, частуюцца абрадавымі стравамі, качуюцца з гары, а на самае высокае дрэва ўмацоўваюць упрыгожаную елачку — сімвал дзявоцтва і вясны жыцця. Традыцыя з’яўляецца дзявочай, таму асноўныя яе ўдзельнікі — маладыя дзяўчаты, якім дапамагаюць жанчыны сярэдняга і сталага веку.

Завадатары і каманда

Завадатарамі абраду з’яўляюцца мясцовыя спявачкі з гурта “Танежанка” і іх пераемніцы — удзельніцы гурта-спадарожніка “Верас”, падлеткі і моладзь. Абрад “Чырачка” перадаецца ў вясковай супольнасці, у сем’ях ад пакалення да пакалення, а таксама праз клубную работу

■ **Традыцыя “Чырачка” з’яўляецца дзявочай, таму асноўныя яе ўдзельнікі — маладыя дзяўчаты, якім дапамагаюць жанчыны сярэдняга і сталага веку.**

з жыхарамі вёскі, праз пераемнасць дзецьмі і моладзю спеўных, танцавальных і іншых лакальных культурных традыцый ад старэйшых захавальнікаў спадчыны.

Падтрымаць удзельнікаў абраду штогод прыязджаюць спецыялісты Раённага цэнтра культуры і народнай творчасці, аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лельчыцкага райвыканкама і Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці. У 2014 годзе цэнтр падрыхтаваў буклет “Ой ты, чырачка-пташачка, прынясі нам вясну”, у якім змешчана апісанне абраду, зробленае вядучым метадыстам па народных традыцыях і абрадах Людмілай Мельніка-

Шлях “Чырачка”

Чарговы “ўзлёт” — у новым статусе

вай, і фотаздымкі аўтара гэтых радкоў. Для падрыхтоўкі пакета дакументаў на наданне статусу я рабіла нотныя і тэкставыя расшыфраваныя песні і карагоды “Чырачка”, на аснове гэтага матэрыялу падрыхтавала ў 2015 годзе выданне “Песні абраду гукання вясны “Чырачка” вёскі Тонеж Лельчыцкага раёна”, куды ўвайшлі 12 абрадавых песень і карагодаў.

Значную ролю ў падрыхтоўцы “Чырачка” да надання статусу адыграла праца журналісткі, грамадскага эксперта па нематэрыяльнай культурнай спадчыне Рэгіны Гамзавіч, якая дапамагла ў падрыхтоўцы неабходных для гэтага дакументаў, у тым ліку фанаграм, запісаных сумесна з Таццянай Песнякевіч (Белтэлерадыёкампанія), і фотаздымкаў, што зрабіў Алег Белавусаў (абласная газета “Гомельская праўда”). Праз ініцыятыву спадарыні Рэгіны і з яе ўдзелам адбыліся здымкі фільма “Абрад “Чырачка”, або Як у Тонежы вясну гукалі” (рэжысёр Марыя Курачова), які па заказе Міні-

тэрства культуры Рэспублікі Беларусь выпусціла студыя “Летапіс” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” у 2014 годзе.

Фільмы пра абрад “Чырачка” здымаліся і раней. Так, у 2004 годзе Янка Крук зняў “Гуканне вясны”, фрагменты абраду ўтрымлівае фільм “Галасы стагоддзяў”, зроблены Зінаідай Мажэйка ў 1979 годзе, што цікава, таксама, як і фільм 2014 года на тым самым “Летапісе”. Дарэчы, менавіта даследаванне Тонежа стала асновай для кандыдацкай дысертацыі самой Мажэйкі. Навуковая фіксацыя і вывучэнне абраду “Чырачка” вядуць сваю гісторыю з 1920 гадоў XX стагоддзя і звязаныя з такімі знакавымі імёнамі для беларускай фалькларыстыкі, як Масей Грынблат, Зінаіда Эвальд, Яўген Гіпіус і іншымі, што сведчыць пра яго значэнне і навуковую значнасць.

Экспертыза

Як адзначыў у экспертным заключэнні па наданні статусу абраду “Чырачка” начальнік

аддзела традыцыйнай культуры і аматарскай творчасці Інстытута культуры Беларусі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Алесь Лозка, які сам родам з Лельчыцкага раёна і праводзіў экспедыцыйныя даследаванні гэтага краю, “прадстаўлены абрад мае дачыненне не толькі да Канвенцыі аб захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны 2003 года, але і да Канвенцыі аб ахове і заахвочванні разнастайнасці форм культурнага самавыяўлення 2005 года. У прыватнасці, прымаючы пад ахову лакальнае культурнае праяўленне, мы дзейнічаем у адпаведнасці з асноўнымі прынцыпамі названага дакумента UNESCO, прызнаючы, што культура набывае розныя формы ў часе ды прасторы і што гэтая разнастайнасць праяўляецца ва ўнікальных і інварацыйных відах самабытнасці і культурнага самавыяўлення народаў і супольнасцей, якія складаюць чалавецтва”.

■ ■ ■

Гэтым годам, як і на працягу многіх дзесяцігоддзяў, “Чырачка” ў Тонежы адбудзецца ў апошні дзень Масленічнага тыдня, у нядзелю, якая гэтым разам прыпадае на 13 сакавіка. Танежцы (мясцовая назва вёскі — Танежы), як і заўсёды, чакаюць да сябе родных, якія прыязджаюць на свята з далёкіх куткоў, сяброў і гасцей. Завітваюць на абрад і з Мазыра, і з Гомеля, і з Мінска, і нават з Польшчы. Многія людзі, прыехаўшы на свята адзін раз, стараюцца прыязджаць і надалей. Так, з фальклорным гуртом “Рада” (Мінск), які некалі прыязджаў у Тонеж з экспедыцыяй, у танежцаў завязаліся сяброўскія і творчыя стасункі. Калі ўдзельнікі “Рады” ўжо паўторна прыехалі ў Тонеж, напярэдадні “Чырачка” яны далі ў мясцовым Доме культуры канцэрт для вясцоўцаў, у праграме якога былі мясцовыя песні, а пасля правядзення абраду гралі танцы.

Ірына ГЛУШЭЦ, загадчык аддзела народнай традыцыйнай культуры Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці
На здымках: фота з мінулагадніх абрадавых дзей у Тонежы.
Фота аўтара

УКРАЇНА

Паступова адыходзіць у мінулае ўяўленне пра музей як тую ўстанову, дзе наведвальніку могуць прапанаваць толькі экскурсіі. Сучасны музейны менеджмент нацэлены на інтэрактыў. Ды не заўсёды запланаваныя работнікамі ноу-хау супадаюць з фінансавымі магчымасцямі і чалавечымі рэсурсамі гэтай установы... Пра тое, у якім кірунку развіваецца гэта справа ва Украіне, дзе шукаюць нашы суседзі сродкі на рэалізацыю задум, падзялілася з карэспандэнтам "К" падчас наведвання Мінска дырэктар Кіеўскага літаратурна-мемарыяльнага музея Максіма Рыльскага Вікторыя КАЛЕСНІК.

Настасся ПАНКРАТАВА

Гарбата. Траянды. Дзеці

— Мяркую, для музеяў усёй постсавецкай прасторы востра стаіць пытанне па прыцягненні наведвальнікаў. Украінскія — як і беларускія — установы створаны яшчэ, так бы мовіць, савецкай сістэмай і існуюць па інерцыі ў зададзеных мінулым устаноўках. Але сёння мы маем абсалютна новы грамадскі запат: зрабіць музей прывабным нават для людзей, якія раней не разглядалі ў якасці патэнцыйнай аўдыторыі. Іншымі словамі, мы павінны задаволіць нават тых, хто ўвогуле нічога не ведае пра асобу (калі гаворка ідзе пра мемарыяльную персанальную ўстанову) ці месца, куды ён завітаў. У трэндзе — найноўшыя тэхналогіі, таму нашым залам таксама неабходна мець планшэты, відэапрэзентацыі. Але, не на ўсе выклікі часу музей можа адказаць...

У нашай краіне набірае абароты новая тэндэнцыя: сямейнае баўленне часу ў музеі. Днепрапятроўскі нацыянальны гістарычны музей імя Яварніцкага нават ладзіць усеукраінскі фестываль "Музей і дзеці: дзіцячыя праграмы, цэнтры, музеі". Дырэктар установы Надзея Капусціна сабрала на чацвёртым форуме калі васьмідзесяці ўстаноў.

Яны абменьваліся досведам, знаёміліся з арыгінальнымі формамі працы. А наш музей увёў у расклад так званую сямейную суботу. Для малодшых наведвальнікаў падрыхтаваны квэсты з мудрагелістымі заданнямі. У гэты час іх бабуль запрашаем на другі паверх на гарбату. Нават адмысловы брэнд прыдумалі: "Траяндвая гарбата" (Максім Рыльскі вырашчваў такія ружы). Тым, хто хоча правесці час з дзецьмі, прапануем музічываваць на музейным раялі, спяваць ці паўдзельнічаць у тэатралізаваных сцэнках. Да слова, таты і дзядулі завітаюць да нас надзвычай рэдка. З-за гэтага нават адмовіліся ад першапачатковай назвы "Бацькава субота"...

Не першы год Міністэрства культуры Украіны праводзіць праграму па стварэнні безбар'ернага асяроддзя ў музеях. Фінансуюцца такія праекты на грантавай аснове. Мы з кіеўскімі калегамі дамаўляемся, хто якія групы дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі можа прыняць. Адны робяць спецыяльныя сцэжкі для наведвальнікаў з праблемамі зроку, іншыя працуюць з калясачнікамі, трэція прыдумляюць варыянты для тых, хто дрэнна чуе. Уласна мы падрыхтавалі праграму па ўзаемадзеянні з дзецьмі з сіндромам Дауна.

Котатэрапія ад класіка

Ад паэта нам засталіся каты, нашчадкі якіх вольна блукаюць па музеі. Мы звярнулі ўвагу, што малыя да іх вельмі цягнуцца, таму і вырашылі паспрабаваць котатэрапію. Узялі за аснову казку Кіплінга "Котка, якая гуляла сама па сабе".

Каму рабіць крок наперад?

— Усе мы скіраваны на працу з аўдыторыяй, што, на жаль, адбілася на працы

навуковай... Неаднойчы я ўдзельнічала ў навуковых канферэнцыях, якія ў межах літаратурнага свята "Каласавіны" ладзіць ваш Дзяржаўскі літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа. Па-добраму зайдзрошчу магчымасцям калег штогадова праводзіць сур'эзнае навуковае мерапрыемства. У штатным раскладзе музея Рыльскага ўсяго пяць чалавек, таму справіцца з процымай афіцыйных папер, падрыхтаваць ВАКаўскія публікацыі

мы не маем магчымасці... Назіраю ў вас добрую ўзаемасувязь паміж літаратурнымі музеямі і Інстытутам мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук. На жаль, мы ва Украіне не можам пахваліцца аналагічным дасягненнем...

Урэшце, мы знайшлі выйсце, каб навуковая праца не перапынялася: аб'ядноўваемся з вялікімі музеямі. Аднак праблема яшчэ ў тым, каб знайсці моладзь,

фондах. Канешне, фандавікам цяжка адважыцца даць наведвальнікам у рукі экспанат. Але можна прыйсці да кампрамісу. Прынамсі, у нас на трэцім паверсе знаходзіцца запаснік — памежны фонд, у якім шмат керамікі, парцеляны, скульптур. Тут мы ладзім экскурсію "Знаходкі на гарышчы". Напрыклад, рарытэтны кітайскі сервіз памацаць не дадзім, але, распавядаючы пра яго, ладзім чайванне, разважаем пра сталовы этыкет.

У 2016-м наш музей будзе адзначаць 50-годдзе. Зараз рыхтуем праект, умоўна названы "Жывая экспазіцыя". Мы шукаем прадметы побыту сярэдзіны мінулага стагоддзя і прымушаем іх "загаварыць" галасамі таго часу. Напрыклад, старэнькі лямпаў тэлевізар паказвае савецкую хроніку, патэфон грае музыку тых пакаленняў... Падобныя кірункі карыстаюцца папулярнасцю.

Сучасны музей мае быць медыйным. У нас няма вольных плошчаў, але знайшлі выйсце з сітуацыі пры дапамозе кабінета Максіма Тэдэвіча: тут можна будзе сесці ў крэсла класіка і пагартаць старонкі на планшэце. На жаль, мы не можам проста ўзяць ды набыць неабходную тэхніку: адпаведна з заканадаўствам, трэба скласці замову, правесці электронныя таргі... Спадзяюся, пытанне хутка вырашыцца.

Сёння да закліку музейшчыкаў "захавачь і перадаць спадчыну" дадаецца абавязковае "і пазабавіць наведвальніка". Згодна з гэтым мы і працуем, скарачаючы адлегласць паміж музеем і публікай.

Абавязковае "і" Максіма Рыльскага

На здымках мерапрыемствы ў Музеі Максіма Рыльскага.

якая надоўга затрымаецца і сур'эзна возьмецца за даследаванні. У нас ёсць 90-гадовыя супрацоўнікі: іх вопыт вельмі каштоўны. Але мы не ў праве прасіць іх праводзіць квэсты ці апрацоўваць дакументы на камп'ютары... Калі малады спецыяліст не служыцца невялікага заробку, ён здзейнічаны непасрэдна па рабоце музея: інтэрактыўныя экскурсіі, складанне электронных каталогаў, афармленне грантаў. Ва ўстановах з вялікім штатам працей займацца навукай: там ёсць напрацоўкі, археалагічныя здабыткі. На матэрыялах нашых фондаў створаны за апошнія гады тры кандыдацкія дысертацыі, але ўсе яны напісаны прадстаўнікамі ўкраінскага Інстытута літаратуры. Мы знаходзімся ў чаканні новага пакалення энергійных і ўлюбёных у сваю справу музейшчыкаў...

Скарбы на гарышчы

— Мяркую, у Беларусі таксама набірае абароты праграма па адкрытых

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары **+375 17 334-57-23**

Чаго толькі не робяць бібліятэкары ў эпоху Інтэрнэту, каб застацца "на плаву" і прыцягнуць увагу карыстальнікаў да сваіх фондаў і паслуг! Мяркую, шмат чаго і не робіць гонару бібліятэкам, але — c'est la vie! Пакуль жа прапаную ўважліва прыгледзецца да вопыту замежных калег. Мо ў ім знойдзем і каліва карыснага для беларускіх рэалій.

(Заканчэнне. Пачатак № 5)

Але ў арыгінальнасці антыкрызісных мерапрыемстваў усіх апарэзілі ў адной з публічных бібліятэк Оўвэрлэнд Парку. Дзве гадзіны пара соцен глядачоў назірала за тым, як мяснік з суседняй крамы дэманстраваў майстэрства раздзелкі свіной тушы. Прычым, па словах арганізатараў, праект "Кнігі і мяснікі" прызначаны, у тым ліку, і для падтрымкі, зааховання і садзейнічання мясцовым прадпрыемствам. Гэтым чынам бібліятэкары сапраўды прыцягнулі ўвагу да праблем сельскай гаспадаркі, атрымаўшы велізарную колькасць абмеркаванняў на форумах і ў прэсе. Як вынік — у бібліятэку пайшлі людзі.

А калі каворкінг?

Пражываючы цяжкія часы, музичная бібліятэка ў фінскай сталіцы Хельсінкі вырашыла асвоіць новы фармат працы: адпаведна рэаліям часу супрацоўнікі ператварылі пра-

Мяснік у бібліятэцы

Падчас праекта "Кнігі і мяснікі".

сторы бібліятэкі ў каворкінг, перадаўшы, да ўсяго, частку адказнасці за ўтрыманне памяшкання карыстальнікам. Гэтак ва ўстанову прыйшлі фрылансеры, перакладчыкі, праграмісты, дызайнеры і прадпрыемальнікі. Такім чынам, сучасныя карыстальнікі выкарыстоўваюць памяшканні для вучобы або ў якасці мабільнага офіса, а традыцыйныя функцыі бібліятэкі адыходзяць у падобнай мадэлі на другі план. Наведвальнікі знаходзяцца ў гукаізаляваных сферычных крэслах з убудаванымі столікамі і разеткамі, таксама можна абстаіць працоўнае месца перасоўнымі перагародкамі або выдаліцца ў шкляную капсулу для тэлефонных перамоваў. У перамоўнай ёсць уся неабходная тэхніка для прэзентацый на групу да

20 асоб. Дзякуючы ўсім гэтым навінам бібліятэку наведваюць прыблізна 2 тысячы чалавек у дзень, а працуе яна 80 гадзін на тыдзень.

Што далей?

Ці патрэбныя такія паслугі бібліятэкам? І якая будучыня чакае ўстановы? Бібліятэкары бачаць розныя сцэнарыі развіцця падзей. Да прыкладу, у Іспаніі прапануецца ідэя арганізацыі бібліятэк на аснове валандэрскай працы па брытанскім досведзе. Магчыма, такая арганізацыя працы ў бліжэйшыя гады стане агульнаеўрапейскай тэндэнцыяй. А ў той жа Вялікабрытаніі ўсё большае распаўсюджанне атрымлівае сістэма "грамадскіх бібліятэк". У рамках палітыкі строгай эканоміі бібліятэкі

Як выжываюць кніжніцы за мяжой у сітуацыі "нечытання"

больш актыўна пераводзяцца на фінансаванне за кошт падаткапальцельшчыкаў, прычым гэта часта адбываецца насуперак заданню грамадзян: большасць карыстальнікаў "публічак" аддалі б перавагу муніцыпальнаму бюджэту.

Калі пераважыць менавіта такі варыянт развіцця падзей, то будучыня публічных бібліятэк у Еўропе ўяўляецца досыць змрочнай. Тыя ж "грамадскія" установы не змогуць існаваць з прычыны непазбежнай недастатковасці фінансавання. Адзін з магчымых сцэнарыяў — арганізацыя адной добра фінансаванай суперустановы (кштату адкрытай у Бірмінгеме ў 2013-м) у буйным горадзе пры скарачэнні колькасці дробных рэгіянальных бібліятэк. Што, між іншым, і адбываецца зараз у Вялікабрытаніі: да канца гэтага стагоддзя прагназуецца скарачэнне ліку публічных бібліятэк тут з некалькіх тысяч да некалькіх соцень.

Як далей?

Ананім з публічнай бібліятэкі ў Каліфорніі дзеліцца ў адным з профільных блогаў меркаваннямі пра тое, як можна зарабіць дадатковыя грошы ў бібліятэцы, скараціўшы бягучыя выдаткі. Спіс прапаноў такі: арганізаваць платны спектакль, зладзіць выпечку і продаж піражкоў, а таксама продаж вязаных вырабаў, кніг (любых па выбары наведвальніка, што істотна разгрузіць кніжныя паліцы) і паліц пад іх, збор і здача на перапрацоўку слоікаў і бутэлек. Далей яшчэ больш цікава: арганізацыя ў вячэрні час казіно ў бібліятэцы, устаноўка спецыяльных скрыняў для ахвяраванняў на ўсіх кафедрах адзелаў абслугоўвання, здача крыві (за плату) супрацоўнікамі бібліятэкі, адкрыццё марціні-бара ў кнігасховішчы...

Сярод спосабаў эканоміі бюджэтных сродкаў калегі вылучаюць наступныя: перастаць набываць паперу, абыходзячыся сканарамі, не абнаўляць парк камп'ютараў і, вядома ж, працаваць адну гадзіну ў тыдзень. Апошняе дакладна вырашыць усе фінансавыя праблемы бібліятэкі! Урэшце, калі мы, бібліятэкары, яшчэ здольныя ўсміхацца, то не ўсё так і блага.

Алена КАПЫТОК, вядучы метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Іванна Каладзева

У памяшканні Беларускага саюза дызайнераў адбылася выстава пад назвай "Ліхтар". Паводле задумы арганізатараў, яе экспазіцыя мусіць прадэманстраваць творчы патэнцыял тых, хто стага здзейнічаны ў сферы "кіраванага святла" (так прафесіяналы называюць вытворчасць аб'ектаў і сістэм штучнага асвятлення) альбо час ад часу робіць арыгінальныя ліхтары як арт-аб'екты. Менавіта ў рамках выставы "К" вырашыла правесці сваю чарговую экспертызу.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Гэты "Ліхтар" — другі. Першы ладзіўся пазалетась. Вынікам той імпрэзы стала адкрыццё ў адным са сталічных гандлёвых цэнтраў адзела, дзе можна набыць аўтарскія ліхтары нашых дызайнераў. Магчыма і гэты "Ліхтар" стане рэкламай для мясцовых адмыслоўцаў штучнага святла. Акрамя аб'ектаў, дзе дамінуе функцыянальны чыннік, і якія можна ўключыць у разетку, ёсць на выставе пластыка накшталт скульптуры, выявы накшталт жывапісу, інсталцыі, фотакампзіцыі і проста прышпільныя рэчы — неакрэсленага прызначэння.

Адаючы належнае фантэзі і прафесіяналізму ўдзельнікаў "Ліхтару", скажу, што ў мяне ад выставы засталася ўражанне нейкай недагаворанасці, неўцямнасці. Выстава нагадала мне час, калі ва ўмовах татальнага дэфіцыту на ўсё маскоўскі часопіс "Техника — молодёжи" прапагандаваў як варты пераймання досвед адмыслоўцаў, якія з падабранага па сметніках жалеззя саматужна рабілі нейкія прылады, машыны і механізмы. Гэта было нейкае падабенства дызайну, але не дызайн. Бо дызайн — гэта не мастацкая (у дадзеным выпадку — тэхнічная) самадзейнасць. Канчатковая мэта дызайн-дзейнасці — не рэч у адзінкавым экзэмпляры, але — тыраж. Вось і на "Ліхтарце", на маю думку, толь-

кі лічаныя асобнікі можна давесці да прамысловых узораў. Гэта мае суб'ектыўнае меркаванне, але ў чымсьці яно супадае з думкамі прафесіяналаў "кіраванага святла", з якімі я меў гутарку на выставе.

Ігар САЛАЎЕЎ,

кіраўнік дызайн-студыі: — Мне на гэтай выставе прыйшла даспадобы ліхтарня ў выглядзе "павука". Яна тэхналагічная, сучасная і мае рысы нацыянальнай самабытнасці. Гэта ўзор скарыстання новых тэхналогій, дапасавання іх да ўжо вядомай тэмы. У дадзеным выпадку замест саломы скарыстаны метал. Мяркую, што зараз гэта актуальна. Праўда, з гледзішча масавай вытворчасці рэч патрабуе далейшай прапрацоўкі. Трэба даводзіць да ладу вузлы стыкоўкі асобных модуляў (зараз яны проста запаяныя). Гэта нармальна пры стварэнні ўнікальнага ўзору, а пры масавай вытворчасці — дарага і нетэхналагічна.

Большасць прадстаўленых тут аб'ектаў можна аднесці да арт-дызайну. Гэта значыць, што яны зыходна задумваліся як унікальныя, не разлічаныя на тыражаванне. Арт-дызайн паводле вызначэння супрацьстаіць нейкім брэндам. Ён і дызайн прамысловы — дзве тэндэнцыі, якія мусяць суіснаваць паралельна і забяспечваць шматоблічнасць нашага матэрыяльнага асяроддзя. Брэндзі заўжды былі і будуць, і мы, робячы сваё, якое трактуем як унікальнае, не маем мэты ды і магчымасці выцесніць брэндзі з рынку і побыту. А вось нешта дапасаваць да ўжо створанага і раскручанага — цалкам рэальна. Пры мэтанакіраванай працы на падставе новых узораў можа быць створаны і новы брэнд. Ёсць, дарэчы, і прыклады такога шляху развіцця.

Гэта выстава сведчыць, што ў беларускага дызайну добры патэнцыял. Але гэта і так вядома. Нямаю нашых прафесіяналаў з'езджае за мяжу і там някэпска ўладкоўваецца. Яны працуюць у Германіі, Францыі, Амерыцы і дасягаюць там пэўных вяршынь. Альбо тут, у Беларусі, працуюць на замежныя

па 22 — 24 пары слупоў. Дык вось, менавіта да такіх вялікіх гумнаў адносіцца і драўлянае ў Грушаўцы, якое было калісьці пабудавана ў сядзібе Рэйтанаў. Як і патрабавалася, быў пастаўлены гмах воддаль ад панскага дому з прычыны функцыянальнай — бліжэй да палёў, і з прычыны пажарнай бяспекі — праз вялікую колькасць саломы пад дахам. Гэты будынак захаваўся, хаця выпрабаванню спазнаў дастаткова. Не абыходзіць яны гэтае гумно і зараз.

Гарызантальныя элементы падоўжаных сценаў у гумне злучаны слупамі, і гэта было звычайным у такіх пабудовах. Але ў Грушаўцы будаўнікі ўдасканалі старадаўнюю канструкцыю: кожны слуп сцяны меў унізе падкос — нешта ў выглядзе контрфорса з магутнага бруса, які павялічваў жорсткасць канструкцыі. Была прадугле-

Для каго святло?

Трактоўкі дызайнерскіх ліхтарняў: беларуская версія

брэнды. Хацелася б, зразуме-ла, каб творчыя здольнасці нашых дызайнераў рэалізую-валіся дома і на беларускім матэрыяле. Ды каб беларускі дызайн стаў запатраба-ваным на радзіме, павінна змяніцца сітуацыя не столькі ў дызайне, як вакол дызайна. Найперш тут месца наладзіцца сталяя бізнес-стасункі паміж дызайнам і мясцовымі вытворцамі. Пакуль жа яны спарадычныя...

На жаль, не даводзіцца казаць пра беларускі дызайн як пра з'яву, прынамсі — як пра масавую з'яву. Маём хіба асобныя праявы. Збо-льшага — у рэчышчы арт-пра-сторы. А вось калі казаць пра дызайн прамысловы, калі рэч робіцца для масавай вытвор-часці, тут роля спецыяліста амаль непрыйметная.

Асабіста я вяду студию, якая сярод іншага праектуе вулічнае асвятленне. Са свайго досведу магу сцвярджаць, што праблемы нашага ды-зайну маюць у аснове не толькі выключна эканамічны чыннік. Тут не апошня рэч псіхалогія працы, наяўнасць пэўных адмоўных і адсут-насць пэўных станоўчых тра-дыцый. Многія кампаніі, па вялікім рахунку, знаходзяцца на стадыі выжывання, і ім ра-біць інвестыцыі ў нейкія пра-екты не надта выгадна. Бо гэта выглядае як неапраўданая рызыка.

Экспазіцыя "Ліхтару" — не выстава-продаж. Гэта тое, што робяць самі для сябе. Ці проста ўвасoble-нае жаданне адчуваць сябе хоць на нейкі час часткай творчай супольнасці. Выставіў сваю работу, на іншых паглядзеў... Тусоўка, інакш кажучы. Зрэшты, гэта таксама патрэбна.

Юрый ГАРАНОЎСКИ,
дырэктар святлотэхнічнай кампаніі:

— Па гэтай экспазіцыі відаць, што інфармацыйная "паляна", на якой можна сілкавацца ідэямі, пашыры-лася. У Сеціве шмат чаго — і мэбля, і ліхтары, і побытавыя прылады... Дызайнеру часам застаецца толькі абраць узор, які адпавядае ягонаму тэме, і стылістычна яго адаптаваць. Першае, што кінулася мне ў вочы: перавагу мае той, хто сядзіць на сучасных тэхналогі-ях, мае доступ да прамысло-вага абсталявання і якасных

матэрыялаў. Вось гэта крыжа-падобная лампа — фактыч-на вытворчая распрацоўка. Дык яна і глядзіцца, бо ў аўта-ра была магчымаць давесці яе да ладу не саматужна, а на вытворчым абсталяванні. Дызайнеру зрабіць тэхнічна і тэхналагічна дасканалую рэч у сваёй майстэрні даволі праблематычна. Гэта звычайная для нас сітуацыя, але наўрад ці яе можна лічыць нармаль-най. Вось я, напрыклад, маю патрэбу ў нейкім метале, нейкім профілі. Я хачу купіць, але не магу. Дзе гэта ўзяць? Ну людзі і ідуць на сметнік, як і раней. І са здабытка там, з вадаправодных труб ці інша-га металалому нешта лепяць. На Захадзе інакш. Калі займа-ешся керамікай, дык пайшоў і купіў якую заўгодна гліну, піг-менты, печку. У нас жа, каб зрабіць нешта вартае, трэба працаваць на заводзе. Вось і ідзе дызайнер на вытвор-часць, каб мець доступ да матэрыялаў і тэхналогій. Так было за савецкім часам, так, у прынцыпе, засталася і за-раз. У пэўным сэнсе "Ліхтар" адлюстроўвае рэальны стан матэрыяльнай базы нашага дызайну і ўвогуле стаўленне да яго.

Фірма, дзе я працую, пра-фесійна займаецца асвят-леннем і прадстаўляе ня-мецкі брэнд: іх абсталяванне стаіць, да прыкладу, на сла-вутай вежы Доха ў Катары. Там 1700 ліхтарняў і яшчэ ні-водная лампа не згарэла — а пабудавана вежа ў 2012-м! А заходзіш у сталічны гіпермар-кет, які пабудаваны год-два таму, і бачыш, што павыга-ралі цэлыя асвятляльныя секцыі. Дарэчы, добрыя рэчы замежнай вытворчасці да нас рэдка даходзяць. На рынак ідзеш — адзін і той жа брэнд, кітайскі, у пяці сотнях кіёсках. А калі штосьці вартае да нас трапіць, дык яно недаступ-нае па цене.

Зноў скажу: людзі сёння бачаць больш. Тое, пра што чыталі нам на курсах гісторыі мастацтва ці дызайну, у Гер-маніі можна пабачыць ледзь не ў крамах. А каб у нас не-шта падобнае ўвасobleць, трэ-ба шмат часу змарнаваць на тое, каб знайсці матэрыял пад сваю ідэю. Што датычыцца мяне, дык я ў выйгрыш-ным стане: магу ляпіць з таго, што зроблена, распрацавана лабараторыямі Германіі.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 4.)

Сялянскае гумно (на Палесці яно называлася "клубня", на Паазер'і — "ток", у Падняпроў'і сустракалася на-зва "хлебны сарай") па сваіх памерах саступала гумнам, што будаваліся ў панскіх сядзібах. Невыпадкава герой паэмы "Сымон-музыка" Яку-ба Коласа, калі апынуўся на тэрыторыі панскай сядзібы, быў уражаны перш за ўсё гаспадарчымі пабудовамі:

*"Былі тут розныя будынкi:
Гуменцы, гумны і адрынкі,
Хлявы і стайні, і аборы,
Дабра, набытку былі го-ры".*

Гумны ў панскіх сядзібах з-за памераў вылучаліся і канструкцыямі. Калі сялянскае гумно мела ў сярэдзіне па 4 — 6 пар слупоў, якія падтрымлівалі дах, то ў панскіх сядзібах гумны маглі мець і

На маю думку...

Ці выжыве пабудова?

Гумно ў Грушаўцы: які лёс чакае пабудову ў складзе шляхецкай сядзібы?

дзана і патрэба ў будучых рамонтах. Справа ў тым, што для драўляных канструк-цый пагібельным з'яўляецца межаванне з зямлёй. Таму ніжняя частка слупоў, што стаялі ў сярэдзіне па баках праезду і падтрымлівалі дах, была зроблена здымнай, з апорай на крыжападобную падкладку. Гэта дазваляла пры патрэбе хутка зрабіць ремонт ніжняй часткі любо-ва слупа. Такія канструктыў-ныя знаходкі невядомыя ў гэтых будынках, якія захавалі-ся на Беларусі.

Гумен, наогул, захавалася вельмі мала. Сучасным тэх-налогіям сельскагаспадарчай вытворчасці яны непатрэб-ныя ў сваім спрадвечным выглядзе. А тут яшчэ і звы-чайныя складанасці рамон-ту даху. Таму шанцаў у гэтых будынкаў на жыццё ў XXI ста-годдзі амаль няма. Жыццё яны могуць захавць толькі ў

складзе музейных экспазіцый ці мемарыяльных сядзіб-ных комплексаў, звязаных з жыццём і дзейнасцю сла-вутых людзей мінулага. Гумно ў Грушаўцы — выдатны пры-клад народнага дойлідства. Тут спалучаліся функцыяна-льныя пытанні: зручнасць праезду вазоў праз будынак і працы работнікаў з арыгіна-льнымі канструкцыямі, якія былі развіццём традыцый-ных канструктыўных пры-ёмаў сялянскіх дойлідаў. Дзя-куючы гэтаму быў створаны прывабны мастацкі вобраз магутнага, амаль манумен-тальнага збудавання. Даклад-на знойдзеныя суадносіны прапорцый паміж сценамі і аб'ёмам даха, заўважныя ма-гутныя канструкцыі стваралі аснову пабудовы, на першы погляд звычайнай, а з іншага боку — асаблівай, якая зака-намерна заняла месца мена-віта ў гэтай частцы сядзібы.

85-годдзю Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча "Культура" прысвячае серыю публікацый пра дырыжораў, якія ў розныя часы працавалі з гэтым аркестрам і пакінулі значны след у яго гісторыі. Наш сённяшні аповед — пра музыканта, які вывёў аркестр на сусветную арбіту і заснаваў школу цымбальнага выканальніцтва на Беларусі. Яго імя вось ужо больш як 40 гадоў з гонарам носіць славыты калектыў.

вельмі дарэчы іншыя словы, якія належаць Канстанціну Бацюшкаву і якія можна лічыць своеасаблівым эпіграфам да гэтых нататак: "Музы любяць провожаць любімцев своих по тернистой тропе несчастья в храм славы и успехов..."

Сёння бясконца далёкім паўстае той дзень, калі 15-гадовы вясковы музыка-самавука Іосіф Жыновіч апынуўся ў Мінску разам са сваімі цымбаламі. Яны дасталіся яму ад бацькі, а таму — ад ягонага таты. У родзе Жыновічаў усе былі патомнымі цымбалістамі, і мастацтва ігры на вясковых цымбалах перадавалася з пакалення ў пакаленне.

чагосьці ўнутры інструмента. То маркотныя, то парывістыя гукі свабодна ліліся і ліліся так моцна і выразна, што не гукі было чуваць, а сама па сабе лілася цудоўная плынь незнаёмай да гэтай хвіліны паззіі. Моцны, выразны ўдар, асабліва звонкасць цымбалаў, свабодныя рухі нараджалі гэту натхнёную паззію. Скарыў ён нас тады ўсіх прастатой, непасрэднасцю. Хлопца ўзялі ў тэатр, паколькі ўпэўніліся, што ў яго вялікі талент".

Артыстка Ірына Ждановіч у сваіх успамінах была больш лаканічная. "Хлопчык прыйшоў у лапцях, яго паслухалі і прынялі", — распавядала яна, дадаючы эпі-

ца!" Яшчэ адзін член камісіі — Сяргей Львовіч Талстой, сын знакамітага пісьменніка — нават папрасіўся сесці за цымбалы і паспрабаваў сыграць — безумоўна, з дапамогай юнага Жыновіча. Словам, маскоўскі дэбют Іосіфа Жыновіча як выканаўцы на цымбалах меў вялікі поспех, можна сказаць, стаў нават сенсацыйным. Буйныя рускія этнографы дзякуючы яму адкрылі для сябе дзівосны беларускі народны інструмент.

Яшчэ адзін малавядомы, але гістарычны ў поўным сэнсе гэтага слова факт біяграфіі юнага Жыновіча — яго ўдзел у здымках першага беларускага ігравога

Неузабаве Іосіф Жыновіч пазнаёміўся са Станіславам Навіцкім — яшчэ адным таленавітым самавукам, які стаў другім цымбалістам БДТ-1. Юнакі пачалі граць у дуэце, і ў гэтай якасці вельмі часта выступалі па беларускім радыё, якое таксама рабіла тады свае першыя крокі. "Студыя беларускага радыё пачала працаваць у 1925 годзе на другім паверсе дома па Савецкай вуліцы ў двух невялічкіх пакоях, — згадаў Жыновіч. — Дээттарныя прыёмнікі тады мелі лічаныя людзі, а рэпрадуктару было зусім мала. І часам мы са Станіславам Навіцкім, выступаючы па радыё, спрабавалі дапа-

разумеў, наколькі не хапае яму адукацыі — і агульнай, і музычнай. Жыццё ў сталіцы падштурхоўвала да вучобы. І ў другой палове 1920-х ён пачаў, можна сказаць, літаральна глытаць веды: у 1926-м паступае адначасова ва ўніверсітэт і ў музычную школу, яшчэ праз два гады становіцца вучнем музычнага тэхнікума. Па некаторых сведчаннях, займаючыся ў тэхнікуме на кампазітарска-тэарэтычным аддзяленні, Жыновіч удасканальваў ігру на цымбалах у педагога-ўдарніка, кіслафаніста Маркоўскага, бо клас цымбалаў у тэхнікуме тады яшчэ адсутнічаў як навучальная дысцыпліна. З гэтай прычыны ў 1932-м годзе Жыновіч паступіў на кампазітарскае аддзяленне Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі ў клас прафесара Васіля Залатарова. Сказаць, што Жыновіч быў старанным студэнтам — значыць, не сказаць нічога. Ён вучыўся апантана, нават фанатычна.

— Ён надта ўседлівы быў за інструментам. Я яго не памятаю без інструмента, — распавядаў пісьменнік Уладзімір Юрэвіч, які з пачатку 1930-х гадоў працаваў дыктарам на беларускім радыё. — Але потым ён захацеў дасягнуць нейкіх вышынёў у піяністычным майстэрстве, авалодаць фартэпіяна сур'эзна. А мы жылі на адным завулку — ён у суседнім доме. І вось улетку, у такую пару, калі ноччу людзі спалі з расчыненымі вокнамі, ён у тры гадзіны пачынаў ужо рыхтавацца, прайграваць свой увесь матэрыял. І гэта фартэпіяна ўсіх паднімала ў 3 гадзіны! Хацелі ўжо ісці ў гарвыканкам, каб паскардзіцца на такога парушальніка парадку. Але заслухоўваліся ўсе яго музыкай. Ён быў вельмі музычны чалавек! Мне здаецца, што ён мог на ўсіх інструментах граць. А цымбалы... 3 імі ён нарадзіўся як музыкант, з імі адышоў на той свет...

У 1930-м годзе ў Мінску быў арганізаваны Беларуска-дзяржаўны ансамбль народных інструментаў. Менавіта гэты калектыў стаў правобразам і асновай сучаснага аркестра імя Іосіфа Жыновіча. Кіраваў ансамблем Дзмітрый Захар — выдатны музыкант (пра яго — у "К" № 50 за 2015 г.), які разам з майстрам-самавукам Канстанцінам Сушкевічам актыўна займаўся рэканструкцыяй цымбалаў. У ансамблі народных інструментаў Жыновіч выконваў абавязкі канцэртмайстра, другой па значнасці пасады пасля кіраўніка. Ансамбль шмат гастралюваў па гарадах Саюза, і разам з калектывам сталаў як выканаўца і Іосіф Жыновіч. Здавалася б, усё ў яго складалася найлепшым чынам. Але ў той жа час канец 1920-х і амаль усе 1930-я былі самым драматычным перыядам жыцця Іосіфа Жыновіча. Тады яму асабіста і ўсёй яго немалой сям'і давалося напоўніцу зведаць гора...

**Вольга БРЫЛОН,
музыказнаўца**

**Заканчэнне —
у наступных нумарах.**

Рыцар Жыновіч

Іосіф Жыновіч быў пэтам і сапраўдным рыцарам цымбалаў. Пад рукамі выдатнага музыканта яны гучалі з асаблівай цэплынёй і шчырасцю пачуцця, быццам адчувалі ў Жыновічы свайго непадзельнага гаспадара. Жыновіч быў закаханы ў цымбалы, і адданасць свайму ўлюбёнаму інструменту пранёс праз усё жыццё. З яго лёгкай — а можа, і чароўнай! — рукі цымбалы сталі музычным сімвалам Беларусі, яе нацыянальнай святынёй. Шмат намаганняў давалася прыкладзі Іосіфу Жыновічу і яго папярэднікам, каб ператварыць сціплыя немудрагелістыя вясковыя цымбалы ў інструмент канцэртны, тэхнічна дасканалы, якому сталі падладныя самыя складаныя творы музычнага мастацтва. Сёння цымбалы менавіта такія, а небывалы ўзлёт і росквіт інструмента — гэта шмат у чым і гісторыя яскравага жыцця Іосіфа Жыновіча. Як толькі не называлі яго: і "ўладаром", і "славаі" беларускіх цымбалаў, і іх "чарадзеям", казалі, што ён "зачараваны цымбаламі" беларускі "самацвет"...

Кадр з фільма "Лясная быль", 1926 г.

І вось юны Іосіф Жыновіч трапіў у Мінск, каб праслухацца ў Беларускай драматычным тэатры — БДТ-1 (сённяшні тэатр імя Янкі Купалы). Адным з зімовых дзён 1922 года юны Іосіф упершыню граў на яго сцэне. У той дзень у тэатры рэпэціравалі пачаткоўцы — Уладзімір Крыловіч, Барыс Платонаў, Лідзія Ржэцкая, Ірына Ждановіч, рэжысёр і педагог Еўсцігней Міровіч і многія іншыя маладыя актёры. Усе яны і сталі першымі слухачамі Іосіфа Жыновіча ў Мінску.

"Скончылі мы ў гэты дзень рэпетыцыю, хацелі ісці дамоў. Раптам са сцэны пачулі цымбалы. Мы спыніліся паслухаць, — згадаў пазней народны артыст Савецкага Саюза Барыс Платонаў. — Граў Іосіф свабодна, давяраючы свайму натхненню і востраму музычнаму пачуццю. Граў жыва, дакладна, ледзь схіліўшы галаву да струнаў, як быццам прыслухоўваўся да

Іосіф-чарадзеі беларускіх цымбалаў

зоду з праслухоўваннем незабыўны "этнаграфічны" каларыт.

Праз год — у жніўні 1923 года — 16-гадовы хлопец з вёскі пад Мінскам ужо выступаў у павіёне Беларускай ССР на Усеаюзнай сельскагаспадарчай выставе ў савецкай сталіцы, куды выехаў у складзе трупы БДТ-1. Там жа, у Маскве, адбылася яшчэ адна значная падзея з удзелам юнага Іосіфа: яму давалася выступаць у памяшканні Дзяржаўнага інстытута музычных навук (руская абрэвіятура ГИМН) перад этнаграфічнай камісіяй, у складзе якой былі выдатныя дзеячы рускай культуры. Яго ігра зрабіла моцнае ўражанне на ўсіх членаў этнаграфічнай камісіі. Яе старшыня, выдатны кампазітар і дырыжор Міхаіл Іпалітаў-Іванаў, у зачараванні ад ігры Жыновіча ўсклікнуў: "Самародак, самацвет! Вучыцца і вучыц-

фільма "Лясная быль", які рэжысёр Юрый Тарыч здымаў у 1926 годзе па аповесці Міхася Чарота "Свінапас". Жыновіч удзельнічаў у сцэне вясковай вечарынікі — граў на цымбалах зухаватыя беларускія народныя мелодыі, пад якія вытанцоўвала сялянская моладзь. "Песенкі граеш... Пся крэв!..." — крычыць на яго польскі вахмістр, хапае цымбалы, замахваецца імі на спалоханага музыканта і разбівае ўшчэнт аб высокае палена, на якім яны былі пастаўлены... Унікальныя кадры з удзелам Юзика Жыновіча (а менавіта так усе звалі яго ў тую пару), апранутага па тагачаснай модзе ў падпаясаную скураным рамнём зашпіленую рубашу на какетцы, пакінулі нам жывое аблічча музыканта — прыгожага юнака з упартым падбародкам і густымі непаслухмянымі віхрамі...

магчы людзям слухаць нашу музыку. Памятаю, быў жнівень, гарачае лета. Мы працавалі з Навіцкім перад мікрафонам, гралі беларускія народныя песні і танцы. Цымбалы тады яшчэ не былі рэканструяваны. Гэта былі звычайныя нашы народныя цымбалы — два альты. Мы дамовіліся, у якім творы хто грае сола, а хто акампануе. Гралі з захапленнем, на хаду імправізуючы. Было вельмі душна. Мы адчынілі акно і паставілі на падаконнік рэпрадуктар, а потым зноў селі перад мікрафонам. Гукі музыкі далёка разнесліся па Савецкай вуліцы, і пад вокнамі сабраўся натоўп слухачоў, здзіўленых такой гучнай музыкай. А мы былі так рады, што нашу ігру слухае цэлая вуліца! Цяпер смешна пра гэта ўспамінаць..."

Амаль да 20 гадоў Іосіф Жыновіч не ведаў нотнай граматы, граў выключна па слыху. Але ён вельмі добра

Артыст БДТ Іосіф Жыновіч, 1925 г.

Станіслаў Навіцкі і Іосіф Жыновіч, 1925 г.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі ХІІ — ХVІІІ стст."

■ "Мастацтва Беларусі ХІХ — пач. ХХІ стст."

■ "Мастацтва Беларусі ХХ — пач. ХХІ стст." (У рамках экспазіцыі адкрылася выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)

■ "Мастацтва Расіі ХVІІІ — пач. ХХ стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы ХVІ — ХХ стст."

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў ХХ стагоддзя"**.

Выставы:

■ Выстава **"Гоя… Пікаса"** (графіка са збору Каралеўскай акадэміі прыгожых мастацтваў (Мадрыд, Іспанія) — да 21 сакавіка.

■ Выстава Анатоля Зайцава **"Адкрыццё ў абліччах"** з сямейнай калекцыі майстра і са збору Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа — да 29 лютага.

■ Выстава **"Леў і Сяргей Гумілеўскія. Скульптура"** — да 14 сакавіка.

■ Выстава **"Час і творчасць Льва Бакста"** — з 10 лютага да 17 красавіка.

Мерапрыемствы:

■ Лекцыя **"Франсіска Гоя — гравёр. Рэвіюры з серыі "Бядоты вайны" і "Дзіспаратэс"** — 6 лютага а 16-й.

■ **"Свята вясны"** — з 7 да 26 лютага.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ ХІХ ст.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт ХVІІ — сяр. ХІХ стст."

Выстава:

■ **"Калядная выстава Ваялянцы Шоба"** — да 8 лютага.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Акцыя:

■ **"Спатканне ў музеі"** (экскурсія пра вясельныя традыцыі, стварэнне сямейнага аб'яргу "Неразлучнікі", канцэрт лёгкай музыкі ў рамантычнай атмасферы, гарачая зёлкавая гарбата) — 14 лютага а 14-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

■ "Беларусь ХVІ — ХVІІІ стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. ХІХ — ХХ стст.".
Выставы:

■ Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шляхы гісторыі"** — да 1 чэрвеня.

■ Рэспубліканская мастацкая выстава, прысвечаная **20-годдзю дзейнасці** спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы

таленавітай моладзі, — да 7 лютага.

■ Мастацкі праект **"Спадчына Беларусі"** — да 28 лютага.

■ Міжнародная выстава

■ **"Радзівілы. Вялікая эпоха князёў"** — з 11 лютага да 28 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

■ "Мінск губернскі ў канцы ХІХ — на пачатку ХХ стст."

■ "І З'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея І З'езда РСДРП".

■ Выстава **"Зброя і гонар. Татары на службе ВКЛ"** — да 3 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстава:

■ **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава **"Муміі свету"** — да 6 сакавіка.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — ХІХ стст."

■ "Беларуская музычная культура ХХ ст."

■ "Тэатральная культура Беларусі ХХ ст."

Выстава:

■ Выстава **"Калыханке — 35"**, арганізаваная Белтэлерадыёкампаніяй і каналам "Беларусь 3", — да 1 сакавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава:

■ **"Аўтамабіль на далоні"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Святлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстава:

■ Міжнародная выстава фота **"Гульня ў класіку"** — да 14 лютага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе:

пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Зброяй сатыры"** (плакаты, газетна-часопісная сатырычная графіка, насценныя газеты і замалёўкі партызанскіх мастакоў у жанрах палітычнай і побытавай сатыры; мемарыяльныя рэчы беларускіх мастакоў-карыкатурыстаў, "лясная" паліграфічная тэхніка ва ўзноўленым інтэр'еры партызанскай тыпаграфіі) — да 27 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8–01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Спяшаюся павіншаваць Вас…"** — да 8 лютага.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княжны Марыі Гагенлоэ"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект

Гурца) Дж.Пучыні.

■ **10** — **"Бядэрка"** (балет у 3-х дзях) Л.Мінкуса.

■ **10** — **Вечар яўрэйскай музыкі "Шалом"**— канцэрт лаўрэата міжнароднага конкурсу, уладальніка медаля Францыска Скарыны Алены Сало і Ільі Пеўзнера (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.

■ **11** — **"Севільскі цырульнік"** (опера ў 2-х дзях) Дж.Расіні.

■ **12** — **"Анюта"** (балет у 2-х дзях) В.Гаўрыліна.

■ **13** — **"Снягурка"** (опера ў 2-х дзях) М.Рымскага-Корсакава.

"Крочым у школу разам з Коласам".

Акцыі:

■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выставы:

■ Выстава твораў Аляксандра Каршакевіча **"Усмешкі з добраю душой"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

Акцыі:

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстава:

■ Міжнародны выставачны праект **"Саюз каханя і творчасці"**, арганізаваны сумесна з Пасольствам Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі і прысвечаны 100-годдзю вянчання Янкі Купалы з Уладзіславай Станкевіч.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

Выстава:

■ Выстава твораў літоўскага мастака Саламона Цейцельбаўма **"У пошуках духоўнага апірышча"** — да 20 лютага.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, Ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выставы:

■ Выстава **"Машыны, якія гавораць / Talking machine"**, пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка.

■ Выстава калекцыі беларускага нацюрморта **"Рэчўны свет"** (з калекцыі Аляксандра Унукава) — да 7 лютага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ “РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ”
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

■ **6** — **"Гісторыя двух сабак"** Я.Конева. Пачатак а 12-й.

■ **6, 13**— **"Адамавы жарты"** С.Навуменка.

■ **7** — **"Адэль"** Я.Таганавя.

■ **9** — **"Тры Жызлі"** А.Курэйчыка.

■ **10** — **"Адвечная песня"** Я.Купалы.

■ **11** — **"Ліфт"** Ю.Чарняўскай.

■ **12** — **"Белы анёл з чорнымі крыламі"** Д.Балыка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстава:

■ Выстава графікі і скульптуры Уладзіміра Даўгялы і Сяргея Аганавя **"Гонар. Годнасць"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Канцэрт **"Ён, Яна і Опера"** — 13 лютага а 17-й.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. ХІХ — сяр. ХХ стст.

■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. ХІХ ст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".

■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава-рэканструкцыя **"Прыцемкі Сярэднявечча. Прылады пакарання"** — да 28 лютага.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава Улады Белавусавай-Кірэнка **"Нюансы падарожжа"** — да 20 лютага.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ
г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Экспазіцыі:

■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ **"Чырвоная гасцёўня"**.

■ **"Зала ўрачыстых прыёмאў"**.

■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.